

مذاکرات مجلس شورای ملی

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز یکشنبه (۲۳) آذر ماه ۱۳۳۷

فهرست مطالب :

- ۱ - قرائت اسامی غائبین جلسه قبل .
- ۲ - بیانات قبل از دستور آقایان : مؤید امینی - دهبیم - خانم بزرگ نیا و آقایان دکتر امین - پور بابالی .
- ۳ - تصویب صورت جلسه .
- ۴ - تقدیم یک فقره اساسنامه بوسیله آقای معاون وزارت کشاورزی .
- ۵ - تقدیم یک فقره لایحه بوسیله آقای معاون وزارت کشور .
- ۶ - طرح گزارش کمیسیون دادگستری دالر به سبب مصونیت پارلمانی از آقای محمد باقر بیات
- ۷ - قرائت گزارش شور دوم کمیسیون اصلاحات ارضی و تعاون روستائی راجع به لایحه فروش و تقسیم املاک مورد اجاره بزراعین مستأجر .
- ۸ - تقدیم یک فقره لایحه بوسیله آقای وزیر اصلاحات ارضی و تعاون روستائی .
- ۹ - ادامه مذاکره و تصویب گزارش شور دوم کمیسیون اصلاحات ارضی و تعاون روستائی راجع به لایحه فروش و تقسیم املاک مورد اجاره بزراعین مستأجر و ارسال بمجلس سنا .
- ۱۰ - قرائت دستور و تعیین موقع جلسه بعد - ختم جلسه .

مجلس در ساعت ده و پنج دقیقه صبح بر باست آقای عبدالله ریاضی تشکیل گردید

۱ - قرائت اسامی غائبین جلسه قبل

رئیس - اسامی غائبین جلسه قبل قرائت میشود .
(بشرح زیر خوانده شد)

غائبین مریض - آقایان :

مهندس فروهر - رضا زاده - مهندس برومند - بهنیا - رامبد - سرتیپ پور - سلیمانی کاشانی - دکتر عدل طباطبائی - یوسفی .

غائبین با اجازه - آقایان :

۲ - بیانات قبل از دستور آقایان: مؤید امینی دهبیم - خانم بزرگ نیا و آقایان دکتر امین - پور بابالی

دکتر ضیائی - دکتر شریعت - دکتر حکیم شوشتری - دکتر صدر - مسعودی - بهادری - فهیمی - حقشناس - فیاض - دکتر فریور - مرندی - صدقیانی زاده - دکتر عظیمی - دکتر مدنی - اولیاء - بیات - مهندس پروشانی - موفر - دکتر موقتی - بانو زاهدی .

رئیس - نطقهای قبل از دستور را شروع میکنیم آقای مؤید امینی تشریف بیاورید .

مؤید امینی - با اجازه مقام ریاست همسران

محترم : مطالبی که بنده میخواستم بعنوان قبل از دستور
بگرم ، همکاران برسانم مربوط به خبر مسرت بخشی است
که برپروز و دیروز در دنیا منتشر شد و مسلماً آقایان
ملاحظه فرمودند این خبر در نوع خودش از لحاظ جامعه
بشری مسلماً بی نظیر و بی سابقه بود و این خبری است مربوط
به تصویب قطعنامه تقدیمی آقای مهدی و کیل نماینده
ایران از طرف مجمع اقتصادی - از زمان ملل متحد و این
قطعنامه مربوط به تشکیل سپاه لژیون خدمتگزاران بشر
است که البته خاطر مبارک آقایان هست که این فکر ابتکار
شاهنشاه آریامهر بود که در دانشگاه هاروارد پیشنهاد را
فرمودند و این طرح را به سازمان ملل ارائه فرمودند و نظر
مبارکشان این بود که اگر سازمان ملل بتواند یک همجو
ژیونی را بوجود آورد که در راه خدمت به بشر و در راه
فخ آلام و تسکین دردهای بشری خدماتی بکند بهمان
موی که در ایران امتحان شده است و تشکیل شده است
بیاربجا خواهد بود. برای ملت ایران و مخصوصاً مجلس
ران واقعا واجب نهایت سیاستگزاری است که این قطعنامه
توافق آراء از طرف مجمع اقتصادی سازمان ملل متحد
تصویب شود از شاهنشاه آریامهر تجلیل کردند و از شاهنشاه
آریامهر تشکر میکنیم که این اصل مهم بشری را پیشنهاد
فرمودند و بخصوص دیپلماتهای سازمان ملل به نمایندگی
ایران گفته اند که این توفیق بزرگ واقعا از آن شخص
شاهنشاه ایران است (صحیح است) برای مردم مملکت ما
واقعا جای خوشوقتی است که در عصر و زمانی زندگی
می بینیم که رهبر عالیقدر ملت ایران پرتو وجودش و
بهرات بشر دوستانه اش از مرزهای ایران گذشته و پرتو
افکن بر تمام جهان شده تا جایی رسیده که تمام معتقدات و
ارائه طریقه های شخص اول مملکت ما را جهانیان بساطیب
خطر قبول میکنند، چه در مبارزه با جهل و بیسوادی که
ما حظه فرمودید چه استقبال گرمی شد و مخصوصاً در این
مسئله تشکیل لژیون حقوق بشر بنده میخواستم بنام
نمایندگان ملت ایران و بنام یکی از همکاران کوچک آقایان
عرض کنم که ماهه سپاسگزاریم از سازمان ملل متحد
که این طرح عالی بشر دوستانه را به اتفاق آراء قبول کردند

و بنده امیدوارم حالا که این طرح قبول شده سازمان ملل
کاری کند که در اجرای این طرح تسریع بشود برای
آنکه این طرح یکی از خصوصیاتش این است که در
تسکین آلام بشر از نظر جسم و بیسوادی و تعمیم عدالت
و استقرار امنیت و صلح در جهان یک طرح بسیار مؤثری است
و ما امیدواریم این طرح بهمان سرعت و همان کیفیت که قبول شده
و سائل اجرایش نیز از طرف ملل مختلف بخصوص سازمان
ملل که مرکزی برای این کار خواهد بود فراهم بشود
و نظر عالی شاهنشاه ایران در مورد خدمت به نوع بشر و
جلوگیری از خیلی از تبعیضات و نارواییها که ما بیچشم
می بینیم جامعه عمل بیوشد و جامعه بشری بتواند از این همه
بدبختی و گرفتاری نجات پیدا کند ، بنده باتشکر از
نمایندگان ملل مختلف که این طرح عالی بشر دوستانه را
تصویب کردند عرض میکنم که این برای ما نهایت سرفرازی
است که یک چنین طرحی از طرف شاهنشاه عالیقدر ایران
تهیه شده و مورد قبول قرار گرفته است ، بنده دیگر
بیش از این تصدیع نمیدهم (احسن).
رئیس - آقای دیهیم بفرمائید.

دیهیم - یکی از بحث های مهم امروز موضوع ۲۱

آذربایجان است ، وظیفه میدانم بعنوان نماینده آذربایجان در
این مورد مطالبی بحضور نمایندگان محترم عرض کنم ،
سال ۲۴ بطور کلی برای آذربایجان و آذربایجانیان سال
بسیار منجوس و نامبارکی بود ، اگر تاریخ ایران را ورق
بزنیم و صفحات تاریخ آذربایجان برسیم ، در صفحات
تاریخ آذربایجان خواهیم دید که یکسال تمام آذربایجان
زجر دید ، قتل و کشتار و غارت و چپاول سرتاسر سال در
آذربایجان حکمفرما بود ، جنایات ها کردند ، غارتها نمودند ،
قتل و کشتارها نمودند ، من اگر بخوام مشروحاً آنچه شده
بعرض نمایندگان محترم برسانم حتماً متأثر و متألم خواهید
شد ، یکسال تمام زجر ، یکسال تمام غارت ، یکسال
تمام کشتار و قتل و جنایت بود ، هر روز و هر شب مردان
رشید آذربایجان را بجرم توطن پرستی و بجرم شاهدوستی
و بجرم خدا پرستی میکشتند (صحیح است) خاطر م
میآید هر هفته افلاسه چهار شب نصف شب جبار نامی متصدی
قبرستان طوبائی در منزل مرا میزد و در منزل میشد و میگفت

امشب، هفت، هشت، نه بسا ده نفر را آوردند و کنار رودخانه سر بریدند و باتیر باران کردند و جنازه آنها را بمن تحویل دادند که در گودالی دفن کنم، تکلیف من چیست؟ نمایندگان ملت، من چسار نماز زیم، چادر نماز مازیم و خواهرم و کفتم و یاپرده‌های منزلم و رول‌حافیها را به از میدادم تا ببرد آنها را عمل بدهد و کفن کند و آنها را دفن کند، اگر روز معاد که همه ما به آن معتقدیم و قرآن در چند جا آنروز را بما وعده داده است منجمله میفرماید: قالوا یا ولینا من بعثنا من مرقدا هذا ما وعد الرحمن و صدق المرسلون در آنروز وقتیکه از قبر بلند خواهیم شد بحساب ما رسیدگی خواهند کرد و صوفی در پیشگاه خداوندی تشکیل خواهیم داد بکعبه با کفنه‌های الوان، سیاه و سفید و آبی و قرمز آنجا ایستاده اند و پیشگاه با عظمت خداوندی عرض خواهند کرد که خدایا! ما را بجرم وطن پرستی، بجرم خدا دوستی و بجرم شاهدوستی بجمع ترین وضع کشتند، آنها همان افرادی هستند که من از منزل کفن آنها را داده‌ام، زیم اعتراض میگردانم، چطور ما زندگي کنیم، حالا که کار تو کفن دادن است شبها به اینها کفن میدهی چندین توب چلووار بخر و به اینها کفن بده، آنها را بجرم وطن پرستی و خدا پرستی میکشند، آذربایجان این همه جنایت و خیانت را فراموش میکند و بی اعتناء میشود، آن قتل و کشتارها و جنایات را ندیده میگردد ولی مطلبی هست که آذربایجان فراموش نکرده و نخواهد کرد، آن مطلب برای آذربایجان خیلی زجر آوراست، آن مطلب این است که در مهد شیران و دو مهد زرتشت در مهد دان از جان گذشته رو به صفنان حکومت میگردند، افراد ایانک بریاکان یکسال حکومت کردند، آن مردی که چند روز قبل از آذر ۲۴ در باغ گلستان برای مردم میرقصید نیک میزد و طبل میزد، بنام وزیر فرهنگ، وزیر علوم و دانش و پرورش و تربیت بما تحمیل شد، آن ردی که تا چند روز قبل دلال بود و اسب میفروخت او را نتوان وزیر جنگ معرفی کردند یعنی وزیري که در اس سر بازان و فدائیان که برای مبارزه با ملت تشکیل ده بودند فراز گرفته بود، برای آذربایجان قبول چنین

حکومتی خیلی مشکل است، آن کسی که از باغات غوره، انگور و میوه میبرد بدو را بعنوان رئیس امنیت شهر معرفی کردند، آذربایجان کی زیر بار ذلت و پستی نمیرود این موضوع را آذربایجان هیچگاه فراموش نخواهد کرد، آن قتل و کشتار و غارت‌ها را فراموش می کند ولی کاسه صبر و حوصله مردم لبریز شد، کاسه صبر و حوصله شاهنشاه محبوب ایران لبریز شد و فرمان دادند سپاهی از سر بازان رشید ایران بسرپرستی افسران دلیر ایران بطرف آذربایجان بیاید و آذربایجان و آذربایجانیان را از جنگل بك عده افراد پست و کوچک نجات دهد، افسران رشید سرپرستی این نیرو را بعهده داشتند، سرتیپ هاشمی آن فرزند لایق آذربایجان فرماندهی این نیرو را قبول کرد، سرتیپ هاشمی داماد مرحوم باقر خان سالار ملی، تا دو ماه قبل دختر مرحوم باقر خان سالار ملی زن سرتیپ هاشمی زنده بود، يك عده از افسران رشید سرپرستی این نیرو را قبول کردند، تیمسار سر لشکر همایونی، این افسر شریف، جان بکف بود، تیمسار سپهبد وهرام، تیمسار سپهبد وفا، مرحوم تیمسار سرتیپ محمد حسین شقایق تیمسار سپهبد کیا آن افسر جانباز و فداکار، آن افسری که يك عمر با صداقت و مردانگی باین مملکت خدمت کرد و بیگانه پرستان میخواستند برونده‌ای برایش درست کنند ولی توفیق حاصل نکردند، بیگانه تا پای دار میروند ولی بالای دار نمی‌روند، از مطلب دور نشویم نا گفته نماند وقتی مردم آذربایجان فرمان شاهنشاه را نسبت با آزادی آذربایجان شنیدند دوش بدوش سر بازان مردانه قیام کردند، افتخار دارم که آنروز فرمانده آن عده جان نثار بود، مفتخرم باینکه آنروز با همت و کمک مردم شرافتمند آذربایجان با بیگانه و بیگانه پرستان نبرد مبارزه نمودم و خاک پاک آذربایجان را از وجود عناصر ناپاک پاک کردیم، و شاهنشاه لقب سر باز فداکار به جان نثار داد (عده‌ای از نمایندگان - آفرین) از دست شاهنشاه باخذ نشان درجه يك شجاعت مفتخر شدم (عده‌ای از نمایندگان - درود بر شما) و باز از دست شاهنشاه در مقابل فداکارهايم باخذ نشان درجه يك سرستائخیز مفتخر شدم و از دست شاهنشاه باخذ مدال درجه يك همایون مفتخر شدم (آفرین) و این مرحوم شاهانه برای خودم و خانواده‌ام ما به افتخار است

مطلبی برای خود نگویم، مطلب مسرا باینجا
 کفایت، افتخار دارم یکی از سربازان آنروز آذربایجانی
 زده با بیوطنان این جان نثار بوده آسمان آذربایجان
 (۱) آذرماه ۲۵ از گردوغبار بدبختی و بیچارگی صاف شد
 آذربایجان نجات یافت، نجات آذربایجان مرهون
 شاهنشاه محبوب ایران است (صحیح است) حضار
 محترم، همه امروز امنیت و آزادی که خدای ایران
 بادت شاهنشاه بملت ایران عطا کرده است لذت می برند
 برخوردار هستند ولی آذربایجانی لذت دیگری می برد،
 لذت بیشتری می برد، برای اینکه آذربایجانی دیده است
 مزه آشوب و هرج و مرج چه بد و تلخ است ما پیش از شما
 بیشتر از تمام افراد ملت ایران شاهنشاه خودمان را دعا
 می کنیم، (نمایندگان - همه دعا می کنند) عرض کردم
 همه و آذربایجانی بیش از همه لذت این امنیت را میبرد
 (صحیح است) امروز ما میبینیم که شاهنشاه علاوه بر اینکه
 این امنیت و آزادی را بملت داده اند در بالای این افتخار
 یک افتخار دیگری هم داده است و آن اینست که در مقابل
 زحمات شبانه روزی خودشان نام بزرگ ایران را در دنیا معرفی
 کرده اند آذربایجانی مفتخر است، و همه ملت ایران مفتخر
 است باینکه دنیا ایران را شناخته است، تا چند سال قبل عدم ای
 بودند، ملتها و دولتهائی بودند که خودشان را مظهر تمدن
 و علم و فرهنگ و داناتی بمامعرفی با ما تحمیل کرده بودند،
 شاهنشاه ایران این طلسم را شکست و مکتبی در ایران
 تشکیل داد تمام دولتمتمدن حتی آنهاییکه خودشان را برای
 ما، عالم معرفی میکردند نمایندگانش و پرورش
 خود آن را معرفی کردند در مملکت ما به مکتب شاهنشاه
 فرستادند در مکتب شاهنشاه زانو بزمین زده درس
 سپای دانش گرفتند اگر دانشجویان خوبی باشند خواهند
 توانست منویات مقدس شاهنشاه را در ممالک خودشان
 اجرا کنند اگر دانشجوی بدی باشند دیگر کاری ندارم
 ولی شاهنشاه افتخارات ایران را جهانی کرد شاهنشاه
 انقلاب سقید نمود انقلابیکه امروز دنیا به عظمت آن
 نظام میکند ولی خون از دماغ کسی نیامد که گریه را در
 مقام کلر خانات سپید کردند کشاورزان و صاحب زمین
 نمودند جنگلهای املی کردند سیاهیان دانش سیاهیان ترویج

و آبادانی سیاهیان بهداشت بوجود آوردند امروز در ممالک
 دنیا سیاهیانی از جوانان تشکیل میدهند و به جبهه جنگ
 میفرستند ولی در مملکت ما در مقابل منویات شاهنشاه در
 مقابل ابتکار شاهنشاه سیاهیان دانش سیاهیان ترویج
 سیاهیان بهداشت تشکیل میدهند در دهات کشاورزان را
 تدریس میکنند بچه های آنها را تربیت میکنند راه آنها
 را درست میکنند کشاورزی یاد میدهند بهداشت آنها را
 تأمین میکنند در نگاه درست میکنند جدا به عظمت
 نبوغ فکر شاهنشاه پادشاه تعظیم میکنیم نمایندگان محترم
 برای ملت ایران واقعا واجب و لازم میدانم که هر شب باید در آن
 نصف شب بیدار شود و وضو بگیرد و در مقابل درگاه خداوندی
 بایستد و از پیشگاه خداوندی دوام عمر و بقای سلطنت شاهنشاه
 را از صمیم قلب بخواهد بخدا قسم بمقدسات عالم قسم من هر
 دقیقه و هر ثانیه با این قلب مرتعش و پاک و بی آلابش خودم
 روبه درگاه خداوندی آورده رو بخاک کرده و عرض
 میکنم خداوند! تو را بحق جلالت و بحق
 بزرگواریت این آزادی و امنیت را از دست
 ما بگیر. خداوند! دوام عمر پادشاهمان و بقاء سلطنت
 اعلیحضرت محمد رضا شاه پهلوی را از صمیم قلب
 از تو میخواهیم. باید همه ما این دعا را بکنیم افتخار
 دیگری را که آقای داود امینی اشاره فرمودند موضوع
 تشکیل سپاه بین المللی برای تأمین رفاه و آسایش بشر
 از پیشنهادهای شاهنشاه بود با کمال افتخار مجمع ملل قبول
 کردند و تصویب نمودند بشاهنشاه تبریک و سه مجمع
 بین المللی تشکر عرض میکنم. عرض را تمام میکنم عیبی
 ندارد که روز مادر را هم بمادران مملکت خودمان به
 مادران دنیا که فرزندان رشید، فرزندان وطنپرست تربیت
 کردند و به اجتماع تحویل دادند بخصوص به پیشگاه چا
 عظمت ملکه محبوب علیاحضرت فرح پهلوی مادر ملت
 ایران مادر نور دیدگان شاه و ملت، مادر رضای پهلوی و ولیمهد
 محبوب ایران تبریک عرض کرده و سعادت و توفیق همه
 ملت ایران را از درگاه خداوندی خواستار باشیم.

باش تا صبح دولتش بدمد
 کابین هنوز از نتایج سحر است (احسن)
 رئیس - خانم بزرگه نیا بفرمائید.

بانو بزرگ نیا - جناب آقای رئیس، همکاران

محترم

بنده امروز میخواستم راجع به این رسم پسندیده بزرگی که برای بزرگداشت مقام مقدس مادر در ایران گذاشته شده است مطالبی بعرض همکاران محترم برسانم. زنان ایران که در پرتو عنایات پیر عالیقدر ایران به تساوی و بر خور داری از حقوق سیاسی رسیده اند و هم اکنون میتوانند بطور همه جانبه در کلیه امور و شئون ملی خود شرکت داشته باشند و قبل از هر چیز بعنوان يك مادر در این مقام با ارزش از حیث پرورش نسل های آینده کشور مؤثر و در خور توجه هستند.

بزرگداشت مقام مادر اثرات کاملاً عملی و منطقی در روحیات و طرز تفکر این مریبان در جامعه خواهد داشت.

بطوریکه همه همکاران محترم استحضار دارند سالهاست بنگاه حمایت مادران مراسمی در روز ۲۵ آذر ترتیب میدهد از مدنی قبل کمیونی تحت ریاست سرکار علیه خانم فریده دبیا تشکیل میشود و مادران نمونه ایران و در استان مرکزی البته در سراسر کشور خود استانداریها و فرمانداریها و بخشدارها مادران نمونه را انتخاب میکنند ولی در استان مرکزی این کمیسیون تشکیل میشود و مادر نمونه را معرفی میکنند و سه مادر نمونه تعیین شده فردا از دست علیا حضرت هدایائی خواهند گرفت و بنده نیز بشوبه خودم با اجازه همکاران از طرف نمایندگان محترم و از طرف کلیه مادران ایران این روز بزرگ را بخودمان و بخصوص به علیا حضرت شهبانوی گرامی که مادر ولیعهد ایران هستند و واقماً يك مادر نمونه هستند تبریک و تهنیت عرض میکنم (احسن)

رئیس - آقای دکتر شفیع امین بفرمائید.

دکتر شفیع امین - به مصداق شعر «شکر نعمت نعمت افزون کند» با تأیید صحبت هائی که از طرف همکار محترم آقای دیهیم بعرض رسید مراتب شکر و سپاسگزاری عموم را به پیشگاه مقدس شاهنشاه آریامهر که بانوع فکری و علاقه مخصوصشان در نجات آذربایجان توجه فرمودند و او امر عالیهای صادر فرمودند و آنرا بایمان را نجات دادند تقدیم میکنم. از ارتش بیرومند ایران

امراء فرماندهان و افسران درجه داران و سرانایان رشید همینطور خدمتگزاران لشکری و کشوری که در اجرای نیات عالی پیشه ایمان فداکاری نمودند تشکر میکنم. بر وان پاک شهیدای لشکری کشوری که با نثار خون یا کشتن در اجرای منویات عالی شاهنشاه در نجات آن بایجان و آزادی، خاک میهن ما را گلگون کردند درود میفرستم وجود مقدس شاهنشاه آریامهر برای ایران و ایرانی باعث سر بلندی و افتخار و مباحثات است. پیشوای بزرگ ما با اهدای نظریات عالی و انسانی و بشر دوستی خود که موجب افتخارات بزرگی برای ایران و ایرانی است با خطوط زرین در صفحات تاریخ ایران و جهان ثبت فرمودند. رهبر عالیقدر مانده فقط الهام بخش افراد ایرانی هستند بلکه برای جهانیان و جهان متمدن افکار بلندشان موجب الهام و سیاست گذاری میباشد. شاهنشاه بزرگ ما که تمام اوقات کراتنهای خود را صرف راحتی ملت و تأمین سعادت نسل آتیه میفرمایند در عین حال بفکر سعادت و رفاه بشریت میباشد بطوریکه همکاران محترم اطلاع دارند در مسافرت پارسال که در خرداد ماه به آمریکا فرمودند در فرمایشات و سخنرانی که در تاریخ ۲۳ خرداد ماه سال گذشته در دانشگاه هاروارد بوستون ایراد فرمودند فکر بکر و پر معنایی برای سعادت و راحتی جهانیان مبتول فرمودند و آن تجهیز و تشکیل لژیون خدمتگزاران بشر بود که در آن موقع پیشنهاد فرمودند و مورد علاقه دانشمندان و اساتید جهان متمدن قرار گرفت خوشبختانه در سازمان ملل متحد هم رسماً دیروز مورد قبول واقع شده و در حقیقت برای تأمین سعادت بشریت و ایجاد حسن تفاهم و کمک به ایجاد برادری جهانی و جلوگیری از کشت و کشتار و مبارزه با جهل و نادانی و جنگ و گرسنگی این اقدام بشر دوستانه مورد تحسین و تکریم عموم میباشد بنده از سازمان ملل متحد تشکر و سپاسگزاری میکنم که افکار بشر دوستی و انسانی پیشوای عالیقدرمان را مورد قبول قرار داده و تصویب کردند و در مقابل افکار بلند الهام بخش پیشوای تاجدارمان سر منظم فرود میآورم که يك منشور مقدس و بزرگی بمنشورهای ملل متحد اضافه شده است در روز گاری که متأسفانه در این دیبای مجلایم در قاره های مختلف دنیا

جک و کشتار و برادر کشی جریان دارد مردم ایران
 با توجه به افکار عالی شاهنشاه و بنا در دست داشتن
 منبرهای مقدس ۱۲ گانه که با دقت کامل بوسیله دولت
 خد شکر از ما اجراء میشود در نظم و آرامش کامل قرار
 دارم و از پیشرفت بی نظیر و ثبات سیاسی و اقتصادی بر خوردار
 هستم. پیشوای بزرگ و بلند مرتبت ما با علاقه کاملی که
 بقوت نیروهای مسلح شاهنشاهی دارند و تمام ملت ایران
 به آنها علاقمند هستند و تأیید میکنند در عین حال عوض
 اسلحه جنگی بدست جوانان برومند و تحصیل کرده ها
 قلم و کتاب داده اند و برای تعلیم و تربیت برادران و
 خواهران روستائی ما بروستاها اعزام فرمودند که جسم
 و روح آنها را سالم و فکر و روحشان را با نور علم و دانش
 روشن سازند و برای کار و کوشش و پیشرفت و تأمین
 سعادت ایران و ایرانی و همبطنطور تأمین سعادت نسل آتی
 زحمت بکشند و فداکاری نمایند انقلاب آموزشی که
 فرمان پیشوای بزرگ ما برای پیشرفت علم و دانش و
 هماهنگ نمودن برنامه آموزش ما با برنامه های پیشرفته دنیا
 و تأمین سعادت آنها از دوره کود کستان و دبستان و دبیرستان
 و دانشگاه و مدارس عالی و حرفه ای تأمین شده است با
 توضیحاتی که شاهنشاه ما در این قسمت انقلاب آموزشی
 فرموده اند وزارت محترم علوم و تعلیمات عالیسه و وزیر
 محترم آموزش در این موضوع توضیحاتی دادند که بسیار
 جامع و بسیار خوب بود مخصوصاً کتابچه ای که بوسیله
 وزارت علوم چاپ شده و خدمت همکاران محترم فرستاده اند
 بنده با مطالعه کامل دیدم بنده بخودشان تبریک گفتم که
 حقیقتاً نیات شاهنشاه را برای پیشرفت دانشگاهها از هر
 قسم و از هر نظر و از نظر تحقیقات و تأمین زندگی و راحتی
 جوانان و تأمین کادر آموزشی بسیار مرتب و منظم بود که
 امیدو ر هستم در سطح دبیرستان در سطح دانشگاه در سطح
 مدارس حرفه ای هم موفق باشند مخصوصاً در قسمت تعلیمات
 حرفه ای ما که از نظر استاندارد دنیائی کم است امیدوارم
 که دائر کردن این مدارس و راهنمائاتی جوانان ما باین
 مدار انشاء الله این عده زیاده تر بشوند بنده امیدوارم که
 مکان دانشگاهی یعنی معلمین که مریبان فداکار و
 دلسو این مملکت هستند و همینطور دانشیاران و اساتید
 دانش گاهها با الهام از نظرات عالی پیشوای بزرگ کسان
 خود ان را با این انقلاب تطبیق بدهند بنده حتم دارم

که همه آنها با علاقه و فداکاری که دارند خودشان را تطبیق
 خواهند داد و دانشگاههای ما و مدارس عالییه ما با توجه
 باین برنامه های انقلابی پیشرفت خواهند نمود و قطعاً موفق
 خواهیم شد در این موضوع هر چه توضیح بدهیم باندازه
 قطرهای است از دریا و نمیتوانیم نظریات بلند شاهنشاه را
 توجیه کنیم ملت ایران عموماً از این توجهات عالییه و
 نظریات بلند دنیائی و جهانی که تمام نظر جهانیان را
 با ایران و پیشوای ما جلب کرده است به پیشگاه خداوند
 بزرگ که شاهنشاهی به این نبوغ فکری و باین عظمت
 بما داده اند مراتب سپاس و ستایش عموم ملت ایران را
 بنده تقدیم میکنم و از خداوند بزرگ خواهانم که وجود
 مقدس شاهنشاه را در کف حمایت خود محفوظ بدارد و
 برای پیشرفت افکار عالییه شان صحیح و سالم و موفق باشند
 همینطور از خداوند استدعا دارم که وجود مقدس شهبانوی
 محبوب و والا حضرت ولایتهد عزیزه را و همه بنظر خانواده
 جلیل سلطنت را همواره در اوج سعادت و سلامت و عظمت
 محفوظ بدارد، خیلی تشکر میکنم (احسنت احسنت).

رئیس - آقای یوز بابائی تشریف بیاورید.
 یوز بابائی - مقام معظم ریاست مجلس شورای ملی
 همکاران گرامی.

بطوریکه نمایندگان محترم استحضار دارند در
 هفته گذشته در چند نقطه از منطقه لارستان را سیل فرا
 گرفت و خسارات و آرده بعدی بوده که علاوه بر خراب
 شدن خانه و کاشانه مردم تلفات انسانی نیز بار آورده است
 متأسفانه لارستان در منطقه ای قرار گرفته که اکثر دچار
 زلزله یا سیلابهای متناوب میگردد در اواخر زمستان
 سال ۱۳۴۶ زلزله نسبتاً شدیدی بخش اوزرا که در حدود
 ده هزار نفر سکونت دارند متزلزل ساخت و ۸۰٪ خانه های
 مسکونی مردم این سامان خراب یا صدمه دید مقدماتی
 برای کمک و مساعدت باین طبقه از طرف مقامات دولتی
 فراهم شد ولی متأسفانه زلزله خراسان آن چنان سهمگین
 بود که تمام هم اولیای دولت مصروف خطه خراسان
 گردید نمایندگان محترم تصدیق میفرمایند منطقه ای
 که خانه های صدمه دیده یا شکاف برداشته باشد در مقابل
 باران و سیل هیچگونه مقاومتی نداشته و ساکنین چنین
 منطقه ای همیشه در بیم و هراس بسر میبرند (صحیح است)

منطقه لامرد و خور که یکی از بخش‌های پر جمعیت لارستان میباشد و متجاوز از ۵۰ هزار نفر جمعیت دارد و مردمیکه در این سامان زندگی میکنند دارای بهترین میوه و محصول پیش‌رس هستند ولی متأسفانه بعلمت نداشتن راه‌قادر نیستند محصول تولیدی را در بازارهای ایران با شیخ نشین‌های خلیج فارس توزیع و بی‌افروزش رسانند (صحیح است).

در هفته گذشته خسارات وارده در اثر سیل نیز تمام منطقه لامرد و خور را صدمه زد و بعلمت نداشتن راه و برای آنکه کمک فوری باین منطقه بشود سازمان شیرو خورشید و ارتش سوم کوشش نمودند که خواربار و لوازم اولیه مورد نیاز سیل‌زدگان را وسیله هلیکوپتر توزیع نمایند ولی با کمال تأسف و بعلمت نامساعد بودن هوا این برنامه نیز چند روزی بعهده تعویق افتاد.

مردم لامرد طی تقاضاهای مکرر از من خواستند که اولیای محترم دولت و وزارت راه بکدستگاه گریدر و بولدزر بمدت حداکثر یک‌ماه در اختیار آنان قرار دهند تا با کمک نیروی انسانی رایگان بتوانند راهی به لار داشته باشند ولی طی مذاکرات مکرری که با جناب آقای مهندس شالچیان وزیر راه نمودم متأسفانه این تقاضا اجابت نشد زیرا استناد آقای وزیر راه بر این است که سازمان برنامه بهیچوجه اجازه نمیدهد که وسائل راه‌داری در خدمت راه‌سازی قرار گیرد. بناچار و مجدد از اولیای محترم دولت تقاضا دارم اولاً اقدام عاجل و فوری بعمل آید سیل‌زدگان این منطقه از نابسامانی نجات یابند ثانیاً توجه مسئولین سازمان برنامه و وزارت راه را باین نکته جلب می‌آید که منطقه لارستان بعلمت نداشتن راه بخصوص که در مواقع سیل رفت و آمد و وسائل مورتوری را متوقف مینماید چاره‌ای فوری و عاجل بیاندیشند از سازمان شیرو خورشید لار و همچنین سازمان مرکزی شیرو خورشید نهایت تشکر و امتنان را دارم که با شرایط نامساعد جوی و نداشتن راه حداکثر کوشش را بکار بردند تا کمک‌های اولیه را در منطقه سیلزده فروریزند.

در پایان توجه مخصوص سازمان برنامه را در مورد آب آشامیدنی منطقه‌ای که متأسفانه از آب‌باران استفاده می‌نمایند جلب و تقاضا دارم از آنجائیکه تهیه آب آشامیدنی

مناطقیکه اصولاً آب خوردن ندارند در سراسر حوزه برنامه چهارم قرار دارد اقدام فوری و اساسی بعمل آید، متشکرم (احسنت).

۴- تصویب صورت جلسه

رئیس - راجع به صورت جلسه دفعه گذشته نظری نیست؟ (اظهاری نشد) صورت جلسه تصویب میشود.

۳- تقدیم يك فقره اساسنامه بوسیله آقای

معاون وزارت کشاورزی

رئیس - وارد دستور میشود آقای معصومی فرمایشی دارید بفرمائید.

معصومی (معاون وزارت کشاورزی) - با کسب اجازه از مقام ریاست باستحضار نمایندگان محترم میرساند برطبق ماده ۲ قانون سازمان وزارت کشاورزی به وزارت کشاورزی اجازه داده شده است در اساسنامه سازمانی که برطبق قوانین خاصی تشکیل شده است تجدید نظر کند بمنظور پیشرفت و تسریع در کارهای عمرانی قزوین اساسنامه‌ای برای سازمان عمرانی قزوین تهیه شده است که برای تصویب کمیسیونهای مربوط تقدیم میشود.

رئیس - به کمیسیون‌های مربوط فرستاده میشود.

۵- تقدیم يك فقره لایحه بوسیله آقای

معاون وزارت کشور

رئیس - آقای ادیب محمدی بفرمائید.

ادیب محمدی (معاون وزارت کشور) - با اجازه

مقام محترم ریاست و نمایندگان محترم ژاندارمری کل کشور در نظر دارد بمنظور توسعه بیمارستان ژاندارمری و ایجاد دو بخش جدید خون و امراض ربوی محل درآمدی باین کیفیت تأمین کند درآمدهای حاصله از باشگاه ژاندارمری و همچنین از امکانات درمانی که در این بیمارستان مازاد بر احتیاجات خود افراد و افسران ژاندارمری دارد مجاز بشود که در بخشهای غیر نظامی و غیر افراد ژاندارمری را بپذیرد و مداوا بکند و درآمدهای حاصله از این دو محل را اختصاص به توسعه سازمان این بیمارستان بدهد باین منظور ماده واحده‌ای تنظیم گردیده که برای اظهار نظر و تصویب نمایندگان محترم تقدیم مقام ریاست میشود.

رئیس - به کمیسیون‌های مربوط فرستاده میشود.

اثبات گناهکار بودن کسی قانون پیش بینی هائی کرده و این شخص اگر نماینده مجلس باشد آئین نامه داخلی مجلس هم پیش بینی هائی کرده (صحیح است) ماده ۱۷۰ آئین نامه داخلی مجلس اینطور است «در هر يك از موارد فوق، کمیسیون دادگستری پس از وصول گزارش و پرونده امر، مکلف است همه قسم تحقیقات از قبیل مراجعه به اسناد و مدارك و خواستن توضیحات از شخص متهم و تحقیقات از اشخاص دیگری که لازم بداند عمل آورد و در اسرع اوقات گزارش خود را تقدیم مجلس شورای ملی نماید - این گزارش خواه دائر به برائت متهم و خواه مبنی بر مجرمیت او باشد در جلسه علنی مجلس شورای ملی قرائت خواهد شد» کمیسیون بموجب این ماده تکلیفی داشته اولاً خبری را که برای مجلس قرائت کردند من تصور نمیکنم که خبر بعدی بود که وجدان رأی دهنده را راضی بکنند که با وجدان کامل رأی بدهد چون هیچ چیز در این خبری که برای مجلس قرائت کردند نبود (صحیح است) و تا آنجا تکیه من اطلاع دارم البته عضو کمیسیون دادگستری نبودم تا آنجائی که من اطلاع دارم ۹ نفر از ۱۱ نفر اعضای کمیسیون در جلسه مسا قبل که کمیسیون که به گزارش رأی گرفتند پیشنهاد مواجهه دادند و با اکثریت ۹ نفر از ۱۱ نفر تصویب شد و این پیشنهاد مواجهه عمل نشد بنا بر این تحقیقات ناقص بود و کمیسیون طبق ماده ۱۷۰ آئین نامه داخلی مجلس وظیفه خودش را عمل نکرده این است که من با توجه به این ماده از مقام ریاست استدعا میکنم موافقت بکنند گزارش مجدداً بر گردد به کمیسیون و با مطالعه و بررسی همه جانبه گزارش مدون و قابل بحث به مجلس بدهند که ما هم با خیال راحت و وجدان آسوده بتوانیم رأی بدهیم چون در این حالت مجلس شورای ملی رأی دهنده است و حکم همه آقایان حکم قاضی را خواهد داشت این نظر من بود (صحیح است).

رئیس - آقای دکتر رهنوردی جناب عالی هم همین نظر را داشتید؟

دکتر رهنوردی - بنده يك قدری کم و بیش در همین زمینه عریضی دارم.
رئیس - بفرمائید.

دکتر رهنوردی - با اجازه مقام ریاست و همکاران عزیز بنده هم طبق ماده ۱۷۰ آخطار نظامنامه ای دارم و فرمایشات هم مسلک عزیزم را تأیید میکنم (عده ای از نمایندگان

مرح گزارش کمیسیون دادگستری دال بر
ونیت پارلمانی از آقای محمد باقر بیات
و باغ مجدد بکمیسیون دادگستری

رئیس - گزارش کمیسیون دادگستری مطرح
قرار میشود

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

دوره رد تقاضای وزارت دادگستری، موضوع نامه های مورخ ۱۳۴۷/۹/۲ و ۱۳۴۷/۹/۸ مبنی بر سلب مصونیت پارلمانی از آقای محمد باقر بیات نماینده مجلس شورای ملی که در پیرونده شرکت واحد اتوبوسرانی تهران و حومه در آنها واقع شده اند کمیسیون دادگستری با مطالعه بنده امر و ملاحظه اسناد و مدارك مورد استناد دادسرای آن کیفر در جلسات مورخ ۹/۱۴ و ۹/۱۸ و ۹/۲۰ و ۱۳۴۷/۹/۱۱ به موضوع رسیدگی و پس از استماع اظهارات محوزیر دادگستری و معاون پارلمانی آن وزارت و کسب تبیحات مفصل از آقای دادستان و بازرسان مأمور تعقیب و ملاحظه اوراق پرونده و اصول مدارك مورد استناد دادسرای آن کیفر و همچنین استماع اظهارات آقای محمد باقر بیات و انجام تحقیقات مجدد در اطراف توضیحاتیکه آقای بیات در جلسه کمیسیون دادند پس از بررسی و امعان نظر اطراف قضیه نظر کمیسیون بشرح زیر اعلام گردید:

کمیسیون دادگستری با توجه به پرونده امر و دلائل مدارك اتهام که از طرف دادسرای دیوان کیفر در کمیسیون برآز شده و فتوکپی آنها در پرونده کمیسیون مضبوط است تقاضای وزارت دادگستری مبنی بر سلب مصونیت پارلمانی از آقای محمد باقر بیات به منظور امکان تحقیق از ایشان تعقیب موضوع موافقت دارد.

بنك گزارش آن به مجلس شورای ملی تقدیم
بگردد. مخبر کمیسیون دادگستری - دکتر حسین وفا
مهندس بهبودی - طبق ماده ۱۷۰ آخطار نظامنامه ای

دکتر رهنوردی - بنده هم آخطار نظامنامه ای دارم.
رئیس - آقای مهندس بهبودی بفرمائید.

مهندس ناصر بهبودی - تصور نمیکنم کسی باشد
مستفاد داشته باشد که اگر کسی گناهی کرده است
تعقیب و تنبیه بشود من این اعتقاد را دارم ولی برای

هم مسلک فرمودید؟) همکار عزیزم را تا باید می‌کنم چون ما همه‌مان در راه شاهنشاه آریامهر و استقلال مملکت مان هم مسلک هستیم (صحیح است) مخصوصاً درباره اجرای عدالت همه هم مسلک هستیم (آفرین) ما آرزو داریم در این دوران انقلاب در دورانیکه در همه دنیا همه افراد چون خودم شاهد بودم و بحضور مبارک شاهنشاه هم عرض کردم موقعیکه در دیترویت از طیاره پیاده شدم که یکی از قهرمانان را ببرم برای معالجه يك مأمور كمرك موقعیکه پاسپورت من را دید و دید که از ایران هستم برگشت گفت شما از همان مملکتی هستید که محمد رضا شاه پهلوی رهبر آنست؟ خیلی آدم بزرگی است رهبر خوبی است خواهش می‌کنم درودهای گرم مرا بایشان برسانید. این اقتضای برای هر ایرانی است در این دوران انقلاب که مملکت ما با قدرت با ثبات دارد پیش می‌رود باید عدالت هم همانطور که شاهنشاه می‌خواهند در تمام موارد اجرا بشود (صحیح است) ما نمی‌خواهیم کسی در اینجا بناحق محکوم بشود و نمی‌خواهیم که يك نفری که کار بد کرده خدای نکرده تیرنه بشود (صحیح است) در این مملکت امثال بیات‌ها، رهنوردی‌ها و خواجه نوریها فدای شاهنشاه و مملکت (احسن) سدها از مافدای شاهنشاه و مملکت. ولی ما چه می‌خواهیم؟ ما عدالت می‌خواهیم در این مجلس که اعضای کمیسیون دادگستری هم نشسته‌اند باید طبق این ماده نظامنامه رفتار بشود ولی رفتار نکرده‌اند آقای باز پرس بعد از اینکه اینجا می‌آیند بنده شنیدم می‌رود بشرکت واحد شروع می‌کند بمدرک جمع کردن بچه دلیل؟ اگر ایشان مدارک کافی داشتند چرا پیش از اینکه تحقیقات کمیسیون دادگستری شروع شود اقدام نکردند و حالا تازه باز پرس می‌رود و در وقت واحد شب و روز می‌خواهد از این و از آن مدرک جمع بکند و اقامه بکند این صحیح نیست این می‌رساند که در اینجا نمی‌خواهند عدالت اجرا بشود بنده عرض می‌کنم طبق ماده ۱۷۰ آئین نامه در هیئت مدیره‌ای که هنوز رئیس هیئت مدیره اش هست هنوز افرادش آزاد و هنوز سرکارند چطور بکنفر که عضو هیئت مدیره بوده یقه این را می‌چسبند؟ چرا کمیسیون دادگستری مجلس نیامده طبق ماده ۱۷۰ تحقیقات لازم را انجام بدهد؟ چرا اینکار را نکرده مگر اینجا نوشته‌اند تحقیق بکنید چرا اینجا بنده از غیبت چند نفر از اعضای کمیسیون سوء استفاده می‌کنند کمیسیون را خودشان تشکیل می‌دهند و برعکس دستور

جلسه‌ای که داشتند که آن شخص را بیاورند مواجهه بدهند نمی‌آورند و مواجهه نمی‌دهند و همینطوری رأی می‌دهند این درست نیست آقای شیخ الاسلامی من شما باید اینجا بگویم که ایشان نماینده مجلس هستند يك فرد از افراد مملکت هستند شاهدوست هستند بمملکتشان خدمت کرده‌اند باید عدالت در حق ایشان رعایت بشود بنده عرض می‌کنم جناب آقای رئیس در این مجلس انقلابی برای رسیدگی دقیقتر گزارش کمیسیون دادگستری بر گردد بکمیسیون تا رسیدگی کامل بشود اگر ایشان متهم هستند ما از بین خودمان طرد می‌کنیم اگر خیانتکار هستند تنبیه میشوند و اگر ایشان خیانتکار نیستند ما با آغوش باز ایشان را می‌بپذیریم و بهم ملت ایران می‌گوئیم که اگر کسی در این مملکت در تحت رهبری شاهنشاه آریامهر حتی اگر يك نماینده مجلس هم متهم واقع شد فرق نمی‌کند و زبر باشد، و کیل باشد، باید رسیدگی بشود و عدالت را سعی بفرمائید جناب آقای رئیس اجرا بشود (احسن - احسن).

رئیس - آقای شیخ الاسلامی تشریف بیاورید.

شیخ الاسلامی (رئیس کمیسیون دادگستری) بنده قبلاً باید شخصاً اظهار تأسف بکنم از اینکه بهر حال یکی از همکاران مأمور اتهام قرار گرفته بودند و تقاضای از طرف دولت برای سلب مصونیت از ایشان شده بود که بهر حال این تقاضا مرجع رسیدگی کمیسیون دادگستری بود نمایندگان محترم استحضار دارند که جلسات کمیسیون دادگستری شاید در چهار و پنج جلسه و هر جلسه حدود هشت ساعت بطور یکسره به اینکار رسیدگی کرده (بیات - البته بدون حضور بنده) کمیسیون جائیکه حضور جنابعالی را لازم دانست دعوت کرده و توضیحاتی خواسته ولی خیال می‌کنم احتیاج بتوضیح نداشته باشد که کمیسیون مکلف نبوده که از ابتدای رسیدگی تا انتها با حضور جنابعالی به اینکار رسیدگی کرده باشد ماده ۱۷۰ هم تکلیف را روشن کرده (مهندس ناصر بهودی - چرا جلسه کمیسیون را سری اعلام کردید) عرض می‌کنم علت اینکه به اینصورت سری اعلام کردیم البته نظر سری نبود ولی علت اینکه کمیسیون را بطوری تشکیل می‌دادیم که علنی نبود از لحاظ اقتضای طبع کار قضائی است از نظر

ایشان استحضار دارند طبق قانون تحقیقات بازرسی سری و مرمانه است و نمیشود افشاء بشود (مهندس ناصر بهبودی - حتی برای و کلاحتی برای نمایندگان مجلس؟) (دکتر اسفندیاری - ما الان به چه چیز رأی بدهیم؟) برای اعضای کمیسیون عرض نکردم (یک نفر از نمایندگان شامخ چنین کاری را نداشته است) (دکتر رهنوردی - پشت در اعلان گذاشتید که کسی به کمیسیون نتواند بیاید) بهیچ وجه همچو چیزی نیست نه کسی از آقایان آمده که بنده نگذاشته باشم و نه اینکه اسمی نوشته شده و بهر حال تشخیص این کار با بنده بود اداره کمیسیون با بنده بود (مهندس ناصر بهبودی - شما بیک نماینده بیشتر نیستید) بنده قربان رئیس کمیسیون دادگستری بودم و نحوه اداره کمیسیون با من بوده است و بنده در اداره کمیسیون خیال میکنم طبق آئین نامه وظیفه ای داشتم که عمل کرده ام (مهندس ناصر بهبودی - شما خودتان رأی دهنده بودید خودتان تصمیم گیرنده بودید مجلس چکاره بود) (دکتر رهنوردی - فرمائید باین گزارش که داده اید بنده چطور رأی بدهم) رئیس - آقای دکتر رهنوردی اجازه بدهید صحبتشان را بکنند

شیخ الاسلامی - بهر حال عرض کردم که بنده ندر مقام این هستم که مدافع باشم از آن نظر که آقایان دفاع میفرمایند و در مقابل مدافعات شما مطالبی بگویم برای اینکه بنده نه دادستان مقننه هستم نه ادعائی دارم این وظیفه ای بود که در این مورد بر حسب ارجاع نامه از طرف مقام ریاست به کمیسیون دادگستری رسیدگی به اینکا به کمیسیون دادگستری مجول شده بود نحوه کار کمیسیون را بنده عرض کردم اگر آقایان بنظرشان نصیر رسیده بیان کردند تشخیص با مقام ریاست مجلس است هر طور تصمیم بگیرند عمل میشود بنده فقط خواستم توضیح عرض کنم (دکتر اسفندیاری - راجع به گزارش مبهم چطور میشود تصمیم گرفت) اجازه فرمائید بنده صحبت را بکنم. جواب چند نفر را میتوانم بدهم؟ بنده مطالب را عرض میکنم اگر جناب عالی هم مطالبی دارید در اینجا فرمائید انبار کمیسیون بصورتی نبود که عرض کردم چون تحقیقات سری بوده و بخاطر اینکه دیگران هم در معرض اتهام بودند

و پرونده مربوط به عدلیه است غلظت شدن تحقیقات را مصلحت ندیدیم بنا بر این ما جلساتمان را بطور مداوم تشکیل دادیم و رسیدگی هایمان را کردیم و اینکه ماده ۱۷۰ را خواندند و ایرادشان این بود که چرا در جلسه ای که تصمیم گرفته شده بود مواجهه دده بشود این کار نشده ماده ۱۷۰ را اگر دوباره قرائت فرمائید ملاحظه خواهید فرمود که نوشته کمیسیون اگر لازم بداند از هر کس تحقیق بکند با توضیحات مفصل در آن جلسه نوشته شد (فرهادپور - پس چرا رأی گرفتند اکثریت هم رأی دادند) با این صورت نیست (یزشکیپور - همینطور است برای او اجازه ۹۴ نفر رأی دادند) عرض کردم تصمیم تصمیم بنده نیست این تصمیم کمیسیون است بنده یک نفر بودم بنده بیک عضو کمیسیون بودم هفته نفر کمیسیون عضو دارم تصمیم بنده نبوده و بنده بهیچ وجه بتنهائی تصمیم نگرفتم کمیسیون دادگستری این تصمیم را گرفته رأی بنده که بتنهائی مناط اعتبار نیست مگر بنده میتوانم بتنهائی تصمیم بگیرم؟ مگر من میتوانم بتنهائی برای خودم رویه ای اتخاذ کنم و اجرا کنم؟ کمیسیون تصمیمی گرفته و طبق صورت جلسه ای که هست نظرش را اعلام کرده ارتباط بشخص بنده ندارد بهر حال در جلسات متعدد عرض کردم کمیسیون به این مسأله با نهایت دقت رسیدگی کرد توضیحات مفصل از آقای وزیر دادگستری از بازرسیهای مسأله قضیه و از دادستان خواسته شد فتوایی اسناد مدارک خواسته شد و اینکه آقای دکتر رهنوردی ایراد کردند که چرا بازرسی بشرکت واحد رفته بنده متأسفم از اینکه کمیسیون دادگستری از این جهت مورد ایراد واقع شده چون در جهت همان نظری است که جناب عالی فرمودید غلظت این بود که آقای بیات تشریف آوردند بکمیسیون و ما اظهارات ایشان را شنیدیم ایشان فتوایی دو سند را بما ارائه کردند و مدعی بودند که یک سندی در پرونده بشرکت واحد مربوط بصورت جلسه هیأت مدیره اضافه بر آنچه بازرسی ارائه داده وجود دارد که این را بازرسی نیاورده و اگر این سند را بیاورد بنفع من است کمیسیون بازرسی تکلیف کرد که برود بشرکت واحد و بگردد و این صورت جلسه ای را که ایشان استناد کردند

بیاورد رفتن مجدد بازپرس بشرکت واحد بر حسب مأموریتی بود که کمیسیون بازپرس داد بر حسب اظهار نظر آقای بیات و استنادی بود که بوجود صورت جلسه هیأت مدیره غیر از آنکه مورد ارائه بازپرس بود کرده بودند من تصور نمیکنم از این جهت بکمیسیون ابرادی باشد که بر حسب اظهار آقای بیات بازپرسی مأموریت داده بشرکت واحد بروند و سندی را که ایشان مدعی هستند در پشت آن سند صورت جلسه ای هست که فتو کپی آنرا نیاورده اند بروید و اصل این سند را بیاورید تا ببینیم واقعا سند دیگری وجود دارد یا نه؟ تصور نمیکنم این کار مورد ایراد باشد (دکتر رهنوردی - اینطور نیست متأسفانه) جناب عالی که همه را تکذیب میفرمائید ولی اعضای کمیسیون اینجا تشریف دارند که آقای بیات اظهار کردند که صورت جلسه هیأت مدیره اضافه بر این اسناد است و آنرا نیاورده اند بفرمائید بیاورند همان جلسه آقایان به بازپرس و دادستان دیوان کیفر گفتند که آقا شما بروید در شرکت واحد بگردید و این صورت جلسه ای که بنفع ایشان است بیاورید اگر اینطور نیست آقای یز بشکپور جناب عالی تشریف داشتید بفرمائید بنده تعجب میکنم عرض کردم بهیچوجه رضای نبودم در این مورد صحبتی بکنم و نمیخواستم چنین موردی پیش بیاید و چنین بحثی پیش بیاید با کمال تأسف این مطالب پیش آمد ولی این جریان که اینجا پیش آمده است که هر مطلبی را بفرمائید اینطور نیست هر چیزی را بفرمائید اینطور نیست با این ایراد بمرور بکار کمیسیون تصور نمیکنم درست باشد آقایان اعضای کمیسیون آنجا بودند صورت جلسه هست جریان رسیدگی را توضیح میدهم حضورتان میفرمائید اینطور نیست البته بازپرس آزاد است هر وقت خواست برود به شرکت واحد اگر خودش هم خواست برود ایرادی نیست برای اینکه ماحق نداریم در کار بازپرس دخالت نکنیم که آقا نرو به شرکت واحد هر روز میرود برای اینکه به پرونده رسیدگی میکنند ولی این موردی را که فرمودید بر حسب مأموریتی بود که کمیسیون داده بود برای بدست آوردن سندی که آقای بیات استناد کردند راجع به صورت جلسه هیأت مدیره این البته تکلیف کمیسیون نیست کمیسیون بآن چیزی که دولت

استناد میکند و دلایلش را مآورد رسیدگی میکند بنده خیال نمیکنم که وظیفه کمیسیون باشد که بگوید چرا متهمان دیگری که در پرونده وجود دارند تعقیب نشدند البته باید تعقیب بشوند البته باید هر کسی کاربندی کرده مجازات بشود کمیسیون بهیچوجه در این باب نظری نداشته و این را بهیچوجه تأیید نمیکند که عمل در این مورد صحیح بوده که اگر کسان دیگری هستند در اینکار یا کار دیگری که باید تعقیب بشوند معاف بشوند اما رویه کار کمیسیون را خواستم حضورتان عرض کنم که اصولا کمیسیون دادگستری که فرمودید قضای هست کمیسیون بهیچوجه بصورت یک محکمه عمل نمیکند (مهندس ناصر بهبودی - مجلس را عرض کردم) عرض کردم نه مجلس و نه کمیسیون دادگستری در این مورد و موارد مشابه این بهیچوجه وظیفه یک دادگاه را اعمال نمیکنند یعنی وارد به معایت موضوع نمیشود و رأی محکومیت کسی را صادر نمیکنند بلکه کمیسیون دادگستری دلایلی را که برای اتهام ارائه میشود میبیند و اگر این دلایل برای تعقیب موضوع و احضار شخصیکه در معرض اتهام قرار گرفته کافی باشد کفایت و دلایلی را برای احضار نه محکومیت تشخیص میدهد و چه بسا که بعد از احضار و تحقیقات و رسیدگی های لازم محکمه با خود بازپرس حتی قرار منع تعقیب صادر کنند یا قرار منع بازداشت صادر کنند یا واقعا حکم برائت بدهند و امیدوارم انشاءالله همکار عزیز ما هم در آن مرحله قرار بگیرند که منتهی به برائت ایشان بشود و این کار خدای نکرده منتهی به محکومیت نشود هیچوقت کمیسیون دادگستری در مقام رسیدگی نظر بر محکوم کردن نداشته و این توضیح برای این است که در خارج از مجلس ایجاد شبهه ای نکنند عرض میکنم که توجه داشته باشند که بهیچوجه در آئین نامه و با توجه به اصل تفکیک قوا قانون اساسی که تکلیف قوای سه گانه را معلوم کرده مجلس و کمیسیون دادگستری در باره مجرمیت رأی نمیدهد (دکتر اسفندیاری - ماده ۱۷۰ را بخوانید) این رأی برای تعقیب است یعنی کمیسیون دادگستری و مجلس دلایل اتهام را که عرضه میشود کافی برای تعقیب میداند یا نه

بنظر اینطور تشخیص میدهد که این دلایل برای احضار کمر بعنوان متهم کافی است و این دلیل محکومیت نیست (دک اسفندیاری - گزارش اینطور حکایت میکنند دلایل را از ه بدهید) عرض کردم تمام دلایلیکه ارائه کردند فتو کی است و در پرونده هست اگر اعتراضی شد از جهت اینکه جزئیات دلایل باید در گزارش استناد بشود و این کار ندهد همان جهتی بود که عرض کردم اگر مجلس اصرار داشته باشد باینکه جزئیات دلایل اتهام در گزارش ذکر بشود تشخیص آن بار مقام ریاست است این دلایل ضمیمه پرونده هست عرض کردم بجای مصلحت نبود که جزئیات دلایل در گزارش کمیسیون ذکر بشود تشخیص با مجلس است اگر لازم است ذکر بشود مقام ریاست خواهند فرمود نام دلایل ذکر بشود خیلی متشکرم.

جوانشیر - جلسه خصوصی تشکیل بشود تمام سارک پرونده ها در جلسه خصوصی قرائت بشود.

رئیس - آقای امامی رضوی بفرمائید.

امامی رضوی - بنام خداوند بخشنده مهربان ، همکاران ارجمند .

در این مکان مقدس چون بقرآن کریم قسم یاد کرده ایم و با حفظ جلاله قسم یاد کرده ایم که همیشه طرفدار حق و عدالت باشیم این است که من با مطالبی روبرو شدم که خلاف حقیقت بود در ماه رمضان ناچار شدم تذکری همکاران ارجمند بدهم نامهای بمجلس شورای ملی از طرف وزیر داد گستری وقت رسید این نامه...

رئیس - آقای امامی جنابعالی راجع به اخطار نظامنامه صحبت میفرمائید ؟

امامی رضوی - مقدمه است برای اخطار نظامنامه.

رئیس - در چه ماده ای ؟

امامی رضوی - ماده ۱۷۰

رئیس - بفرمائید.

امامی رضوی - این نیاچه به استناد ماده ۱۷۰ این نامه داخلی مجلس شورای ملی باید به پیوست پرونده ای (صحیح است) و این پرونده همراه این نامه نبود و است محترم مجلس شورای ملی این نامه را احاله کردند کمیسیون داد گستری اینجانب به استناد همین ماده تذکر

دادم که سؤال آقای وزیر داد گستری از اعضای کمیسیون بيمورد است چون پرونده ای هنوز مطالعه نشده است که اعضای کمیسیون شروع کنند بسؤالات و وقتی به عضو کمیسیون تکلیف شد که مکلف بمطالعه پرونده است سؤال بعد از مطالعه پرونده بیش میآید در نتیجه تصمیم بر این گرفته شد که فتو کپی مدار کی که مستند وزیر داد گستری است در کمیسیون داد گستری آورده بشود و بعد از مطالعه این پرونده سؤالات شروع بشود پس از تشکیل جلسات مکرر و مطالعه این فتو کپی ها چون پرونده ای در اختیار اعضای کمیسیون قرار نگرفت در نتیجه پس از سه جلسه و خستگی زیاد تصمیم بر این گرفته شد که لااقل مواجبه ای بین يك نماینده مجلس و متهم دیگری بیش بیاید چون محوطه مجلس شورای ملی محظوراتی داشت فرارشد به پیشنهاد من در کنلخخانه این مواجبه پیش بیاید که ما بتوانیم شاید دلایل کافی برای این تصمیم بدست بیاوریم آقای رئیس کمیسیون مخالفت فرمودند (بکنفر از نمایندگان - آفرین بر رئیس کمیسیون) و باید بعرض آقایان صریحاً برسانم که رئیس کمیسیون بجای وزیر داد گستری دفاع میکردند و هیچگونه بیطرفی را در آن کمیسیون رعایت نکردند (آفرین) و خدا را بشهادت میطلبم در این ماه مبارک رمضان و باز بان روزه اگر تشخیص بدهم که آقای بیات دلایل کافی بر علیه شان هست حتماً از خودش درخواست میکنم که خودش را بدستگاه عدلیه معرفی بکند ما هیچوقت اجازه نمیدهیم در این محوطه مقدس خیانتکاری باما همراهی کند (احسن آفرین)

دکتر رهنوردی - آفرین بر شرف تو آقای امامی رضوی .

رئیس - آقای پزشکیور بفرمائید.

پزشکیور - عرض کنم اخطار نظامنامه ای که من دارم تنها اخطار نظامنامه ای در باره ماده ۱۷۰ نیست بلکه در واقع اخطار نظامنامه ای است که مربوط بتمام مقررات آئین نامه و همه تکالیف قانونی میشود که حسب مقررات آئین نامه و حسب مقررات

فانون اساسی به همة مجلس شورای ملی است و من با اجازه از مقام محترم ریاست چون پیشنهاد این است که قبل از اینکه وارد رسیدگی به اصل گزارش بشویم و بعنوان موافق و مخالف درباره نظر بر سبب مصوِّت آقای بیات مطالبی گفته بشود و بررسی بشود گزارش برای تکمیل تحقیقات کمیسیون برگردد (صحیح است) چون آنچه مطرح است مسئله توجه اتهام به آقای بیات و با عدم توجه اتهام به ایشان نیست بلکه مسئله نحوه کاری است که باید در خصوص چنین مسئله مهمی در پیش گرفته بشود هیچ يك از نمایندگان محترم موارد در ماهیت امر نشدند تا کنون که آقای بیات متهم است یا نیست ولی مسئله این است که ما میگوئیم چه گزارشی بعنوان توجه اتهام یا عدم توجه اتهام راجع بویکیل مجلس شورای ملی روی این میز قرار بگیرد (صحیح است) مسئله این است که این گزارش نباید حاوی چه مفادی باشد حاوی چه مطالبی باشد.

رئیس -- آقای پزشکیور جناب عالی عضو کمیسیون دادگستری هستید و این گزارش از کمیسیون دادگستری آمده چرا این مطالب را در کمیسیون دادگستری نفرمودید؟
پزشکیور -- متأسفانه من دیروز نبودم کمیسیون تصمیماتی را که کمیسیون دادگستری گرفته شده بود اجرا نکرده است.

رئیس -- اگر قرار بشود نماینده ای که در کمیسیون غیبت میکند مطالبی را که باید در کمیسیون بگوید در مجلس عنوان کند که صحیح نیست.

پزشکیور -- خیر این مربوط به آن مطالب و جلسه ای است که من در کمیسیون حضور داشتم بنابراین مسئله در این حد و به این صورت است که ضمن گزارشیکه اینجا ارائه و نکاتی را که شیخ الاسلامی متأسفانه رئیس کمیسیون دهم گسترده بیان فرمودند این نکات بامقررات نظامنامه و آئیننامه تطبیق نمیکند در مورد ماده ۱۷۰ همکاران گرامی اشاره فرمودند و آقای شیخ الاسلامی هم نظری دادند ولی از نظر روشن شدن ذهن مجلس شورای ملی هر چند هم همکاران گرامی آگاهی دارند توضیحی را باید عرض کنم این است که ماده ۱۷۰ دلالت دارد که

چه کمیسیون دادگستری و چه مجلس شورای ملی بکنوع رسیدگی ماهوی انجام میدهد (صحیح است) در ماده ۱۷۰ تصریح شده که کمیسیون دادگستری رأی بر برائت میدهد (دکتر اسفندیاری - بامجرمیت) در مورد مجرمیت چون ذکر بدستور تعقیب شده است ممکن است این تصور پیش بیاید خود من همین نظر را دارم که اگر کمیسیون دادگستری یا مجلس شورای ملی تشخیص کرد بر اینکه کسی به آن حد در مظان اتهام هست که دادرها میتواند او را تعقیب کنند در آن مورد رأی به سلب مینویست میدهد اما این توجه دادن اتهام باید بصورتی باشد که امکان صدور حکم برائت از مراجع دادگستری دیگر وجود نداشته باشد چون نه از نظر قانون و نه از نظر منطق تطبیق نمیکند چون بهر حال تصمیم قوه مقننه در حد خودش قانون است منتهی در يك مورد خاص ممکن است قانون باشد اگر مجلس شورای ملی آمد تقاضای دولت را رد کرد و نظر داد بر اینکه نماینده مجلس اتهامی باو متوجه نیست و بری محسوب میشود این بنظر من بمنزله يك قانون است و بنظر من اگر يك چنین موضوعی پیش آمد دیگر نسبت بآن نماینده مجلس بعد از اختتام دوران نمایندگی هم مراجع قضائی نمیتوانند تعقیب کنند چون حداقل این است که بمنزله يك قانون اختصاصی است پس از نظر قانون ممکن نیست و از نظر منطق هم ممکن نیست که احیاناً قوه مقننه نظر بر برائت بدهد ولی مراجع قضائی برخلاف نظر قوه مقننه نظر بر مجرمیت بدهند بنابراین کمیسیون دادگستری و مجلس شورای ملی باید آن حد از رسیدگی دقیق را انجام بدهند که واقعاً هیچ نوع امکانی برای برائت متهم وجود نداشته باشد بر این اساس میبایست تحقیقات دقیق صورت بگیرد این مسئله آقای بیات نیست همکاران گرامی میدانند خود ما گروه پارلمانی بان ابرائست در هنگام خرید ۴۹ درصد سهام شرکت واحد برخاستیم از ناسامانیها وسوء استفاده های شرکت واحد مطالب بسطوی بیان کردیم در این تردیدی نیست که همه ما معتمدیم بر اینکه خاطی باید تعقیب بشود (صحیح است) ولی يك مسئله هست اصول موازین همه جا باید حفظ بشود ، نمایندگان مجلس شورای ملی

ل از هر چیز وظیفه دار دفاع از اصول و موازین هستیم
ول و موازین تا حفظ نشود عدالت اجرا نمیشود این
ربه درست نیست که با زیر پا گذاشتن اصول و مقررات
و موازین میشود عدالت را حفظ کرد بر این اساس مذاکراتی
ببار در کمیسیون شد بررسیهایی شد نظرانی عرض شد
عرض کردم این توضیحات را دادم که ماده ۱۷۰ ما را
مكلف به تحقیقات کرده من این نظر جناب شیخ الاسلامی
را قبول ندارم که گفته است نمیتواند گفته است مكلف
است که تحقیقات بکند از هر کسیکه بخواهد و مقتضی
بداند ...

رئیس - آقای یزشکپور پنج دقیقه وقت جنابعالی
تمام شد.

شیخ الاسلامی - بنده هم عرض کردم اگر لازم بداند.

یزشکپور - نه لازم بداند تحقیقات بکند، کمیسیون
دادگستری مكلف است تحقیقات بکند و تحقیقات را از
هر کس که بخواهد میتواند تحقیقات بکند (شیخ الاسلامی -

شما ماده را بخوانید) یعنی مراجع قضائی و هیچ مرجعی
نمیتواند به کمیسیون بگوید من مانع از انجام تحقیق شما
میشوم کمیسیون دادگستری از هر کس که بخواهد

میتواند تحقیق کند (صحیح است) و این مكلف است که
این تحقیقات را بکند حالا این نظر من است بعد هم مجلس
شورای ملی نظر خواهد داد که این نظر درست است یا

نظر جنابعالی. بنابراین همکاران گرامی من عقیده داشتم
در آنکه در کمیسیون دادگستری یعنی همه همکاران

گرامی هم این نظر را داشته اند که باید اینجا رسیدگی
صورت کامل صورت بگیرد در پرونده هائیکه ابراز شده

است از بسیاری کسان که باید متهم پرونده باشند تحقیقی
صورت نگرفته (صحیح است) این با مراجع قضائی است

که یا کسانی را بخواهند تعقیب کنند یا نکنند ولی
هنرمیکه قرار است ما باین کیفیت به پرونده ای رسیدگی

کند از حال کسانی باید تحقیق کنیم تمام موضوع روشن
بشو (صحیح است) تا بدانیم چه هست يك مسئله بسیار

رئیس - آقای یزشکپور وقت جنابعالی تمام شد

بنظر من بهتر است این مطالب را در کمیسیون دادگستری
بیان فرمائید.

یزشکپور - در جلسه ماقبل کمیسیون دادگستری
به پیشنهاد خود من و بانا باید همکاران گرامی ۹ نفر از همکاران

گرامی تأیید کردند که مواجهه ای میان آقای بیات و
یکنفر از متهمین اصلی پرونده داده شود همکاران گرامی

بنده آقای امامی رضوی آقای عبدالحسین طباطبائی اگر
خلاف این بود فرمائید آقای بنیانی، آقای ادیب سمیعی

آقای مافی، آقای توسلی، آقای اخلاقی با این پیشنهاد
هم آهنگی کردند ۹ نفر از اعضای کمیسیون نظر داد

براینکه این مواجهه میان آقای بیات و متهم اصلی ضرورت
دارد برای من جای نأسف است جناب شیخ الاسلامی رئیس

محترم کمیسیون دادگستری من هرگز در زندگیم خلاف واقع
نکفته ام و شهادت دالم و مطالبم را میگویم جای نأسف است که

اینجا تشریف میآورید و میگویید حسن نیت هست ولی این
مواجهه چرا صورت نگرفته؟ (شیخ الاسلامی - این تصمیم

کمیسیون است) (امامی رضوی - چنین چیزی
نیست) جلسه دیروز برای تشکیل این

مواجهه بود مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی
همکاران گرامی من پیشنهاد میکنم این پرونده برای

تکمیل تحقیقات به کمیسیون فرستاده بشود (صحیح است)
تا وقتی که آقای بیات متهم بود مجلس شورای ملی آن

چنان گزارشی را به ملت ایران ارائه بدهد که دیگر
هیچ امکانی برای فرار آقای بیات با امثال او از مجازات

باقی نماند (احسنت).

رئیس - بنده خیلی متأسفم که خود اعضای
کمیسیون دادگستری راجع به گزارش کمیسیون

دادگستری این مخالفت را ابراز میفرمایند بنظر بنده اصولاً
این صحبتهایی که شد در شان مجلس شورای ملی نیست

آقایان اعضای کمیسیون باید در جلسه شرکت فرمایند
و رأیی که کمیسیون دادگستری میدهد برای مجلس

شورای ملی رأی کمیسیون دادگستری است و لئو اگر
اشخاصی هم در اقلیت بوده باشند و چون بنده میبینم مطالبی که

امروز اینجا گفته شد ذهن خانها و آقایان را مشوش

یکم از مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی مصوب ۳۷/۱۰/۴۱ را انتخاب نموده ولی سند اجاره تنظیم نشده باشد نیز مشمول مقررات این قانون بوده و وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی مکلف است نسبت به بین مال الاجاره این قبیل املاک براساس آئیننامه اصلاحات ارضی مصوب ۳۳/۵/۳ اقدام نماید. مالکین مشمول مرحله دوم اصلاحات ارضی که بعلی اظهارنامه تسلیم نکرده و یکی از شقوق مذکور در ماده یکم مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی را انتخاب نموده اند مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

ماده ۴ - وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی اجرای این قانون را پس از تصویب آئیننامه اجرائی آن دو بار بفاصله ده روز وسیله روزنامه های کثیرالانتشار مرکز و روزنامه های محلی و یاسایر وسایل معمول و مناسب محل در مناطق مختلف کشور آگهی خواهد کرد. مالکین موظفند ظرف دو ماه از تاریخ انتشار دومین آگهی آمادگی خود را برای انتقال ملک مورد اجاره (اعم از دایر و بایر) با حقا به مربوط بزارعین مستأجریا آمادگی خود را برای تقسیم ملک بنسبت بهره مالکانه براساس مقررات ماده ۱۱ این قانون اعلام دارند. در صورتیکه مالکین مشمول این قانون ظرف مهلت فوق آمادگی خود را در مورد انتقال ملک بزارعین یا تقسیم ملک بزارعین در قبال اخذ رسید به ادارات اصلاحات ارضی محل اعلام ننمایند ملک آنان براساس مقررات این قانون بزارعین فروخته خواهد شد.

تبصره ۱ - در صورتیکه مالکین یا نمایندگان قانونی آنها که آمادگی خود را برای انتقال ملک مورد اجاره بزارعین مستأجر اعلام نموده اند ظرف مهلتی که وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی برای هر یک از مناطق اعلام خواهد نمود نسبت به امضای اسناد انتقال املاک مشمول این قانون اقدام نکنند نماینده وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی بقاء مقامی آنان اسناد و دفاتر مربوط را امضاء خواهد کرد. قبوض مربوط به این قبیل مالکین بصدوق ثبت محل سپرده میشود تا پس از مراجعه به آنان تسلیم گردد.

تبصره ۲ - در صورتیکه زارعین طرف دو ماه پس از اعلام اداره اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل براساس

کرده است که مبادا خدای نکرده برای فاحشی داده بشود. میخواستم از مجلس تقاضا کنم اجازه بفرمایند این گزارش به کمیسیون برگردد (احسنت) و از تمام اعضای کمیسیون دادگستری خواهشمندم در جلسه شرکت بفرمایند و بعد عذر نبودن در کمیسیون را اینجا مطرح فرمایند (چند نفر از نمایندگان - محرمانه هم نباشد) خانها و آقایانیکه موافقت که این گزارش به کمیسیون برگردد خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. گزارش به کمیسیون دادگستری فرستاده میشود.

۷- قرائت گزارش شور دوم کمیسیون اصلاحات ارضی و تعاون روستائی راجع به لایحه فروش و تقسیم املاک مورد اجاره بزارعین مستأجر

رئیس - گزارش شور دوم راجع به فروش و تقسیم املاک مورد اجاره بزارعین مستأجر مطرح است قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

گزارش شور دوم از کمیسیون اصلاحات ارضی
بمجلس شورای ملی

کمیسیون اصلاحات ارضی در جلسه دوشنبه ۴۷/۹/۱۱ با حضور وزیر اصلاحات ارضی و تعاون روستائی لایحه شماره ۲۱۹۸۷ مورخ ۴۷/۷/۲۵ دولت راجع به فروش املاک مورد اجاره بزارعین مستأجر که گزارش شور اول آن بشماره ۵۵۵ چاپ گردیده برای شور دوم با حضور عده ای از پیشنهاد دهندگان مورد رسیدگی قرارداد و با اصلاحاتی تصویب رسانید. اینک گزارش آن بشرح زیر تقدیم مجلس شورای ملی میگردد.

قانون فروش و تقسیم املاک مورد اجاره بزارعین مستأجر **ماده ۹ -** در مورد دهات و مزارعی که طبق مقررات قانون مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی مصوب ۳۷/۱۰/۴۱ و آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۳۳/۵/۳ به اجاره داده شده است و با براساس مقررات ماده ۱۷ آئیننامه مذکور در آنها واحد سهامی زراعی تشکیل شده مالکین و زارعین مکلفند براساس این قانون اقدام نمایند.

تبصره - دهات و مزارعی که مالکین آنها بندالف ماده

• رات آئین نامه اجرائی این قانون از امضاء سند انتقال
 • دداری نمایند ملک مورد اجاره آنها در درجه اول
 بز رعین داوطلب همان ده و در صورت نبودن زارع داوطلب
 به تیب مقرر در ماده شانزدهم قانون اصلاحی قانون اصلاحات
 ارضی مصوب ۱۹/۱۰/۴۰ سایر اشخاص منتقل خواهند شد
ماده ۳- بهای فروش نقدی ملک مورد اجاره معادل ۱۰
 برابر مال الاجاره سالانه تعیین شده بر اساس ماده ۴ آئین نامه
 اصلاحات ارضی مصوب ۳/۵/۳۳ میباشد

تبصره ۱- زارعین خریدار میتوانند بهای ملک را
 دوازده ساله با قسط متساوی سالانه بپردازند در این صورت
 بهای ملک معادل دوازده برابر مال الاجاره سالانه آن
 خواهد بود هرگاه زارعین خریدار در مدت کمتری بهای
 ملک را بپردازند به نسبت مدت ازدوقسط اضافی کسر خواهد شد.
تبصره ۲- تاریخ پرداخت اولین قسط بهای ملک حداکثر
 یکماه پس از برداشت محصول سال ۱۳۴۸ خواهد بود که از
 طرف زارعین مربوط اعم از اینکه سند انتقال تنظیم شده
 یا نشده باشد در مقابل اخذ رسید بمالکین ذیحق پرداخت
 یا بصندوق ثبت محل سپرده میشود. عدم صدور آگهی موضوع
 ماده ۲ این قانون مانع اجرای مدلول این تبصره نخواهد بود.
 در هر منطقه تاریخ سر رسید پرداخت قسط وسیله ادارات
 اصلاحات ارضی و تعاون روستائی اعلام خواهد شد.

تبصره ۳- خریداران املاک مشمول این قانون قبل
 از پرداخت تمام اقساط بهای ملک حق انجام هیچگونه معامله
 نسبت به عین یا منافع املاک مورد خریداری ندارند.

ماده ۴- دفاتر اسناد رسمی مکلفند قبل از تنظیم سند
 انتقال املاک مشمول این قانون در مورد اسامی فروشندگان
 و خریداران و بهای ملک و سهم مورد انتقال از اداره اصلاحات
 ارضی و تعاون روستائی محل کتباً استعلام نمایند. اسناد اجاره
 ملک از تاریخ امضای سند انتقال آن ملغی الاثر است.

تبصره - کلیه عملیات و نقل و انتقالات و تنظیم
 اسناد و عملیات ثبتی مربوط به اجرای این قانون از
 پرداخت هرگونه مالیات و عوارض و حق الثبت و هزینه
 مفدتی و حق نمرو بهای اوراق معاف است. پرداخت
 حق تحریر دفاتر اسناد رسمی بالمناصفه بعهده طرفین معامله

استوسهم مالك مستنكف از طرف زارعین پرداخت و از اولین
 قسط ثمن معامله کسر خواهد شد.

ماده ۵- در صورتیکه فروشندگان املاک مشمول این
 قانون مایل باشند که با استفاده از ارزش قبوض اقساط
 دریافتی که ابت بهای املاک خود از زارعین خریدار دریافت
 کرده اند در امور صنعتی و عمرانی که وسیله دولت اعلام خواهد
 شد سرمایه گذاری نمایند. دولت قبوض اقساطی دریافتی آنها
 را تضمین میکند و در چنین صورتی بانکها و مؤسسات اعتباری
 میتوانند این قبیل قبوض اقساطی تضمین شده را
 خریداری و با بعنوان وثیقه وام قبول کنند و وجوه حاصله
 از این بابت را مستقیماً بنام مالك و تحت عنوان سرمایه
 مشارالیه بحساب مؤسسه صنعتی و عمرانی مربوط منظور
 نمایند.

تبصره ۱- در صورتیکه مالکین مشمول این قانون
 بخواهند با استفاده از قبوض اقساطی دریافتی از زارعین،
 نسبت ب عمران و آبادی اراضی بایر و موات اقدام نمایند
 وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی مکلف است بر اساس
 تقاضای آنان در قبض دریافت تمام یا قسمتی از قبوض اقساطی
 این قبیل مالکین مقداری از اراضی بایر و موات را که وجود
 آب در آن اراضی وسیله وزارت آب و برق تأیید شود معادل
 ارزش قبوض دریافتی در اختیار آنان بگذارند و در صورتی که
 مالکین بر اساس تقاضای خود در مقابل بهای قسمتی از قبوض
 دریافتی از وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی زمین
 گرفته و برای عمران آن بیول احتیاج داشته باشند دولت
 بقیه قبوض متعلق بمالکین مذکور را تضمین میکند. در چنین
 صورتی بانکها و مؤسسات اعتباری میتوانند این قبیل قبوض
 اقساطی تضمین شده را خریداری و با بعنوان وثیقه وام قبول
 کنند و وجوه حاصله را در اختیار مالکین مربوط بگذارند
 تا بمصرف عمران اراضی بایر و موات دریافتی برسانند.

در صورتیکه این قبیل مالکین برای عمران اراضی
 بایر و موات دریافتی به اعتبارات بیشتری احتیاج داشته
 باشند بانک کشاورزی و صندوق توسعه کشاورزی مکلفند که با
 رعایت مقررات مربوطه و قائل شدن تقدم برای رسیدگی بقضای
 و تصویب اعتبارات مورد نیاز آنان اقدامات لازم را انجام دهند.
تبصره ۲- در مورد مالکین مشمول این قانون که قبل

از تصویب آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب کمیسیون خاص مشترک مجلسین مورخ ۳/۵/۳۳ از بانک کشاورزی ایران وام گرفته و به تشخیص بانک مزبور وام پرداختی بمصرف عمران قریه بازرعه مورد اجاره موضوع این قانون رسیده باشد بانک کشاورزی مکلف است قبوض اقساطی بدهی زارعین املاک این قبیل مالکین را بمبلغ اسمی آنها از بابت بدهی مالکین مربوط بپذیرد

تبصره ۳- مالکین مشمول این قانون در صورت نمایل نمیتوانند در مقابل تمام یا قسمتی از قبوض اقساطی دریافتی از زارعین تعدادی از سهام کارخانجات موضوع ماده ۶ قانون فروش سهام کارخانجات دولتی را دریافت نمایند. در چنین صورت بانک کشاورزی ایران مکلف است در مقابل دریافت قبوض اقساطی بدهی زارعین به این قبیل مالکین و متناسب با ارزش اسمی این قبوض سهام کارخانجات دولتی را در اختیار آنان گذارده و در مورد وجوه حاصل از محل وصول اقساط بدهی کشاورزان براساس مفاد ماده ۸ قانون فروش سهام کارخانجات دولتی عمل نماید.

تبصره ۴- مالکین مشمول این قانون که مقیم مناطق شمالی کشور باشند در صورت نمایل نمیتوانند در مقابل تمام یا قسمتی از قبوض اقساطی دریافتی از زارعین قسمتی از اراضی جنگلی راجب عمران و آبادی دریافت نمایند.

در چنین صورت وزارت منابع طبیعی مکلف است متناسب ارزش اسمی این قبوض مقداری از اراضی جنگلی را برابر مقررات مربوط جهت عمران و آبادی در اختیار آنان قرار دهد. در شرایط مساوی با سایر متقاضیان عمران اراضی جنگلی این قبیل مالکین حق تقدم خواهند داشت.

تبصره ۵- مالکین مشمول این قانون مقیم در مناطق ندر با بجان شرقی و غربی در صورت نمایل نمیتوانند در مقابل تمام یا قسمتی از قبوض اقساطی بدهی زارعین تعدادی از سهام حدهای کشت و صنعت راکه وسیله وزارت آب و برق در این نواحی تشکیل خواهد شد دریافت نمایند.

در چنین صورت وزارت آب و برق مکلف است متناسب ارزش اسمی قبوض اقساطی مزبور به این قبیل مالکین و برابر مقررات مربوط تعدادی از سهام واحدهای مزبور را با آنان بپذیرد.

ماده ۶- وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی نسبت به انتقال آقسامت از ملك كه مجهول المالك باشد و املاكی كه نسبت به آنها تقاضای ثبت نشده و همچنین املاك مشمول ماده ۵ قانون مواد الحاقی به آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۲/۱۲/۱۳۴۶ رأساً طبق مقررات این قانون اقدام و دفاتر و اسناد انتقال بزارعین را امضاء مینماید.

نمى معامله یا قبوض اقساطی مربوط باین املاك بصندوق ثبت سپرده خواهد شد تا پس از تعیین تکلیف قطعی وسیله مراجع قانونی به ذبحق تسلیم گردد.

تبصره ۱۰- نسبت باملاكی كه ثبت آنها مورد اعتراض قرار گرفته و همچنین املاكی كه از طرف مراجع قانونی توقیف یا تأمین شده متقاضی ثبت یا نماینده قانونی و یا قائم مقام او در اجرای مقررات این قانون طرف معامله خواهد بود. ولی قبوض و وجوه مربوط به این املاك متناسب مورد اعتراض بصندوق ثبت سپرده میشود تا پس از تعیین تکلیف از مراجع قانونی به ذبحق تسلیم شود. دعاوی اعتراض به ثبت مربوط باملاك مشمول قانون و مقررات اصلاحات ارضی در مراجع قضائی خارج از نوبت رسیدگی خواهد شد.

تبصره ۴- ادارات ثبت تمام یا قسمتی از قبوض و وجوه تودیع شده را در مورد املاك مجهول المالك و املاكی كه تقاضای ثبت آنها نشده و همچنین املاك توقیف یا تأمین شده با اخذ تأمین كافی و در باره املاك مورد اعتراض به نسبت مورد اعتراض با معرفی ضامن شخصی بدینفع، تسلیم خواهند كرد.

ماده ۷- از تاریخ تقدیم این قانون بمجلس شورای ملی هر نوع نقل و انتقال دهات و مزارع مورد اجاره مشمول این قانون جز بر اساس مقررات این قانون باطل و كان لم يكن نلقى میشود.

تبصره - دهات و مزارع و اراضی مورد احتیاج دولت و سازمانها و شرکتهای وابسته بآن و همچنین اراضی مشمول قانون تأسیس شرکتهای بهره برداری از اراضی زیر سدها مصوب ۳/۶/۴۷ از مشمول این ماده مستثنی است.

ماده ۸- دهات و مزارع موقوفه عام مشمول ماده ۲ قانون مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی مصوب ۲۷/۱۰/۴۱ از مقررات این قانون مستثنی است ولی در مورد دهات و مزارع موقوفه خاص كه بر اساس قوانین و مقررات اصلاحات

از بزرگین صاحب نسق اجاره داده شده طبق این قانون
بمنظور تبدیل با حسن براساس مقررات مربوط عمل خواهد
شد.

کلیه وظایف و تکالیف که در این قانون بعهده مالکین
محمول است در مورد موقوفات خاص بر ترتیب بعهده متولی، ناظر
و یا موقوف علیهم میباشد.

ماده ۹۰ - املاک موضوع ماده یک قانون راجع به
الحاق شصت ماده به آئیننامه اصلاحات ارضی مصوب ۳/۲۲/۴۶
در صورتیکه تا تاریخ تقدیم این قانون به مجلس شورای ملی
سند انتقال آنها بدولت به امضاء طرفین معامله نرسیده باشد
مشمول این قانون خواهد بود.

ماده ۹۰ - مالکین و زارعین املاک مشمول ماده ۱۷
آئیننامه اصلاحات ارضی مصوب ۳/۵/۴۳ موظفند ظرف دو
ماه از تاریخ انتشار دومین آگهی موضوع ماده ۲ این قانون
آمادگی خود را برای انتقال ملک مورد اجاره بزرگین و یا
تقسیم ملک به نسبت بهره مالکانه براساس مقررات ماده ۱۱
این قانون اعلام نمایند.

در مواردی که مالکین این قبیل املاک آمادگی خود را
برای انتقال ملک بزرگین اعلام مینمایند میتوانند ظرف مهلت
مقرر برای هر یک از مناطق مختلف کشور (موضوع تبصره یک
ماده ۲ این قانون) نسبت به میزان قیمت ملک و ترتیب پرداخت
آن توافق و با رعایت سایر مقررات مندرج در این قانون نسبت
به تنظیم سند انتقال ملک اقدام نمایند. در صورت عدم توافق
در مهلت مقرر وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی طبق ماده
۴ آئین نامه مذکور مال الاجاره هر یک از زارعین و براساس آن
قیمت بن قبیل املاک را طبق مقررات این قانون تعیین و
نسبت با انتقال ملک بزرگین اقدام خواهد کرد این قبیل
مالکین نیز از تسهیلات مقرر در ماده ۵ این قانون برخوردار
خواهند بود.

ماده ۹۱ - در دهات و مزارع مورد اجاره و مشمول
ماده ۱ آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۳/۵/۴۳ اکثریت
مالکین هر ده یا مزرعه (اکثریت بر حسب میزان مالکیت)
میشود در مهلت مقرر در ماده ۲ این قانون آمادگی خود را
برای تقسیم ملک به نسبت بهره مالکانه به ادارات اصلاحات
ارضی و تعاون روستائی شهرستانهای مربوطه کتباً در مقابل

اخذ رسید رسمی اعلام و سپس ملک را (اعم از اراضی دایر
و یا بر) با حقیقه مربوطه به نسبت بهره مالکانه بین خود و زارعین
تقسیم و افزایش و صورت مجلس تقسیم و افزایش را با ادارات
اصلاحات ارضی محل تسلیم نمایند.

افراز و تقسیم از طریق نقشه برداری و یا بر مبنای
مبذرو واحدهای محلی از قبیل جفت گاو - بنه - چریب و
امثال آن بنحوی که سهم زارعین طبق نسق بندی جدید به نسبت
نسق بندی قبلی یکجا و در یک طرف و سهم مالکین (بدون
زارع) یکجا و در طرف دیگر تفکیک و تعیین و صورت جلسه
لازم تهیه و با امضای طرفین خواهد رسید. هزینه افزایش و نقشه
برداری کلاً بر عهده مالک با مالکین خواهد بود.

سهم مالکین که بطریق فوق اندک تفکیک و تعیین
میکردد در صورتیکه بصورت مکانیزه اداره شود مشمول مقررات
بند ۳ ماده ۲ قانون تشکیل شرکتهای سهامی زراعی خواهد
بود، در صورتیکه ظرف یکسال از تاریخ انقضای مهلت مقرر
در ماده ۲ این قانون زارعین و مالکین زیربند برای تقسیم
و افزایش ملک توافق ننموده و صورت مجلس لازم را امضاء
نمایند مالک یا هر یک از مالکین موظفند مراتب را با ذکر
علت عدم توافق حداکثر ظرف پانزده روز از تاریخ انقضای
مهلت فوق با ادارات اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل
کتباً در مقابل اخذ رسید اعلام نمایند، در چنین صورتی هیئت
سد نفری مرکب از نمایندگان وزارت اصلاحات ارضی و تعاون
روستائی بقاء مقامی طرفین و پس از انجام رسیدگیهای لازم
ملک را براساس مقررات این ماده بین مالکین و زارعین
زیربند تقسیم و افزایش مینمایند. مفاد صورت مجلس افزایش
که بنحو فوق تنظیم شده باشد پس از تأیید ادارات اصلاحات
ارضی و تعاون روستائی محل و یا نظر نمایندگان وزارت
اصلاحات ارضی و تعاون روستائی (در صورت عدم توافق طرفین
برای تقسیم و افزایش) جهت تنظیم اسناد انتقال و عملیات ثبتی
ملاک عمل خواهد بود و دفاتر اسناد رسمی و ادارات ثبت
مکلفند بر حسب مورد طبق مفاد این صورت مجلس و یا نظر
نمایندگان وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی اقدام
کنند.

تبصره ۱ - زارعین مکلف به تبعیت از نظر مالک یا
مالکین برای تقسیم ملک خواهند بود و در صورت خودداری

زارعین یا مالکین از امضاء اسناد انتقال نماینده وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی بقاء مقامی آنان اقدام خواهد کرد. در صورتیکه مالکین در مهلت مقرر در ماده ۲ این قانون آمادگی خود را برای تقسیم ملک اعلام نمایند و با ذرات با در صورت عدم توافق با زارعین در امر تقسیم و افراز ملک مراتب را ظرف مهلت مقرر در این ماده با ذکر دلایل عدم توافق در مورد افراز کتباً در مقابل اخذ رسید رسمی با ادارات اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل اعلام نمایند با استفاده از سایر مقررات پیش بینی شده در این قانون ملک آنان بزارعین منتقل خواهد شد.

تبصره ۳ - بهای نقدی آن قسمت از ملک (اعم از اراضی دایر و بایر با حقا به مربوط) که بر اساس ماده فوق در نتیجه تقسیم بزارعین واگذار میشود معادل $\frac{1}{10}$ ده برابر مال الاجاره مربوطه پس از کسر $\frac{1}{15}$ تخفیف محاسبه خواهد شد و در صورتیکه زارع بخواهد بهای ملک سهمی خود را به اقساط ۱۲ ساله بپردازد بهای ملک $\frac{1}{10}$ دوازده برابر مال الاجاره سالانه پس از کسر $\frac{1}{15}$ تخفیف خواهد بود که باید به اقساط مساوی ۱۲ گانه پرداخت شود و هرگاه زارعین خریدار در مدت کمتری بهای ملک را بپردازند بنسبت مدت از دو قسط اضافی کسر خواهد شد.

در مورد املاک مشمول ماده ۱۷ آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۳/۵/۳۳ کمیسیون خاص مشترک مجلسین وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی بر اساس ماده ۴ آئین نامه مذکور مال الاجاره هر یک از زارعین را تعیین و سپس برای تعیین وجهی که باید بزارعین بپردازد بر اساس مقررات این تبصره عمل خواهد نمود.

تبصره ۴ - در مورد شالیزارها که با جاره داده شده است در صورتیکه تقسیم آن بین زارع یا زارعین و مالکین یکجا و در یکطرف ده یا مزرعه تولید مشکل نماید و مراتب مورد تأیید وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی قرار گیرد تقاضای اکثریت مالکین بر حسب مالکیت شرط نبوده و هر یک از مالکین میتوانند با زارع یا زارعین خود برای تقسیم و تفکیک ملک مورد اجاره متناسب بهره مالکانه توافق نمایند و صورت مجلس تقسیم و تفکیک را ظرف مهلت یکسال مذکور در این ماده با اداره اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل تسلیم کنند.

در صورتیکه مالکین و زارعین مذکور برای تقسیم و افراز ملک توافق نمایند مالکین موظفند ظرف بازده روز از تاریخ انقضای مهلت مذکور در این ماده مراتب را با ذکر علت عدم توافق به اداره اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل در مقابل اخذ رسید رسمی اعلام کنند. در چنین صورتی برای تقسیم و افراز ملک اداره اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل بر اساس مقررات این ماده اقدام خواهد کرد.

هرگاه مالکین در مهلت مقرر در ماده ۲ این قانون آمادگی خود را برای تقسیم و افراز ملک اعلام نکنند و با در صورت عدم توافق با زارعین در امر تقسیم و افراز ملک مراتب را ظرف مهلت مقرر در این ماده با ذکر دلایل عدم توافق با اداره اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل در مقابل اخذ رسید رسمی اعلام نمایند پس از انقضای مهلت وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی طبق مقررات این قانون نسبت به فروش ملک بزارعین مربوط اقدام خواهد نمود.

تبصره ۵ - مالکینی که از مقررات ماده فوق استفاده و نسبت به تقسیم ملک خود اقدام نمینمایند نمیتوانند از تسهیلات مقرر در ماده ۵ و تبصره های آن استفاده نمایند و تا زمانیکه ملک تقسیم نشده سهم زارعین به آنان رسماً منتقل نگردیده است زارعین مکلفند مال الاجاره ملک را کما فی السابق در مقابل دریافت رسید بمالک پرداخت نمایند.

تبصره ۵ - در مناطقی که بشخص وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی تعیین میزان و نسبت بهره مالکانه پرداختی بوسیله زارعین قبل از تاریخ ۱۹/۱۰/۴۰ روشن نباشد ملک (اعم از دایر و بایر با حقا به مربوط) سه قسمت تقسیم و یک قسمت در سهم مالک یا مالکین و دو قسمت در سهم زارعین قرار خواهد گرفت و در چنین صورت زارعین ذینفع قیمت ملک سهمی خویش را بهمان میزان و ترتیب مقرر در تبصره ۲ این ماده پرداخت خواهند نمود و سهم هر یک از زارعین به نسبت نقد بندی قبلی آنان تعیین خواهد شد.

تبصره ۶ - در مورد املاکی که بشرح این ماده مشمول شق تقسیم بشوند در صورتیکه مورد رهن بی وثیقه بانک کشاورزی ایران باشند و وام دریافتی از بانک کشاورزی به تشخیص بانک مزبور بمصرف عمران قریه یا مزرعه مورد تقسیم موضوع این قانون رسیده باشد بانک مزبور مکلف است طلب

خ را بدستبستی که ملک بزارعین منتقل میشود از قبوض اقساطی زار بین تأمین و از ملک سهم آنان فک رهن نماید.

سهم مالک یا مالکین از زمین برای تأمین باقیمانده طلب بانک کشاورزی ایران در وثیقه یا رهن بانک مزبور باقی خود ماند.

تبصره ۷- در صورتیکه املاک مشمول ماده فوق بنفع اشخاص بازداشت شده یا در وثیقه و رهن باشد و یا بنحوی از ائمه حقوقی برای اشخاص ثالث در آنها وجود داشته باشد مالکین موظفند طرف یکسال پس از انقضای مهلت مقرر در ماده ۲ این قانون و قبل از افزایش موافقت ذینفع را جلب و موجبات فک رهن و آزادی ملک را فراهم سازند و در غیر اینصورت ملک آنان برای مقررات پیش بینی شده در این قانون بزارعین مربوط منتقل خواهد شد نسبت به املاکی که در جریان ثبت مورد اعتراض قرار گرفته، وجوه دریافتی از زارعین (موضوع تبصره ۱۲ این ماده) تودیع میگردد و هرگاه حکم نهائی بنفع معترض صادر شود مشارالیه منحصراً از وجود تودیمی و سهمی که برای متقاضی ثبت باقیمانده است استفاده خواهد کرد.

تبصره ۸- املاک مجهول المالك و تقاضای ثبت نشده و همچنین املاک مشمول ماده ۵ قانون مواد الحاقی به آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۴۶/۲/۱۲ از شمول این ماده خارج است و در مورد این قبیل املاک مقررات ماده ۶ و تبصره های آن عمل خواهد شد. لیکن موقوفات خاص بر اساس مقررات این ماده و تبصره های آن بین زارعین و متولی و ناظر موقوفه علیهم قابل تقسیم خواهد بود. وجوه حاصل از با تسهم زمین واگذاری بزارعین بمنظور تبدیل با حسن وسیله متولی موقوفه اختصاص بخیریه مال دیگری داده میشود تا طبق ماده ۹۰ قانون مدنی و مقررات مربوط مورد عمل قرار گیرد و نسبت بان قسمت از اراضی که در سهم موقوفه باقی بماند، متولی و ناظر یا موقوف علیهم بر اساس وقفنامه و مقررات مربوط اقدام خواهند کرد.

تبصره ۹- مفاد این ماده و تبصره های آن در مواردیکه اکثرت زارعین هر دهه یا مزرعه در مهلت مقرر در این ماده نیزه ضای تقسیم ملک مربوط را بنمایند لازم الاجراء خواهد بود. در صورت استنکاف مالکین وزارت اصلاحات ارضی و

تعاون روستائی بقائم مقامی آنان اقدامات لازم را انجام خواهد داد.

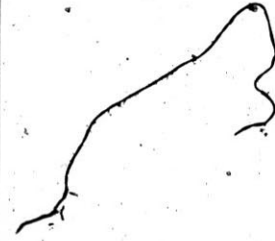
ماده ۱۲- در مورد کلیه املاکی که در اجرای قوانین و مقررات اصلاحات ارضی بزارعین گذارود و قبالت بدهی آن در رهن و وثیقه میباشد و همچنین در مورد املاکی که بموجب این قانون بزارعین واگذار خواهد شد در صورتیکه زارعین بدون عذر موجه به تشخیص وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی از پرداخت یک قسط از اقساط بدهی مربوط خودداری کنند وزارت مذکور وسیله مأمورین ژاندارمری از مستنکف خلع بدو ملک را بقیمت اقساط باقیمانده در درجه اول بزارعین داوطلب همان دمورد صورت نبودن زارع داوطلب با رعایت ترتیب مقرر در ماده شانزدهم قانون اصلاحی قانون اصلاحات ارضی مصوب ۴۰/۱۰/۱۹ سایر اشخاص و در صورت عدم امکان بخود منتقل خواهد کرد خریدار جدید موظف است قسط عقب افتاده و همچنین اقساط پرداخت نشده را در سر رسیدهای معین بدین مبالغ بپردازد.

در هر حال و تحت هیچ عنوان این قبیل املاک بمالک یا مالکین اولیه و باقائم مقام آنها منتقل نخواهد شد.

تبصره ۹- زارعینی که بسا عذر موجه در پرداخت اقساط بدهی خود تأخیر نمایند موظفند با موافقت فروشنده ترتیب پرداخت اقساط معوقه را بدهند. در صورت عدم توافق طبق نظر وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی تاریخ و ترتیب پرداخت آن معین خواهد شد.

تبصره ۴- وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی برای استیفای حقوق مالکین نسبت بوصول اقساط بدهی زارعین مربوط با اجرای این قانون از کلیه امکانات قانونی استفاده نموده و بهر حال پرداخت مطالبات قانونی مالکین را بوسیله زارعین مدیون تضمین مینماید.

ماده ۱۳- نسبت باملاک مشمول این قانون که مالکین تقاضای استفاده از مقررات ماده ۱۱ این قانون را ننموده باشند در صورتیکه مورد معاملات رهنی و یا باحق استرداد و بموجب اسناد رسمی در رهن و وثیقه باشند اگر موعد پرداخت طلب دائن نرسیده باشد موعد آن حال شده و دفاتر اسناد رسمی مکلفند با فک رهن سند انتقال ملک را بزارع تنظیم و بمیزان طلب دائن وجوه پرداختی و قبوض اقساطی

مورد تعهد زارع را به صندوق ثبت محل سپارند تا ذینفع با مراجعه به صندوق ثبت طلب خود را دریافت دارد.

تبصره ۱- از تاریخ تنظیم سند انتقال و فك رهن دائن بیش از آن مبلغ که تا تاریخ فك رهن از اصل و فرع طلبکار بوده حق مطالبه و دریافت وجهی از مدیون ندارد.

تبصره ۲- هرگاه وجوه و قبوض اقساطی تودیع شده در صندوق ثبت تکفوی طلب دائن را ننماید نامبرده حق دارد برای وصول بقیه طلب خود بمدیون مراجعه نماید.

ماده ۱۴- زارعین مشمول این قانون ضمن برخورداری از کلیه حقوق و مزایای که در قوانین و مقررات اصلاحات ارضی برای زارعین پیش بینی شده مکلف با انجام کلیه تکالیف و وظایف مقرر در قوانین مذکور نیز میباشند و در هر مورد که موجبات عضویت آنها در شرکتهای تعاونی روستائی وسیله وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی فراهم گردد موظف بقبول عضویت در شرکتهای مزبور خواهند بود.

ماده ۱۵- کلیه معاملات و نقل و انتقالات و اسناد وام اتحادیهها و شرکتهای تعاونی روستائی مشمول ماده یک قانون تشکیل وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی یا تحت نظارت بانک عمران وابسته به بنیاد پهلوی که یکطرف آن سازمانهای دولتی یا بانکهای دولتی یا بانک عمران و یا شرکتهای یا اتحادیههای تعاونی باشند از تاریخ تصویب این قانون بمدت پنج سال در دفاتر اسناد رسمی از پرداخت حق الثبت - حق تعبر - مالیات - عوارض شهرداری - خیره شیر و خورشید سرخ و هرگونه هزینه مالیات و عوارض باستانهای حق التحریر معاف خواهند بود.

ماده ۱۶- در مورد املاکی که اکثریت مالکین شق تقسیم بنسبت بهره مالکانه را انتخاب کرده باشند و بقیه ملک بزارعین واگذار شده یا مشمول شقوق اجرائی پیش بینی شده در قانون مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی و آئیننامه مصوب ۴۳/۵/۳ کمیسیون خاص مشترک مجلسین گردیده و یا از مستثنیات قانونی باشد، در صورتیکه کلیه مالکین بافراز ملک توافق نکنند یا بعلل دیگری توافق در افزایش برآورد ادارات اصلاحات ارضی و تعاون روستائی شهرستان مربوط راساً و در صورت لزوم با جلب نظر کارشناس (اعم از رسمی یا غیررسمی) سهم اکثریت را از بقیه ملک تفکیک مینماید و سهم تفکیک شده

مزبور بین مالک یا مالکین و زارعین تقسیم میگردد.

مقررات این ماده شامل املاک موضوع ماده ۱۱ این قانون نیز خواهد بود.

تبصره ۱- اشخاص ذینفع که نسبت بعمل افزای معترض باشند موظفند ظرف پانزده روز از تاریخ اعلام نظر ادارات اصلاحات ارضی و تعاون روستائی دلائل خود را کتباً با ادارات مذکور تسلیم نمایند. مرجع رسیدگی با اعتراضات رسیده کمیسیون سه نفری مندرج در ماده ۴۲ آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۴۳/۵/۳ کمیسیون خاص مشترک مجلسین است.

تبصره ۲- پرونده های افزای این قبیل املاک که در دادگاهها مطرح است چنانچه تا تاریخ تصویب این قانون منجر صدور حکم نهائی نشده باشد، طبق تقاضای ادارات اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل بان ادارات فرستاده میشود تا بترتیب فوق نسبت به آنها تعیین تکلیف گردد.

تبصره ۳- ادارات ثبت و دفاتر اسناد رسمی مکلفند طبق صورت مجالس تنظیمی و در صورت وصول اعتراض طبق نظریه کمیسیون سه نفری مندرج در ماده ۴۲ آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۴۳/۵/۳ کمیسیون خاص مشترک مجلسین اقدام و مراتب را در پرونده های ثبتی منعکس نمایند.

تبصره ۴- مالکینی که بنحو فوق سهم آنان تفکیک میگردد مکلفند هزینه مساحی یا کارشناسی را بپردازند ولی از پرداخت هرگونه هزینه دیگری معاف خواهند بود.

ماده ۱۷- تشخیص اراضی موات خارج از محدوده شهرها طبق تعریف بند ۹ ماده اول قانون اصلاحات ارضی مصوب ۳۹/۲/۲۶ با وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی است.

تشخیص و تصدی اراضی موات واقع در محدوده شهرها (طبق مصوبه وزارت کشور در مورد حدود هر شهر) و همچنین تاشعاع سی کیلومتر خارج از محدوده مذکور با وزارت آبادانی و مسکن میباشد.

ماده ۱۸- سایر مواردیکه در این قانون صراحتاً و بطور خاص تعیین تکلیف نشده تابع قوانین اصلاحات ارضی خواهد بود.

ماده ۱۹- آئین نامه اجرائی این قانون وسیله وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی تهیه و پس از

روستائی لایحه دولت راجع به فروش املاک مورد اجاره
بزارعین مستأجر را برای شور دوم مورد رسیدگی قرارداد و
تبصره ۵ ماده ۵ را طبق مصوبه کمیسیون اصلاحات ارضی
تأیید و تصویب کرد.

اینک گزارش آن بمجلس شورای ملی تقدیم میگردد.
مخبر کمیسیون آبوبرق - مهندس قادر بناد
رئیس - ماده اول مطرح است قرائت میشود.
(شرح زیر خوانده شد)

ماده ۹ - در مورد دهات و مزارعیکه طبق مقررات
قانون مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی مصوب ۲۷/۱۰/۹۱
و آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۳/۵/۳ به اجاره داده
شده است و یا بر اساس مقررات ماده ۱۷ آئیننامه مذکور
در آنها واحد سهامی زراعی تشکیل شده مالکین و زارعین
مکلفند بر اساس این قانون اقدام نمایند.

تبصره - دهات و مزارعی که مالکین آنها بندگان
ماده یکم از مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی مصوب
۲۷/۱۰/۹۱ را انتخاب نموده ولی سند اجاره تنظیم نشده
باشد نیز مشمول مقررات این قانون بوده و وزارت اصلاحات
ارضی و تعاون روستائی مکلف است نسبت به تعیین مال الاجاره
این قبیل املاک بر اساس آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب
۳/۵/۳ اقدام نماید.

مالکین مشمول مرحله دوم اصلاحات ارضی که
بمللی اظهارنامه تسلیم نکرده و یکی از شقوق مذکور در
ماده یکم مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی را انتخاب
ننموده اند مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

رئیس - آقای دکتر ولیان فرمایشی دارید بفرمائید.
دکتر ولیان (وزیر اصلاحات ارضی) - با اجازه مقام
ریاست محترم مجلس شورای ملی خانها و آقایان اکنون
که این لایحه تقدیمی دولت برای شور دوم در ساحت مقدس
مجلس شورای ملی تحت بررسی و رسیدگی است بنده
وظیفه دار هستم مراتبی را در زمینه این لایحه و بطور کلی در
یکی دو مورد که سوء تفاهاتی را در مملکت ایجاد کرده
در ساحت مقدس مجلس شورای ملی به اطلاع خانها و
آقایان و کلیه مردم این مملکت برسانم :

به هیئت وزیران لازم الاجراء خواهد بود.
کمیسیون اصلاحات ارضی - مهندس اسدی سمیع
گزارش شور دوم از کمیسیون دادگستری
بمجلس شورای ملی

کمیسیون دادگستری در جلسه شنبه ۱۵/۹/۴۷ با
حضور آقایان معاونان وزارت دادگستری و وزارت اصلاحات
ارضی و تعاون روستائی لایحه فروش املاک مورد اجاره بزارعین
مستأجر را برای شور دوم مورد رسیدگی قرار داد و مواد
و تبصره های مربوط را طبق مصوبه کمیسیون اصلاحات ارضی
تصویب کرد.

اینک گزارش آن تقدیم مجلس شورای ملی میگردد.
مخبر کمیسیون دادگستری - دکتر وفا

گزارش شور دوم از کمیسیون منابع طبیعی
بمجلس شورای ملی

کمیسیون منابع طبیعی در جلسه چهارشنبه ۱۳/۹/۴۷
با حضور آقای ممتاز معاون وزارت اصلاحات ارضی و تعاون
روستائی لایحه فروش املاک مورد اجاره بزارعین مستأجر را
برای شور دوم بررسی و تبصره ۴ ماده ۵ آنرا طبق مصوبه
کمیسیون اصلاحات ارضی تصویب کرد.

اینک گزارش آن بمجلس شورای ملی تقدیم میگردد.
مخبر کمیسیون منابع طبیعی - ضیاء احمدی
گزارش شور دوم از کمیسیون دارائی بمجلس شورای ملی

کمیسیون دارائی در جلسه چهارشنبه ۱۳/۹/۴۷ با
حضور آقای ممتاز معاون وزارت اصلاحات ارضی و تعاون
روستائی لایحه دولت راجع به فروش املاک مورد اجاره بزارعین
مستأجر را برای شور دوم مورد رسیدگی قرار داد و تبصره
ماده ۳ و ماده ۱۵ آنرا طبق مصوبه کمیسیون اصلاحات ارضی
تصویب کرد.

اینک گزارش آن تقدیم مجلس شورای ملی میگردد.
مخبر کمیسیون دارائی - خسروی کردستانی
گزارش شور دوم از کمیسیون آب و برق
بمجلس شورای ملی

کمیسیون آب و برق در جلسه پنجشنبه ۱۴/۹/۴۷
با حضور آقای ممتاز معاون وزارت اصلاحات ارضی و تعاون

در اجرای اوامر مطاع اعلیحضرت همایون شاهنشاه
ریامهر که همیشه توجه خاصی را نسبت بتأمین عدالت
اجتماعی و فراهم نمودن رفاه بیشتر برای کلیه طبقات مردم
ملکت صادر فرموده و میفرمایند برای اینکه بموازات
اهم نمودن موجبات مالکیت عده ای از زارعین مملکت
که تعداد عائله آنها بالغ بر ۶۴۰۰۰۰۰ نفر تکیه کردد برای
لکین مشمول این لایحه نیز دولت حتی الامکان تسهیلات
بیشتری را در جهت نحوه استفاده آنها از قبوض اقساطی
در یافتن از زارعین برای صحران و آبادی مملکت فراهم
نماید علاوه بر تسهیلاتی که در مواد مختلف این لایحه برای
آنها در نظر گرفته شده اوامر ذات مبارک شاهانه چنین
شرف صدور یافت که در صورتیکه فروشنده گان املاک
مشمول این قانون تمایل داشته باشند که رأساً نسبت به
اجرای طرحهای عمرانی و صنعتی مورد علاقه خود اقدام
نمایند و ضرورت اجرای طرحهای آنها مورد تأیید
دستگاههای اجرائی مشمول دولتی قرار گیرند دولت مکلف
است قبوض اقساطی دریافتی آنها را تضمین و در چنین
صورتی بانکها و مؤسسات اعتباری میتوانند این قبیل قبوض
اقساطی تضمین شده را خریداری و با بنوعی وثیقه وام قبول
نموده و وجوه حاصله از این بابت را در اختیار فروشنده گان
املاک مشمول قرار دهند تا منحصراً بمصرف اجرای
طرحهای عمرانی و صنعتی تأیید شده وسیله دستگاههای
اجرائی مربوط برسانند (محمداسدی - بسیار عالی است)

۸- تقدیم یک فقره لایحه بوسیله آقای وزیر اصلاحات
اراضی و تعاون روستائی

دکترو لیان - از فرصت استفاده میکنم ماده
واحدی را پس از عرض مقدمه ای برای بررسی و تصویب
تقدیم ساحت مقدس مجلس شورای ملی مینمایم.
بطوری که خانم و آقایان نمایندگان محترم مجلس
شورای ملی استحضار دارند.

بر اساس مفاد ماده ۱۹ قانون دعاوی اشخاص نسبت
باملاک و اگذاری پرداخت محکومیت های نقدی دادنامه
های املاک و اگذاری بمعهده دولت بوده که طبق ماده ۳
تأسیس بنگاه خالصجات و همچنین ماده ۱۲ قانون انحلال
بنگاه خالصجات در حال حاضر هم قابل پرداخت است.
لیکن در تبصره ۳ ماده ۱۹ قانون مزبور پیش بینی شده است
در هر گاه شاکی در حین شکایت بهای دریافتی خود را نقداً
بصندوق دادگستری بسپارد و پس از ختم رسیدگی حکم
قطعی بر صحت شکایت اوداده شود منافع ملک مورد حکم
از تاریخ حکم متعلق بشاکی خواهد بود.

چون محل پرداخت این قبیل محکومیت های مربوط
بتبصره فوق روشن نبود لذا در طرح ماده واحدی که جهت
بزرسی و رسیدگی بساحت مقدس مجلس شورای ملی تقدیم
میشود پیش بینی شده است در صورتیکه با استناد تبصره ۳
ماده ۱۹ قانون دعاوی اشخاص حکم صادر شود پرداخت
عوائد مورد حکم از تاریخ تقدیم دادخواست تا ۲۸ تیر ماه
۱۳۲۸ که املاک در تصرف و بهره برداری دولت بوده بمعهده
دولت است و از آن تاریخ بعد که املاک مجدداً باملاک
بهلوی اعاده شده از طرف اداره حسابداری اختصاصی قائم
مقام املاک بهلوی پرداخت شود.

رئیس - به کمیسیونهای مربوط ارجاع میشود.

با استفاده از فرصت این نکته را نیز در این ساحت مقدس اعلام
میکنم که کلیه اراضی که در تاریخ تصویب قانون اصلاحی
قانون اصلاحات ارضی یعنی در تاریخ ۱۹ دیماه ۱۳۴۰ از
طبق زراعت مکانیزه بدون شرکت زارع و بوسیله کارگر
که ورزی مورد بهره برداری واقع شده باشد مادامیکه به این
نوع مورد بهره برداری است از شمول قوانین و مقررات
اصحات ارضی خارج بوده و علاوه بر این باغات میوه و
باغات چای و قلمستان هایی که عرصه و اعیان
آنها متعلق بمالك باشد با حقايق معموله
که كان بملكيت مالك بساقي خواهد ماند و تحت عنوان
اجرای برنامه اصلاحات ارضی برای این قبیل مالکین
اراضی مکانیزه و باغات هیچگونه تکلیف قانونی ناسزای

ماده ۴ - مذاکره و تصویب گزارش شوردوم کمیسیون اصاحات ارضی و تعاون روستائی راجع به حجه فروش و تقسیم املاک مورد اجاره بزارعین مستأجر و ارسال بمجلس سنا

رئیس - نسبت بماده اول که قرائت شد نظری نیست؟ (اظهاری نشد) ماده اول رأی میگیریم خانمها و آقایانیکه موافقتند خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده دوم قرائت میشود.
(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۳ - وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی اجرای این قانون را پس از تصویب آئیننامه اجرائی آن دو بار بفاصله ده روز وسیله روزنامه های کثیرالانتشار مرکز و روزنامه های محلی و پاساژر و سایر وسایل معمول و مناسب محل در مناطق مختلف کشور آگهی خواهد کرد. مالکین موظفند ظرف دو ماه از تاریخ انتشار دومین آگهی آمادگی خود را برای انتقال ملک مورد اجاره (اعم از دایر و بایر) با حقه مر بوط بزارعین مستأجر و با آمادگی خود را برای تقسیم ملک بنسبت بهره مالکانه بر اساس مقررات ماده ۱۱ این قانون اعلام دارند.

در صورتیکه مالکین مشمول این قانون ظرف مهلت فوق آمادگی خود را در مورد انتقال ملک بزارعین با تقسیم ملک بزارعین در قبال اخذ رسید به ادارات اصلاحات ارضی محل اعلام ننمایند ملک آنان بر اساس مقررات این قانون بزارعین فروخته خواهد شد.

تبصره ۱ - در صورتیکه مالکین یا نمایندگان قانونی آنها که آمادگی خود را برای انتقال ملک مورد اجاره بزارعین مستأجر اعلام نموده اند ظرف مهلتی که وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی برای هر يك از مناطق اعلام خواهد نمود نسبت به امضای اسناد انتقال املاك مشمول این قانون اقدام نکنند نماینده وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی بقاتم مقامی آنان اسناد و قاتر مربوط را امضاء خواهد کرد. قبوض مربوط به این قبیل مالکین بصندوق ثبت محل سپرده میشود تا پس از مراجعه به آنان تسلیم گردد.

تبصره ۴ - در صورتیکه زارعین طرف دو ماه پس از اعلام اداره اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل بر اساس مقررات آئین نامه اجرائی این قانون از امضاء سند انتقال خودداری نمایند ملک مورد اجاره آنها در درجه اول بزارعین داوطلب همان دهه و در صورت نبودن زارع داوطلب بترتیب مقرر در ماده شانزدهم قانون اصلاحی قانون اصلاحات ارضی مصوب ۱۹/۱۰/۴۰ با سایر اشخاص منتقل خواهد شد.
رئیس - نسبت بماده دوم نظری نیست؟ (اظهاری نشد) ماده دوم رأی میگیریم خانمها و آقایانی که موافقتند خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد.
ماده سوم قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۳ - بهای فروش نقدی ملک مورد اجاره معادل ۱۰ برابر مال الاجاره سالانه تعیین شده بر اساس ماده ۴ آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۳/۵/۴۳ میباشد.
تبصره ۱ - زارعین خریدار میتوانند بهای ملک را دوازده ساله با قسط مساوی سالانه بپردازند در این صورت بهای ملک معادل دوازده برابر مال الاجاره سالانه آن خواهد بود و هر گاه زارعین خریدار در مدت کمتری بهای ملک را بپردازند به نسبت مدت از دو قسط اضافی کسر خواهد شد.

تبصره ۲ - تاریخ پرداخت اولین قسط بهای ملک حداکثر یکماه پس از برداشت محصول سال ۱۳۴۸ خواهد بود که از طرف زارعین مر بوط اعم از اینکه سند انتقال تنظیم شده یا نشده باشد در مقابل اخذ رسید بمالکین ذیحق پرداخت یا بصندوق ثبت محل سپرده میشود. عدم صدور آگهی موضوع ماده ۲ این قانون مانع اجرای مدلول این تبصره نخواهد بود. در هر منطقه تاریخ سر رسید پرداخت قسط وسیله ادارات اصلاحات ارضی و تعاون روستائی اعلام خواهد شد.

تبصره ۳ - خریداران املاک مشمول این قانون قبل از پرداخت تمام اقساط بهای ملک حق انجام هیچگونه معامله نسبت به عین یا منافع املاک مورد خریداری را ندارند.

رئیس - نسبت بماده سوم نظری نیست؟ (اظهاری نشد) بماده سوم رأی میگیریم خانمها و آقایانی که موافقتند خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده چهارم قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

بر اساس تقاضای آنان در قبایل دریافت تمام یا قسمتی از قبوض اقساطی این قبیل مالکین مقداری از اراضی بایر و موات را که وجود آب در آن اراضی وسیله وزارت آب و برق تأیید شود معادل ارزش قبوض دریافتی در اختیار آنان بگذارد و در صورتیکه مالکین بر اساس تقاضای خود در مقابل بهای قسمتی از قبوض دریافتی از وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی زمین گرفته و برای عمران آن بیول احتیاج داشته باشند دولت بقیه قبوض متعلق بمالکین مذکور را تضمین میکند. در چنین صورتی بانکها و مؤسسات اعتباری میتوانند این قبیل قبوض اقساطی تضمین شده را خریداری و یا بعنوان وثیقه وام قبول میکنند و وجوه حاصله را در اختیار مالکین مربوط بگذارند تا بمصرف عمران اراضی بایر و موات دریافتی برسانند.

در صورتیکه این قبیل مالکین برای عمران اراضی بایر و موات دریافتی به اعتبارات بیشتری احتیاج داشته باشند بانک کشاورزی و صندوق توسعه کشاورزی مکلفند که با رعایت مقررات مربوطه و قائل شدن تقدم برای رسیدگی تقاضا و تصویب اعتبارات مورد نیاز آنان اقدامات لازم را انجام دهند.

تبصره ۴ - در مورد مالکین مشمول این قانون بزرگه قبل از تصویب آئیننامه اصلاحات ارضی مصوب کمیسیون خاص مشترک مجلسین مورخ ۳/۵/۴۳ از بانک کشاورزی ایران وام گرفته و بتشخیص بانک مزبور وام پرداختی بمصرف عمران قریه بازرعه مورد اجاره موضوع این قانون رسیده باشد بانک کشاورزی مکلف است قبوض اقساطی بدهی زارعین املاک این قبیل مالکین را بمبلغ اسمی آنها از بابت بدهی مالکین مربوط بپذیرد.

تبصره ۴ - مالکین مشمول این قانون در صورت تمایل میتوانند در مقابل تمام یا قسمتی از قبوض اقساطی دریافتی از زارعین تعدادی از سهام کارخانجات موضوع ماده ۶ قانون فروش سهام کارخانجات دولتی را دریافت نمایند. در چنین صورت بانک کشاورزی ایران مکلف است در مقابل دریافت قبوض اقساطی بدهی زارعین به این قبیل مالکین و متناسب با ارزش اسمی این قبوض سهام کارخانجات

ماده ۴ - دفاتر اسناد رسمی مکلفند قبل از تنظیم سند انتقال املاک مشمول این قانون در مورد اسامی فروشندگان و خریداران و بهای ملک و سهم مورد انتقال از اداره اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل کتباً استعلام نمایند. اسناد اجاره ملک از تاریخ امضای سند انتقال آن ملغی الاثر است.

تبصره - کلیه عملیات و نقل و انتقالات و تنظیم اسناد و عملیات ثبتی مربوط بجه اجرای این قانون از پرداخت هر گونه مالیات و عوارض و حق الثبت و هزینه مقدماتی و حق نمبر و بهای اوراق معاف است. پرداخت حق التحریر دفاتر اسناد رسمی بالمناصفه بعهده طرفین معامله است و سهم مالک مستنکف از طرف زارعین پرداخت و از اولین قسط ثمن معامله کسر خواهد شد.

رئیس - در ماده چهارم نظری نیست؟ (اظهاری نشد) بماده چهارم رأی میگیریم خانمها و آقایانی که موافقتن خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده ۵ قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ماده ۵ - در صورتیکه فروشندگان املاک مشمول این قانون مایل باشند که استفاده از ارزش قبوض اقساطی دریافتی که بابت بهای املاک خود از زارعین خریدار دریافت کرده اند در امور صنعتی و عمرانی که وسیله دولت اعلام خواهد شد سرمایه گذاری نمایند، دولت قبوض اقساطی دریافتی آنها را تضمین میکند و در چنین صورتی بانکها و مؤسسات اعتباری میتوانند این قبیل قبوض اقساطی را خریداری و یا بعنوان وثیقه وام قبول کنند و وجوه حاصله از این بابت را مستقیماً بنام مالک و تحت و ان سرمایه مشارالیه بحساب مؤسسه صنعتی و عمرانی بوط منظور نمایند.

تبصره ۹ - در صورتیکه مالکین مشمول این قانون بخواهند با استفاده از قبوض اقساطی دریافتی از زارعین، بیت بهمران و آبادی اراضی بایر و موات اقدام نمایند وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی مکلف است

دولت را در اختیار آنان گذارده و در مورد وجوه حاصل از موقوفه وصول اقساط بدهی کشاورزان بر اساس مفاد ماده ۸ قانون فروش سهام کارخانجات دولتی عمل نماید.

تبصره ۴- مالکین مشمول این قانون که مقیم مناطق شمالی کشور باشند در صورت تمایل میتوانند در مقابل تمام یا قسمتی از قبوض اقساطی دریافتی از زارعین قسمتی از اراضی جنگلی را جهت عمران و آبادی دریافت نمایند.

در چنین صورت وزارت منابع طبیعی مکلف است متناسب ارزش اسمی این قبوض مقداری از اراضی جنگلی را برابر مقررات مربوط جهت عمران و آبادی در اختیار آنان قرار دهد. در شرایط مساوی با سایر متقاضیان عمران اراضی جنگلی این قبیل مالکین حق تقدم خواهند داشت.

تبصره ۵- مالکین مشمول این قانون مقیم در مناطق آذربایجان شرقی و غربی در صورت تمایل میتوانند در مقابل تمام یا قسمتی از قبوض اقساطی بدهی زارعین تعدادی از سهام واحدهای کشت و صنعت را که وسیله وزارت آب و برق در این استانها تشکیل خواهد شد دریافت نمایند.

در چنین صورت وزارت آب و برق مکلف است متناسب ارزش اسمی قبوض اقساطی مزبور به این قبیل مالکین و برابر مقررات مربوط تعدادی از سهام واحدهای مزبور را بآنان واگذار نماید.

رئیس - آقای مهندس ارفع بفرمائید.

مهندس ارفع - بنده باید در اینجا عرض کنم که عنایت شاهانه و احساسات نعدوستانه و عدالت گسترده تمام معنی در این لایحه پر توافکننده و بطوریکه شما و آقایان ملاحظه میفرمایند در تمام مراحل قدم نهادیم تا توجه کاملی به رعایت عدالت و احقاق حق خرد مالکین آنها هم از افراد این مملکت هستند بعمل آمده و حوی که امروز لایحه ای از مجلس شورای ملی میگردد با کمال سر بلندی میتوانیم بگوئیم بهیچ وجه ناروایی نیست بطریق فردی بعمل نیامده است (صحیح است) در مورد ماده ۵ بنده میدانم چه اشتباهی رخ داده ولی بعنوان

یک پیشنهاد بین الشوری بنده در همین زمینه ای که آقای وزیر اصلاحات ارضی فرمودند پیشنهادهای تقدیم کرده بودم که چاپ نشده بود. بالنتیجه بنده به کمیسیون اصلاحات ارضی دعوت نشدم حالا اگر مقام ریاست اجازه میفرمایند بنده این پیشنهاد را چون در کمیسیون دعوت نشدم در اینجا تجدید میکنم و باستحضار خانها و آقایان میرسانم تا چنانچه صلاح بدانند در همین جا باین پیشنهاد رأی گرفته شود و بلا یحیه اضافه شود (دکتر اسفندیاری - اگر رد شده باشد امکان دارد) بنده چون دعوت نشده بودم حق بنده در اینجا محفوظ است علاوه بر این بعنوان حاشیه این را عرض کنم که پیشنهاد یکی نبوده ولی مفهوم یکی است و مضمونی را که آقای وزیر اصلاحات ارضی گفتند عین مضمون ایشان را گرفتم چون مفهوم یکی بود و هیچ تفاوتی نمیکرد مطلبی که بنا به پیشنهاد بنده بماده ۵ اضافه میشود اینست:

«علاوه بر این در صورتی که فروشندگان املاک مشمول این قانون تمایل داشته باشند که رأساً نسبت به اجرای طرح های عمرانی و صنعتی مورد علاقه خود اقدام نمایند و مفید بودن اجرای طرح های آنها مورد تأیید دستگاه های اجرائی مسئول دولتی قرار گیرد دولت مکلف است قبوض اقساط دریافتی آنها را تضمین و در چنین صورتی بانک ها و مؤسسات اعتباری میتوانند این قبیل قبوض اقساطی تضمین شده را خریداری و یا بعنوان وثیقه وام قبول نموده و وجوه حاصله از این بابت را در اختیار فروشندگان املاک مشمول قرار دهند تا منحصرأ بمصرف اجرای طرح های عمرانی و صنعتی تأیید شده برسانند» بطوریکه ملاحظه میفرمائید در ماده ۵ سهیلانی قائل شده اند برای فروشندگان این قبیل املاک و در اینجا تذکر داده شده چنانچه یک طرح عمرانی و صنعتی وجود داشت که از طرف دولت اعلام شده کسی وقتی حاضر به سرمایه گذاری در چنین طرح هایی شد دولت قبوض اقساطی را تضمین میکنند و بانکها وام لازم را در اختیار متقاضی میکنند که بحساب او در اجرای طرح های عمرانی و صنعتی بمصرف برسد بنده هیچ دلیلی نمیبینم که اگر فردی حاضر شد باین ترتیب املاک

مهندس ارفع فرمودند از نظر ماهیت و از نظر اصل موضوع بسیار پیشنهاد خوبست ولی اینقدر در این پیشنهاد اگر مگر هست که اجرای این پیشنهاد موجب بسط یکی از دردهای مزمن این مملکت یعنی درد تبعیض خواهد شد. نتیجه این پیشنهاد چیست؟ نتیجه این است که هر کسی بخواهد طرح اصلاحی و عمرانی ارائه بدهد نتواند قیوض تضمین بشود و پولش را بگیرد. یا یکی از خرده مالکین برای طرح اصلاحی و عمرانی و صنعتی خود و یا اگر تنها نتوانست به معیت چند نفر دیگر طرحی داشت دولت باید قبول تمام آنها را ببرد و چون دولت این پول را ندارد بپردازد و تضمین بکند نتیجتاً برخورد میکنیم به این اگرها، که اگر دولت تصویب بکند دستگاههای اجرائی تصویب بکنند و متناسب با برنامه عمرانی چهارم و غیر ذلک و یا با ستناد دیگری میشود و این

درست نیست و با پروژه منطبق نیست با مأمور نیامده بازرسی نیامده و این خودش میشود یکی از ابتلاآت این مملکت هر خرده مالکی که دست دارد خواهد توانست قیوض را بر حلقه تضمین برساند و دیگری نخواهد توانست و این یکی از معایب بزرگ اجتماعی برای این قانون خواهد بود که اگر چنانچه دولت میتواند باید این حقوق را

تضمین بکند پولش را بدهد این يك اصلی است و با اصل هم جناب مهندس ارفع موافق هستم ولی چون این را قابل اجرا نمیدانم و اگر اجرا شود باعث تبعیض و رفت و آمد و مشکلاتی خواهد شد باین جهت مخالفم و این پیشنهاد باین ترتیب مفید واقع نمیشود.

رئیس - آقای مهندس ارفع بفرمائید.

مهندس ارفع - بنده خیلی خوشوقتیم که همکار محترم بنده با اصل مسئله موافق هستند فقط روی اصل اگر مگر اختلاف داریم که امیدوارم با توضیح بنده رفع اختلاف سلیقه بشود عرض کنم در کشورهای در حال رشد که مراحل مقدمه انی صنعتی شدن را میپیمایند بنظر بنده اولین وظیفه دولت ارشاد سرمایه گذاران است در اموری که دارند سرمایه گذاری میکنند و بنابراین نظارت دولت در اموری که سرمایه گذاری بشود در این قبیل کشورها ضروری است ما نمیتوانیم بطور تمام محدود

خودش را انتقال بدهد و بابت آن طرح عمرانی یا صنعتی خاصی داشت شخصاً یا با کمک افراد خاصی حاضر سرمایه گذاری شدند و طرحی داشت عمرانی برفع مملکت و برفع خودش بجه مناسب نتواند از این قیوض اقساطی استفاده بکند بنابراین پیشنهاد بنده این است که همانطور که در طرحهای عمرانی و صنعتی که از طرف دولت اعلام میشود تسهیلاتی برای يك چنین مالکینی قائل هستیم در مورد طرحهای خاصی که مورد تأیید دستگاههای مسئول دولتی مملکت قرار میگردد در اینجا هم دولت قیوض اقساطی را تضمین بکند تا بانکها بتوانند وجوهی در اختیار يك چنین مالکینی قرار بدهند بنده استدعا می‌کنم که باین پیشنهاد رأی موافق بدهید که با آخر ماده ۵ اضافه بشود تا از این جهت هم نگرانی برای خرده مالکینی که املاکشان انتقال پیدا میکنند پیش نیاید.

رئیس - بنده خیلی متأسفم که پیشنهاد آقای مهندس ارفع بموقع چاپ نشده است لایحه بعلت کثرت پیشنهادها در چاپ از قلم افتاده است اگر خانمها و آقایان موافق باشند این پیشنهاد مطرح شود (نمایندگان - پیشنهاد خوبست) پیشنهاد آقای مهندس ارفع قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

و علاوه بر این در صورتیکه فروشندگان املاک مشمول این قانون تعادل داشته باشند که رأساً نسبت به اجرای طرحهای عمرانی و صنعتی مورد علاقه خود اقدام نمایند مفید بودن اجرای طرحهای آنها مورد تأیید دستگاههای اجرائی مسئول دولتی قرار گیرد دولت مکلف است قیوض اقساطی در بافتی آنها را تضمین و در چنین صورتی بانکها مؤسسات اعتباری میتوانند این قبیل قیوض اقساطی تضمین شده را خریداری و یا بعنوان وثیقه وام قبول نموده و جوهر حاصله از این بابت را در اختیار فروشندگان املاک مشمول قرار دهند تا منحصراً بمصرف اجرای طرحهای عمرانی و صنعتی تأیید شده برسانند. مهندس ارفع

رئیس - آقای دکتر دادفر جناب عالی باین پیشنهاد مخالفید؟ بفرمائید.

دکتر دادفر - پیشنهادی که همکار محترم جناب

این توضیحات امیدوارم بایشنهادی که تقدیم شده موافقت بفرمائید.

رئیس - به این پیشنهاد رأی میگیریم خواهش میکنم خانمها و آقایانی که با این پیشنهاد موافقت قیام بفرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد حالابماده باضافه شدن این پیشنهاد که تصویب شده رأی میگیریم خواهش میکنم خانمها و آقایانیکه موافقت قیام بفرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده شش قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۹۶ - وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی نسبت به انتقال آقسمت از ملک که مجهول المالك باشد و املاکی که نسبت به آنها تقاضای ثبت نشده و همچنین املاک مشمول ماده قانون موادالحاقی به آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۱۳۴۶/۲/۱۲ رأساً طبق مقررات این قانون اقدام و دفاتر و اسناد انتقال بزارعین را امضاء مینماید. ثمن معامله با قبوض اقساطی مربوط این املاک بصندوق ثبت سپرده خواهد شد تا پس از تعیین تکلیف قطعی وسیله مراجع قانونی به ذیحق تسلیم گردد.

تبصره ۱ - نسبت باملاکی که ثبت آنها مورد اعتراض قرار گرفته و همچنین املاکی که از طرف مراجع قانونی توقیف یا تأمین شده متقاضی ثبت یا ناما بنده قانونی و باقائم مقام او در اجرای مقررات این قانون طرف معامله خواهد بود. ولی قبوض و وجوه مربوط به این املاک متناسب مورد اعتراض بصندوق ثبت سپرده میشود تا پس از تعیین تکلیف از مراجع قانونی به ذیحق تسلیم شود. دعای اعتراض به ثبت مربوط باملاک مشمول قانون و مقررات اصلاحات ارضی در مراجع قضائی خارج از نوبت رسیدگی خواهد شد.

تبصره ۲ - ادارات ثبت تمام یا قسمتی از قبوض و وجوه تودیع شده را در مورد املاک مجهول المالك و املاکی که تقاضای ثبت آنها نشده و همچنین املاک توقیف یا تأمین شده با اخذ تأمین کافی و در باره املاک مورد اعتراض به نسبت مورد اعتراض با معرفی ضامن شخصی بدینفع تسلیم خواهند کرد.

رئیس - در ماده شش نظری نیست آقای یزیشکیپور بفرمائید.

شاید در مورد سرمایه گذاری در امور صنعتی مشابهه ما بحسب خسارت سرمایه گذار و همه موجب بیرون رفتن ارز است و هم موجب عدم اطمینان و تکرانی مردم عدم تشویق دیگران در امر سرمایه گذاری است و ما میبایست اجازه بدهیم که پروژه هائی که جنبه ضرورت برای مملکت ندارد و صرفاً جنبه لوکسی برای مملکت دارد افراد سرمایه گذاری کنند ما در مرحله ای هستیم که برنامه هائی و پروژه هائی که در این مملکت اجرا میشود چیز هائی باید باشد که در بالا بردن سطح اقتصاد ما از نظر رفع نیاز مندیهای ما برای مملکت و افاض ضرورت داشته باشد و از این نظر است که بنده واقفاً متقدم دولت در این قبیل سرمایه گذاریها باید نظارت داشته باشد (صحیح است) و از این نظر هست که بنده متقدم باید بصورت نظارت در این قبیل سرمایه گذاریها باشد و بیاورد مردم را روی دست خودشان رها نکند بنده قبول دارم که مردم دشمن سرمایه خودشان نیستند اما در آن سطح اطلاعاتی که دولت و دستگاههای دولتی قرار گرفته قرار نگرفته اند هر کس که سرمایه گذاری میکند

برای این است که حداکثر بهره را بدست بیاورد ولی بنده اگر امروز از يك رشته خاص اطلاع نداشته باشم و شواهد بهمم که دائره توسعه این صنعت از نظر نیاز داخلی از نظر صادرات مملکت تا چه پایه خواهد بود شاید اشتباه کنم در حالیکه خودم دشمن سرمایه خودم نیستم و بنام این نظارت دولت در آن امور ضروری است و بنده معتقدم که اگر این قبیل طرحها بتصویب دولت برسد و دستگاههای دولت در آن دخالت و نظارت نکنند قبوض آنها تضمین میشود فقط يك نکته باقی است و آن عبارت از این است که امیدواریم همانطور که ما با نظر کامل اعتماد و اعتماد و اطمینان ما را جوابگو باشند امیدواریم در دستگاههای اجرائی وضعی پیش آمد نکند که خدای نکرده تبعیض فائل شوند اما اگر خواهیم يك مسئله ای را بمناسبت تبعیض احتمالی آتی را که بگذاریم با در تمام قوانینی که اینجاصوب میشود جنبه بدینی را حفظ کنیم در حالیکه اصل خوشبینی و اعتماد است با

پزشکیبور - پیشنهادی بوده است بعنوان الحاق تبصره ۳ بماده شش که قبلاً تقدیم کرده بودم که در کمیسیونها نظر به رد این پیشنهاد داده شد این پیشنهاد به این دلیل تقدیم شده است چون يك قسمت از املاك و اراضی که موضوع ماده ۶ است املاك و اراضی ثبت نشده است که پیش بینی شده است و رارت اصلاحات ارضی بقائم مقامی مالکین اینگونه املاك ، نسبت به انتقال ملك بمستأجر بر اقدام کند بعد قبوض اقساطی یا ثمن معامله در صندوق ثبت برده میشود تا تعیین تکلیف قطعی مالکان این قبیل املاك بروند ثمن معامله یا قبوض اقساطی را بگیرند این معامله به این کیفیت اشکال عمده ای را ایجاد خواهد کرد اولاً این قبیل مالکان دیگر مالکیتی ندارند که بعد بروند مجدداً تقاضای تعقیب آن ملك را بکنند تا وقتی تشریفات تمام شد ثمن معامله یا قبوض اقساطی را بگیرند و طرف دعوائی ندارند که بروند در دادگاه اثبات دعوی بکنند نسبت بمالکیت خودشان تا وقتی که مراحل و مدارج مختلف طی میشود و منجر بصدور يك حکم قطعی و لازم الاجرا که به استناد آن حکم بروند ثمن معامله یا قبوض معامله را بگیرند در حالیکه همکاران گرامی اطلاع دارند در مناطقی هست که دولت و اداره ثبت مقررات ثبت عمومی را اجرا نکرده مثل مناطق شمالی که بدلائلی که همکاران گرامی آگاهی دارند اصولاً املاك و اراضی ثبت نرسیده (صحیح است) در بسیاری از روستاها هست که بر حسب سنت سنوائی مالکین به اصطلاح به این موضوع توجه نداشته که این اراضی را ثبت برسانند در نتیجه بطور قطع بیش از چندین هزار مالك شاید هست که اینها املاكشان ثبت نرسیده و بر حسب این موارد وزارت اصلاحات ارضی املاك را منتقل میکند بکمیسیون و اگر به این کیفیت نخواهد اقدام شود این ثمن معامله و قبوض اقساطی بر اموال سالهای متعددی در صندوق ثبت میماند و يك گروهی که املاك آنها را بوسیله قانون بدبگران انتقال داده ایم آنها را مانع میشویم که ثمن معامله یا قبوض اقساطی را بگیرند و بانکهای آنها يك معاملاتی انجام بدهند و خاصه به اینکه در بعضی اوقات آنها گناه و قصیری نداشته اند و اداره ثبت آماده نبوده است که مقررات ثبت را در بسیاری از

مناطق اجرا بکنند بنا بر این ما باید برای این مشکل يك راه حلی پیدا کنیم زیرا اگر راه حلی را در نظر بگیریم این قبیل مالکان را که مالک اراضی ثبت نشده هستند برای سالهای نامعلوم دچار نگرانی و ناراحتی کرده ایم و صدها پرونده را بسمت دادگاهها و مراجع قضائی سوق میدهیم در حالیکه عملاً هیچ نتیجه ای عاید نخواهد شد با توجه به این مطالب بود که من این پیشنهاد را تقدیم کردم و البته این پیشنهاد با پیشنهاد قبلی فقط شاید دو کلمه آن تغییر کرده باشد و من پیشنهاد را برای همکاران گرامی قرائت میکنم برای تعیین مالکین املاك کیکه نسبت به آنها تقاضای ثبت نشده است اداره ثبت محل اسامی مدعیان مالکیت را که ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب این قانون شخصاً و یا بوسیله قائم مقام قانونی خود بدلائل مالکیت خود را به اداره ثبت محل ارسال نموده باشند در سه نوبت ظرف مدت سه ماه در یکی از روزنامه های کثیر الانتشار مرکز و یکی از روزنامه های محلی وهم چنین بنحو مقتضی در محل وقوع ملك آگهی مینماید معترضین بدعاوی مالکیت املاك مزبور میتوانند ظرف دو ماه از تاریخ نشر آخرین آگهی اعتراضات خود را به اداره ثبت محل تسلیم نمایند.

ادعای مدعیان مالکیت املاك مزبور و همچنین اعتراضات اشخاص دیگر در هیئتی مرکب از رئیس دادگاه شهرستان و رئیس اصلاحات ارضی و معاون روستائی و رئیس ثبت محل وقوع ملك مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت.

هیئت مزبور پس از رسیدگیهای لازم برای تعیین تکلیف قطعی و اعلام مالک سابق ملك ، رأی مقتضی خواهد داد رأی مزبور ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ با اعتراض ذینفع قابل رسیدگی مجدد در هیئتی مرکب از رئیس یا نائبانده قضائی دادگاه استان - مدیر کل اصلاحات ارضی و معاون روستائی و رئیس ثبت استان یا فرماندار کل حوزه وقوع ملك میباشد . رأی هیئت اخیرالذکر قطعی و لازم الاجرا است نسبت به ادعای مالکیت کسانی که ظرف مهلت مقرر بدادگاه ثبت محل مراجعه نموده باشند طبق ضوابط کلی اقدام خواهد شد یعنی اگر کسانی باشند که ظرف آن

ند به ادا
تست مراجعه نکرده باشند آنها هم طبق همان
بط میر . بداد گاه مراجعه میکنند ولی کسانی دیگر
ظرف آید و مسامحه مراجعه میکنند و دلایل مالکیشان را
داره ثبت حل میدهند در مقابل يك رسیدگی فوری که قانون
خص کر است بکارشان رسیدگی میشود چون مادام که ما
لواجح ذکر میکنیم که دادگاهها خارج از نوبت رسیدگی
ننند این خارج از نوبتها آنقدر زیاد شده که جنبه
ریت دیگر پیدا نمیکند و اینجا مقرراتی پیش بینی
شده که واقعا از يك طرف فوری باین ایشلاء عمومی
رسیدگی میشود و تعیین تکلیف مالکین سابق میشود که
بنوانند بروند ثمن معامله را بگیرند و قبوض اقساطی را
بگیرند این پیشهادی بود که تقدیم شد .

دکتر ولیان (وزیر اصلاحات ارضی و تعاون
روستائی) - لطفاً در پیشنهادتان بنویسید اداره اصلاحات
ارضی و تعاون روستائی چون این عنوان قانونی ماست .
پزشکپور - معذرت میخواهم اصلاح میکنم .
رئیس - بنا بر این پیشنهاد آقای پزشکپور قرائت
میشود .

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

پیشنهاد مینماید تبصره زیر بماده ۶ قانون اضافه
گردد
رای تعیین مالکین املاکی که نسبت بآنها تقاضای
ثبت شده است وزارت اصلاحات ارضی اسامی مدعیان
مالکیت را در سه نوبت ، طرف سه ماه در یکی از روزنامه های
کثیرانتشار مرکز و یکی از روزنامه های محلی و همچنین
بنحو تضحی در محل وقوع ملک آگهی نماید .
معرضین به ادعای مدعیان مالکیت املاک مزبور
میتوانند ظرف دو ماه از تاریخ نشر آخرین آگهی اعتراضات
خود را به اداره اصلاحات ارضی محل تسلیم نمایند .
ادعای مدعیان مالکیت املاک مزبور و همچنین
اعتراضات اشخاص دیگر در هیئت هر کب از حادستان
استان حوزه محل وقوع ملک و رئیس اصلاحات ارضی
در پس ثبت محل مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت .

هیئت مزبور پس از رسیدگیهای لازم برای تعیین
تکلیف قطعی واعلام مالک ملک رأی مقتضی خواهد داد .
رأی مزبور ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ با اعتراض
ذینفع قابل رسیدگی مجدد در هیئت هر کب از استان
استان حوزه وقوع ملک و مدیران کل اصلاحات ارضی و
ثبت محل میباشد . رأی هیئت اخیر الذ در قطعی است .
با احترام - پزشکپور

رئیس - آقای مهندس سدی سمیع بفرمائید .
مهندس سدی سمیع - پیشنهاد همکار محترم جناب
آقای پزشکپور در کمیسیون اصلاحات ارضی و تعاون
روستائی مجلس مطرح شد و کمیسیون با این پیشنهاد
موافق نبود ولی حالا با تغییراتی که این پیشنهاد حاصل
کرده کمیسیون اصلاحات ارضی و تعاون روستائی موافق
است اما این پیشنهادی که منشی محترم قرائت کردند
همان پیشنهاد قبلی است و بنا بر این باید بعرض برسانم که
این پیشنهاد در کمیسیون رد شده بود .

رئیس - آقای دکتر ولیان بفرمائید .
دکتر ولیان (وزیر اصلاحات ارضی و تعاون
روستائی) - بنده فکر میکنم سوء تفاهم در اینجا حاصل شده
است بعلت اشتباهی که در قرائت پیشنهاد شد که اداره
اصلاحات ارضی محل اسامی مدعیان مالکیت را اعلام میکند
و حال آنکه اسامی مدعیان مالکیت در اختیار وزارت اصلاحات
ارضی نیست و نظر جناب آقای پزشکپور این بود که این اسامی
مدعیان مالکیت را ثبت محل که مرجع اسامی آنست اعلام کند
پزشکپور - آقای دکتر ولیان در پیشنهاد اخیر که
تقدیم کردم این قسمت منعکس است و متأسفانه پیشنهاد
قبلی را قرائت کردند .

رئیس - آقای دکتر دادفر جناب عالی مخالفید با
پیشنهاد آقای پزشکپور (دکتر دادفر - بله مخالفم) بفرمائید
دکتر دادفر - راه حلی که همکار ارجمند جناب
آقای پزشکپور پیشنهاد کردند برای بعضی از املاک که
مجهول المالك هستند و مدعیان مالکیت دارند و تقاضای
ثبت نشده شاید در بادی امر يك راه حل بنظر برسد ولی بنده
توجه ایشان را بیک اصل کلی مطوف میدارم که ما چطور بایتم
اثبات مالکیت در يك ملکی را که مدعی مالکیت
دیگری هم دارد که اصولا رسیدگی به آن ادعا از خصائص
اولیه محاکم دادگستری است از دادگستری سلب میکنیم

و بدهیم بیک کمیسیون اداری که ای بسا عالی قاسد دارد
تشریفات رسیدگی این کمیسیون چیست؟ تسامح آئین
دادار مدنی باشد یا تابع روش خاصی کارشناسی را بطور
عمل کننده هزینه کارشناسی را اگر ندادند کجی بردازد؟ این
بعوی در مواردی که مدعیان مالکیت زیاد است یک امر
ساده ای نیست که کمیسیون اداری بتواند به آن رسیدگی
کند مضافاً اینکه چه تأثیری در ماده ۵ میتواند داشته
باشد ماده ۵ صراحت دارد که املاکی که مجهول المالك
است انتقال داده میشود و قبوضش هم داده میشود هر وقت
مالکش پیدا شد و مالکیت او محرز شد در مراجع قانونی
میاید پولش را بگیرد حالا پیشنهاد جناب عالی این است
که اگر يك ملكی که به ثبت نرسیده مدعیان متعددی
هم داشت اینها آکپی بشوند بیایند اعتراض خودشان را
به اصلاحات ارضی بدهند آنها هم دوباره بیایند این اعتراض
را تقدیم بکنند و به این کمیسیون برسد دوباره کمیسیون
بعدی حق تجدیدنظر داشته باشد و در واقع امر مرحله بدوی
و عادی برای يك کاری که صرفاً و ماهیت آن در خصائص
دادگستری و دادگاه است بدون اینکه آئین رسیدگی و
تشریفات رسیدگی را قائل شویم بدهیم به يك کمیسیون
اداری و من فکر میکنم عملاً این پیشنهاد به نتیجه نرسد
از نظر اینکه این کمیسیونها امکان و قدرت کافی برای درک
واقعیت و احراز مالکیت ندارند و تشکیلات و تشریفات
واقعی در اختیار آنها نیست مضافاً به اینکه امور اجرایی
در دستشان نیست و مهمتر از همه تداخل يك کمیسیون
خاصی در دادگاهها است و من تصور میکنم جناب پزشکیور
گر به این مطلب عنایت بفرمایند شاید در تقدیم پیشنهادشان
صرار نکنند بخصوص که به اعتقاد بنده رسیدگی این
کمیسیونها خیلی طولانی تر خواهد بود و اگر
عواض در دادگاهها مطرح بشود جناب عالی خیال
یکنید کسی انجام خواهد شد بنده حاضر الان
روندهائی بشما ارائه بدهم که در همان شورای عالی
صلاحات ارضی که باید مطرح بشود از روز اولش شاید
مانده باشد برای اینکه يك تفاسی دارد که شورا نمیتواند
و امکان دادگاهی را ندارد که رسیدگی کند حق هم دارد
جناب عالی اگر با اصول این امر که تفکیک صلاحیت

دادگستری و اعطای آن به کمیسیونهای دیگر حتی المقدور
اگر مجلس از این ناپسند و بگذرد بهتر است مگر اینکه
در صورتی قرار بگیرد که چاره ای از اعطای این اختیار
به مراجع نداشته باشد این اصل را اگر اعتقاد داشته باشید
تصور میشود در تصویب این پیشنهاد اصرار فرمائید
رئیس؟ آقای خواجه نوری جناب عالی با این پیشنهاد
موافقت میکنید؟ (خواجه نوری - بله) بفرمائید.

خواجه نوری - جناب آقای دکتر دادفر ارجح
رعایت يك اصول کلی با این پیشنهاد مخالفت کردند و آن
این است که نباید در حریم مقدس دادگستری ما تجاوز
بکنیم و يك کمیسیونهایی و يك مراجع قضائی بوجود
بیآوریم که با اصطلاح از دستگاههای دادگستری سلب
صلاحیت بکنیم یا محدودیتی برای قضات و دستگاه قضائی
مملکت فراهم شود این فکر بسیار مقدسی است و ناجائبی که
مقدور است ما باید در قانونگذاری رعایت این اصل را
بکنیم ولی در این مورد خاص باید توجه داشت که خود
لایحه اصلاحات ارضی در مراحل مختلف يك لایحه انقلابی
است و يك قانون انقلابی است و يك خصوصیات انقلابی
در بردارد و وقتیکه ما اینجا قانونی وضع میکنیم که يك
ملکی را از تصرف مالکی در میآوریم و به انتفاع زارع قرار
میدهیم و بعد آن مالك دیگر حق وصول مال الاجاره را
ندارد این حق را هم باید برای مالك احتمالی این ملك
قائل شویم که فوراً به ثمن ملك خودش برسد و اگر
نرشد يك ظلمی در حق آن مالك شده است که ملك از
بد او خارج شده در مراحل قبل هم این واقعه رخ داده
است (مهندس ارفع - در موارد مختلف قانون اصلاحات
ارضی هست که بعهده کمیسیون برگذار شده است)
بله در مواردی که املاك به ثبت نرسیده بود
در مرحله دوم هم این پیش بینی شده و حق مالکیت را
واگذار کرده اند به کمیسیون خاص حالا باید دید این
کمیسیون از چه اشخاصی و از چه مقاماتی تشکیل شده ما
میبینیم اولین کسی که در آن کمیسیون شرکت میکند
رئیس دادگاه شهرستان است که علی الاصول این نوع
دعای به همان دادگاه شهرستان رجوع میشود بنابراین
قوه قضائیه در اینکار رسیدگی، کنار گذارده نشده است

وخصاً هم دارد و آن عدم مقررات آئین دادرسی مدنی است که مو - تمجیل و تسریع کار در اینجا میشود ما میدانیم که در هائیکه بطور عادی در دادگاه رسیدگی میشود فضای بدید وقت میشود ولیکن طرف حاضر نمیشود کارشناس تعیین میکنند کارشناس در محل حاضر نمیشود قرار صادر میشود و در برای کارشناس تشریفات دارد تمام اینها موجب اتلاف وقت و اطاله کار میشود در آنجا تکرار شود و این کمیسیون بنشینند و تکلیف کار را معین بکنند و مالک حقیقی ملک هر چه زودتر به ثمن ملک خودش برسد این است که بنده فکر میکنم و با این توضیحاتیکه داده شد پیشنهاد آقای پزشکپور و البته يك مرحله دوم رسیدگی دارد که آن مرحله هم جنبه اداری و هم جنبه قضائی دارد و مقامات قضائی در سطح استان میتوانند در رأی صادره از طرف کمیسیون اولیه اظهار نظر کنند بنا بر این وقتی تضييع نمیشود بلکه سریعتر رسیدگی میشود و به مالک واقعی ملک ثمن ملک پرداخت میشود.

رئیس - به پیشنهاد آقای پزشکپور رأی میگیریم خانها و آقایانیکه موافقت بخواهش میکنند قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شده حالا نسبت به ماده ۶ با اضافه شدن این پیشنهاد که تصویب شده رأی میگیریم خانها و آقایانیکه موافقت بخواهش میکنند قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد.

خواجه نوری - جناب آقای رئیس البته همان پیشنهاد اصلاحی تصویب شد.

رئیس - بده همان پیشنهاد اصلاحی است که تصویب شده ماد ۷ قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۷ - از تاریخ تقدیم این قانون بمجلس شورای ملی هر نوع نقل و انتقال دهات و مزارع مورد اجاره مشمول این قانون جز بر اساس مقررات این قانون باطل و کلاً بکن تلقی میشود.

بصره - دهات و مزارع و اراضی مورد احتیاج سازمانها و شرکتهای وابسته به آن و همچنین اراضی مشمول قانون تأسیس شرکتهای بهره برداری مزارع ارضی زیر تصویب ۴۷/۳/۶ از شمول این ماده مستثنی است.

رئیس - نسبت بماده ۷ نظری نیست؟ (اظهاری نشد) بماده ۷ رأی میگیریم خانها و آقایانیکه موافقت بخواهش میکنند قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد ماده ۸ قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۸ - دهات و مزارع موقوفه عام مشمول ماده ۳ قانون مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی مصوب ۴۷/۱۰/۲۷ از مقررات این قانون مستثنی است ولی در مورد دهات و مزارع موقوفه خاص که بر اساس قوانین و مقررات اصلاحات ارضی بزرگین صاحب نقد اجاره داده شده طبق این قانون بمنظور تبدیل با حسن نیت بر اساس مقررات مربوط عمل خواهد شد.

کلیه وظایف تکالیفی که در این قانون به عهده مالکین محول است در مورد موقوفات خاص بترتیب بماده متولی ناظر و با موقوف علیهم میباشد.

رئیس - در ماده ۸ نظری نیست؟ (اظهاری نشد) بماده ۸ رأی میگیریم خانها و آقایانیکه موافقت بخواهش میکنند قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد ماده ۹ قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۹ - املاک موضوع ماده ۸ يك قانون راجع به الحاق هشت ماده به آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۴۶/۳/۲۲ در صورتیکه تا تاریخ تقدیم این قانون بمجلس شورای ملی سند انتقال آنها بدولت به امضاء طرفین معامله نرسیده باشد مشمول این قانون خواهد بود.

رئیس - نسبت بماده ۹ نظری نیست؟ (اظهاری نشد) بماده ۹ رأی میگیریم خانها و آقایانیکه موافقت بخواهش میکنند قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد ماده ۱۰ قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۰ - مالکین و زارعین املاک مشمول ماده ۱۷ آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۴۳/۵/۳ موافقت طرف دوم از تاریخ انتشار دومین آگهی موضوع ماده ۲

۱ قانون آمادگی خود را برای انتقال ملك مورد اجاره
رعین و یا تقسیم ملك به نسبت بهره مالکانه بر اساس مقررات
ماده ۱۱ این قانون اعلام نمایند .

در مواردیکه مالکین این قبیل املاک آمادگی
خود را برای انتقال ملك بزارعین اعلام مینمایند میتوانند
ظرف مهلت مقرر برای هر يك از مناطق مختلف کشور
(موضوع تبصره يك ماده ۲ این قانون) نسبت بمیزان قیمت
ملك و ترتیب پرداخت آن توافق و با رعایت سایر مقررات
مندرج در این قانون نسبت به تنظیم سند انتقال ملك
اقدام نمایند . در صورت عدم توافق در مهلت مقرر وزارت
اصلاحات ارضی و تعاون روستائی طبق ماده ۴ آئین نامه
مذکور مال الاجاره هر يك از زارعین و بر اساس آن قیمت این
قبیل املاک را طبق مقررات این قانون تعیین و نسبت
به انتقال ملك بزارعین اقدام خواهد کرد این قبیل مالکین
نیز از تسهیلات مقرر در ماده ۵ این قانون برخوردار
خواهند بود .

رئیس - نسبت بماده ۱۰ نظری نیست ؟ (انظاری
نشد) بماده ۱۰ رأی میگیریم خانم ها و آقایان باینکه موافقت
خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد
ماده ۱۱ قرائت میشود .

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۱ - دردهات و مزارع مورد اجاره و مشمول
ماده ۱۷ آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۱۳۳۵/۵/۳ اکثریت
مالکین هر دهه یا مزرعه (اکثریت بر حسب میزان مالکیت)
نمی توانند در مهلت مقرر در ماده ۲ این قانون آمادگی
خود را برای تقسیم ملك به نسبت بهره مالکانه به ادارات
اصلاحات ارضی و تعاون روستائی شهرستانهای مربوطه
تصویر مقابل اخذ رسید رسمی اعلام و سپس ملك را
(عم از اراضی دایر و سایر) با حقا به مربوطه نسبت
به مالکانه بین خود و زارعین تقسیم و افراز و صورت
جلس تقسیم و افراز را به ادارات اصلاحات ارضی محل
تسليم نمایند .

افراز و تقسیم از طریق نقشه برداری و یا بر مبنای
بذرو واحدهای محلی از قبیل جفت گاو - بنه - جریب و امثال

آن بنحویکه سهم زارعین طبق نسق بندی جدید و به نسبت نسق
بندی قبلی یکجا و در یکطرف و سهم مالکین (بدون زارع) یکجا
و در طرف دیگر تفکیک و تعیین و صورت جلسه لازم تهیه و با امضای
طرفین خواهد رسید . هزینه افراز و نقشه برداری کلاً بر
عهده مالك یا مالکین خواهد بود .

سهم مالکین که بطریق فوق الذکر تفکیک و تعیین
میگردد در صورتیکه بصورت مکانیزه اداره شود مشمول
مقررات بند ۳ ماده ۳ قانون تشکیل شرکت های سهامی
زراعی خواهد بود ، در صورتیکه ظرف یکسال از تاریخ
انقضای مهلت مقرر در ماده ۲ این قانون زارعین و مالکین
ذیربط سرای تقسیم و افراز ملك توافق ننموده و صورت
مجلس لازم را امضاء نمایند مالك با هر يك از مالکین
موظفند مراتب را با ذکر علت عدم توافق حداکثر ظرف
پانزده روز از تاریخ انقضای مهلت فوق با ادارات اصلاحات
ارضی و تعاون روستائی محل کتباً در مقابل اخذ رسید
اعلام نمایند ، در چنین صورتی هیئت سه نفری مرکب از
نمایندگان وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی
بقائم مقامی طرفین و پس از انجام رسیدگیهای لازم ملك
را بر اساس مقررات این ماده بین مالکین و زارعین ذیربط
تقسیم و افراز مینمایند . مفاد صورت جلسه افرازی که
بنحوی فوق تنظیم شده باشد پس از تأیید ادارات
اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل و یا نظر نمایندگان
وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی (در صورت عدم
توافق طرفین برای تقسیم و افراز) جهت تنظیم اسناد
انتقال و عملیات ثبتی ملك عمل خواهد بود و دفتر اسناد
رسمی و ادارات ثبت مکلفند بر حسب مورد طبق مفاد این
صورت مجلس و یا نظر نمایندگان وزارت اصلاحات ارضی و
تعاون روستائی اقدام کنند .

تبصره ۱ - زارعین مکلف به تبعیت از نظر مالك یا
مالکین برای تقسیم ملك خواهند بود و در صورت خود
داری زارعین یا مالکین از امضاء اسناد انتقال نمابند
وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی بقائم مقامی آنان
اقدام خواهد کرد . در صورتیکه مالکین در مهلت مقرر در
ماده ۲ این قانون آمادگی خود را برای تقسیم ملك
اعلام ننمایند و یا در صورت عدم توافق با زارعین در امر

سیم و از ملك مراتب را طرف مهلت مقرر در این ماده ذکر. بل عدم توافق در مورد افزایش کتباً در مقابل اخذ سیدر با ادارات اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل اعلام ندهند با استفاده از سایر مقررات پیش بینی شده در این قانون ملك آنان بزارعین منتقل خواهد شد.

تبصره ۳- بهای نقدی آن قسمت از ملك (اعم از اراضی دایرو بایر یا باحقابه مربوط) که بر اساس ماده فوق در نتیجه تقسیم بزارعین واگذار میشود معادل $\frac{2}{5}$ ده برابر مال الاجاره مربوطه و سه پانزدهم از کسر $\frac{15}{100}$ تخفیف محاسبه خواهد شد و در صورتیکه زارع بخواهد بهای ملك سهمی خود را به اقساط ۱۲ ساله بپردازد بهای ملك $\frac{2}{5}$ دوازده برابر مال الاجاره سالانه پس از کسر $\frac{15}{100}$ تخفیف خواهد بود که باید به اقساط مساوی ۱۲ گانه پرداخت شود و هرگاه زارعین خریدار در مدت کمتری بهای ملك را بپردازند نسبت مدت ازدوقسط اضافی کسر خواهد شد.

در مورد املاک مشمول ماده ۱۷ آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۳/۵/۳۳ کمیسیون خاص مشترك مجلسین وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی بر اساس ماده ۴ آئین نامه مذکور مال الاجاره هر يك از زارعین را تعیین و سپس برای تعیین وجهیکه باید زارع بپردازد بر اساس مقررات این تبصره عمل خواهد نمود.

تبصره ۴- در مورد شالیزار ها که با جاره داده شده اند در صورتیکه تقسیم آن بین زارع با زارعین و مالکین یکجا در یک طرف ده یا مزرعه تولید مشکل نماید مراتب مورد بید وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی قرار گیرد تقاضای اکثریت مالکین بر حسب مالکیت شرط نبوده هر يك از مالکین میتواند با زارع بازار خود برای تقسیم و تفکیک ملك مورد اجاره متناسب بهره مالکانه توافق نمایند و صورت مجلس تقسیم و تفکیک را ظرف مهلت یک مذكور در این ماده با اداره اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل تسلیم کنند.

در صورتیکه مالکین و زارعین مذکور برای تقسیم وافر از ملك توافق ننمایند مالکین موظفند ظرف پانزده روز از تاریخ انقضای مهلت مذکور در این ماده مراتب را کتبتاً اعلام نمایند و با اداره اصلاحات ارضی و تعاون

روستائی محل در مقابل اخذ رسید رسمی اعلام کنند. در چنین صورتی برای تقسیم و افزایش ملك اداره اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل بر اساس مقررات این ماده اقدام خواهد کرد.

هرگاه مالکین در مهلت مقرر در ماده ۲ این قانون آمادگی خود را برای تقسیم و افزایش ملك اعلام نکنند و یا در صورت عدم توافق با زارعین در امر تقسیم و افزایش ملك مراتب را ظرف مهلت مقرر در این ماده با ذکر دلایل عدم توافق با اداره اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل در قبایل اخذ رسید رسمی اعلام ننمایند پس از انقضای مهلت وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی طبق مقررات این قانون نسبت به فروش ملك بزارعین مربوط اقدام خواهد نمود.

تبصره ۴- مالکینی که از مقررات ماده فوق استفاده و نسبت به تقسیم ملك خود اقدام مینمایند نمیتوانند از تسهیلات مقرر در ماده ۵ و تبصره های آن استفاده نمایند. تا زمانی که ملك تقسیم نشده و سهم زارعین به آنان رسماً منتقل نگردیده است زارعین مکلفند مال الاجاره ملك را کمافی السابق در مقابل دریافت رسید بمالك پرداخت نمایند.

تبصره ۵- در مناطقی که به تشخیص وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی تعیین میزان و نسبت بهره مالکانه پرداختی بوسیله زارعین قبل از تاریخ ۴۰/۱۰/۱۹ روشن نباشد ملك (اعم از دایر و بایر باحقابه مربوط) به قسمت تقسیم و یک قسمت در سهم مالك یا مالکین و دو قسمت در سهم زارعین قرار خواهد گرفت و در چنین صورت زارعین ذینفع قیمت ملك سهمی خویش را به همان میزان و ترتیب مقرر در تبصره ۲ این ماده پرداخت خواهند نمود و سهم هر يك از زارعین به نسبت نسق بندی قبلی آنان تعیین خواهد شد.

تبصره ۶- در مورد املاکی که به شرح این ماده مشمول شق تقسیم بشوند در صورتیکه مورد رهن یا وثیقه بانك کشاورزی ایران باشند و وام دریافتی از بانك کشاورزی به تشخیص بانك مزبور مصرف عمران قریه یا مزرعه مورد تقسیم موضوع این قانون رسیده باشد بانك مزبور مکلف

خواهد بود و در صورت استتک مالکین وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی بقاء مقامی آنان اقدامات لازم را انجام خواهد داد

رئیس - آقای دکتر شفیع امین بفرمائید.

دکتر شفیع امین - بنده ایمان دارم و تصور میکنم

که همه ملت ایران ایمان دارد که منشورهای مقدس دوازده گانه که تصویب شده مورد احترام و علاقه و باعث سعادت ملت ایران است. مخصوصاً اصلاحات ارضی که با نظریات عالی شاهنشاه موجب نجات برادران و خواهران روستائین ماست و يك فصل مشعشعی است در این منشور، منتها لوايح باید طوری تنظیم شود که بعداً اشکالی ایجاد نشود، یعنی بنظر بنده هر چه بتوانیم رابطه مالک و زارع را قطع نکنیم، هم زارع راحت خواهد بود و همه مالک، بنده پیشنهاد داده بودم که در سطر دوم ماده ۱۱ «اکثریت» حذف بشود البته چون آنروز آقای وزیر، کارشان زیاد بود و خسته بودند خواستم امروز توضیح بدهند و روشن بفرمایند این موضوع اکثریت در هیچ دهی موجود نیست که اکثر از شش دانگ سه دانگ داده اند، يك دوسه یا پنج مالک دارند اگر آنها حاضر نشوند و اگر همه نیامند

برای تقسیم و بایکی حاضر نشد، این موجب اشکال خواهد شد، برای اینکه موکلین ما خرده مالکین که آنها هم علاقه دارند که راحت بشوند، خواستم آقای وزیر بنده را روشن بکنند که باشکال بر نخوریم، خیلی متشکرم.

رئیس - آقای دکتر ولیان بفرمائید.

دکتر ولیان (وزیر اصلاحات ارضی) - بنده در کمیسیون هم عرض کردم که این قانون موضوع اجرائی اش املاک و مزارعی است که معده داشته در این قانون بیش بینی شده و الان موجود است، در يك ده شش دانگ اگر فرض چهار دانگ یا پنج دانگ در مرحله اول تکلیفش روشن شده باشد آن اکثریت مورد نظر ما و اکثریت مشمول قانون در این يك دانگ یا دو دانگ باقی مانده است (دکتر امین - در مرحله دوم یا اول؟) در مرحله دوم این را بنده آنروز هم عرض کرده بودم چون جناب عالی علاقه داشتید که اینجا هم عرض کنم، عرض کردم.

رئیس - آقای مهندس ریاحی بفرمائید.

است طالب خود را به نسبتیکه ملك بزارعین منتقل میشود از قبوض اقساطی زارعین تأمین و از ملك سهم آنان فك رهن نماید.

هم مالک یا مالکین از زمین برای تأمین باقیمانده طلب بانك کشاورزی ایران در وثیقه یا رهن بانك مزبور باقی خواهد ماند.

تبصره ۷ - در صورتیکه املاک مشمول ماده فوق بنفع اشخاص بازداشت شده یا در وثیقه و رهن باشد و با بتجوی از انحاء حقوقی برای اشخاص ثالث در آنها وجود داشته باشد مالکین موظفند ظرف يكسال پس از انقضای مهلت مقرر در ماده ۲ این قانون و قبل از افراز موافقت ذینفع را جلب و موحيات فك رهن و آزادی ملك را فراهم سازند و در غیر اینصورت ملك آنان برابر مقررات پیش بینی شده در این قانون بزارعین مربوط منتقل خواهد شد نسبت به املاکی که در جریان ثبت مورد اعتراض قرار گرفته، وجوه دریافتی از زارعین (موضوع تبصره ۲ این ماده) تودیع میگردد و هر گاه حکم نهائی بنفع معترض صادر شود مشارالیه منحصراً از وجوه تودیمی و سهمی که برای متقاضی ثبت باقیمانده است استفاده خواهد کرد.

تبصره ۸ - املاک مجهول المالك و تقاضای ثبت نشده و همچنین املاک مشمول ماده ن قانون مواد الحاقی به آئین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۱۳۰۶/۲/۱۲ از شمول این ماده خارج است و در مورد این قبیل املاک مقررات ماده ۱ و تبصره های آن عمل خواهد شد. لیکن موقوفات خاص را اساس مقررات این ماده و تبصره های آن بین زارعین و متولی ناظر یا موقوف علیهم قابل تقسیم خواهد بود. وجوه حاصل از بابت سهم زمین و اگذاری بزارعین بمنظور تبدیل باحسن وسیله متولی موقوفه اختصاص بخريد مال دیگری داده میشود تا طبق ماده ۹ قانون مدنی و مقررات مربوط مورد عمل قرار گیرد و نسبت بآن قسمت از اراضی که در سهم موقوفه باقی میماند، متولی و ناظر یا موقوف علیهم بر اساس رفقنامه و مقررات مربوط اقدام خواهند کرد.

تبصره ۹ - مفاد این ماده و تبصره های آن در مواردی که اکثریت زارعین هر ده یا مزرعه در مهلت مقرر در این ماده نیز تقاضای تقسیم ملك مربوط را بنمایند لازم الاجراء

مهندس ریاحی - در تبصره ۲ ماده ۱۱ يك ابهامی وجود دارد آن این است که اساس ماده ۱۱ این تبصره ای است که ملك بر اساس بهره مالکانه بین زارع و مالک تقسیم میشود و معادل $\frac{1}{5}$ قیمت هم پرداخت میشود. اما مالک در این تبصره دو جا که موضوع پرداخت مال الاجاره اشاره شده است در سطر سوم نوشته شده است و به برابر مال الاجاره مربوطه پس از کسر $\frac{1}{10}$ تخفیف محاسبه خواهد شد و در صورتیکه زارع بخواهد بهای ملك سهمی خود را به اقساط ۱۲ ساله بپردازد بهای ملك $\frac{2}{5}$ دوازده برابر مال اجاره سالانه پس از کسر $\frac{1}{10}$ تخفیف خواهد بود و قتیکه میگردد آن قسمت از ملك که بر اساس این ماده تقسیم میشود یعنی آن قسمتی که بر اساس تقسیم بهره مالکانه تعلق میگردد، فرض فرمائید که اگر در یکجا بهره مالکانه بنسبت دو بیک تقسیم میشود يك سهم زارع و دو سهم مالک یا دو سهم زارع و يك سهم مالک بهای آن قسمت از ملك از مال الاجاره مربوط به آن قسمت درست میشود یعنی مال الاجاره آن دو سهم از آن سه سهم بعد در سطر پنجم از این تبصره هم نوشته شده است که اگر زارع بخواهد به اقساط ۱۲ ساله پرداخت کند معادل ۱۲ برابر مال الاجاره سالانه که اینجا يك ابهامی هست و بنده فکر میکنم این ابهام را میشود به این ترتیب رفع کرد که در سطر سوم نوشته شود که در برابر مال الاجاره مربوط به آن قسمت در سطر پنجم مال الاجاره مربوط به آن قسمت بجای سالانه گذرود چون اگر به این صورت باشد معاموم نیست چطو میشود. هدف این است که $\frac{1}{5}$ آن قسمت باشد یا $\frac{1}{5}$ کل، بنده خواهش میکنم این را توضیح بدهند، اگر هدف این است که $\frac{1}{5}$ قیمت کل را بدهند، که بنده مخالف هستم و اجازه بفرمائید بعد توضیح عرض کنم مطلب دیگر در صورتیکه $\frac{1}{5}$ کا باشد چون ما آمدیم لایحه ای تصویب میکنیم که در مورد یکده از کشاورزان مملکت اجرا بشود و این لایحه يك مقدار اعداد عنوان شده، ملاحظه فرمائید $\frac{1}{5}$ قیمت کل یعنی $\frac{1}{5}$ و کسر $\frac{1}{10}$ اجاره از $\frac{1}{40}$ یعنی $\frac{1}{20}$ ، ما چرا بناییم اینقدر معادله را ضمیمه اضافی وارد کنیم، ما که معادله ریاضی نمیخواهیم

تصویب کنیم ما میگوییم $\frac{1}{5}$ کل قیمت یعنی $\frac{1}{40}$ بعد نظر کمیسیون اصلاحات ارضی این بوده است که $\frac{1}{10}$ اجاره از $\frac{1}{40}$ تخفیف بگیرد، خوب $\frac{1}{10}$ از $\frac{1}{40}$ میشود $\frac{1}{20}$ این را ساده بنویسید.

رئیس - آقای مهندس ریاحی باز در حد چهار درصد شش درصد میشود.

مهندس ریاحی - اجازه فرمائید این حساب ساده ای است توضیح مدهم، اینجا ۲ در صورت است و ۴ در مخرج آقای رئیس خیلی خوب استحضار دارند که اگر داده نمیشود اگر دو را ضرب در بیست میکنیم میشود ۴ و اگر ۵ را هم ضرب در ۲۰ کنیم میشود صد، بنابر این نسبت $\frac{1}{5}$ یعنی نسبت ۴۰ به صد یعنی $\frac{4}{100}$ بعد ما میگوییم $\frac{1}{10}$ اجاره را هم از $\frac{1}{40}$ کم میکنیم این يك مسئله است که خواستم عرض کنم که ما اگر $\frac{1}{10}$ را از $\frac{1}{40}$ کم کنیم $\frac{1}{20}$ میشود در ضمن خواستم توضیح فرمایند که اگر $\frac{1}{10}$ از این $\frac{1}{40}$ است این مطلب جداگانه است و آنرا ساده تر میشود نوشت البته بنده در این مطلب زیاد اصراری ندارم چون عمل را ما مورین اصلاحات ارضی انجام میدهند و آنها هم بضر و تقسیم آشنا هستند ولی در مورد اینکه این $\frac{1}{5}$ آیا واقعا $\frac{1}{5}$ مال الاجاره ای است که تقسیم میشود یا $\frac{1}{5}$ کل قیمت خواهش میکنم توضیح فرمائید اگر نظر $\frac{1}{5}$ کل هست بنده بمنوان مخالف این فرصت را برای خودم تقاضا میکنم که بعد توضیحاتم را عرض کنم چون نمیدانم $\frac{1}{5}$ آن قسمت است یا $\frac{1}{5}$ قیمت کل.

رئیس - آقای دکتر ولیان فرمائید.

دکتر ولیان - (وزیر اصلاحات ارضی) - در اینجا بعضی از اوقات مطالبی مطرح میشود بوسیله شخص یا اشخاصی که لاف از بند در کار اصلاحات ارضی دارای سوابقی هستند و مطالباتی کرده اند و جزء پیشقدمان بودند ولی میبینم این مطالب حتی برای این قبیل همکاران من هم پیچیده است و در اینجا به این امر بر میخوریم که امر اصلاحات ارضی با چه گرفتاریهایی روبرو بوده و هست، ما در مسئله تقسیم فکر نازاری را مطرح نکردیم الگوی

کار ما الگوتی است که در قانون الحاقی به قانون اصلاحی قانون اصلاحات ارضی پیش بینی شده ملک بنسبت بهره مالکانه تقسیم میشود و صرف نظر از اینکه چه نسبتی بمالک برسد و چه نسبتی بزراع ولی بهره حال قیمت يك ضابطه دیگر دارد در هر حله تقسیم در اینجا گفتیم $\frac{1}{5}$ قیمت ملک بر اساس بالاترین ضرب منطقه اینجا گفتیم که $\frac{1}{5}$ قیمت کل ملک (مهندس ریاحی - به این ترتیب انشاء تبصره درست نمیشد) اجازه بفرمائید بنده در اینجا یاد گرفتم که توضیح بدهم و بعد جنابعالی تشریف بیاورید اگر مخالف هستید فرمائیدتان را بفرمائید نظر من این است که $\frac{1}{5}$ مال الاجاره دهسال را حساب میکنیم و $\frac{1}{10}$ تخفیف میدهم این میشود قیمت نقد ملک ولی چنانچه زارع خواست این قیمت را در اقساط ۱۲ ساله بپردازد $\frac{1}{5}$ مال الاجاره کل ملک را برای مدت ۱۲ سال حساب میکنیم و $\frac{1}{10}$ کم میکنیم تفاوت را بخش بر ۱۲ میکنیم میشود اقساط و این برای ما موردین اصلاحات ارضی که با این گرفتارها همیشه مواجه هستند بسیار ساده است ولی يك مطلب را عرض کنم، در اینجا در مدتی که این لایحه تحت بررسی دقیق هست و امروز درست دو ماه است که این لایحه را در کمیسیونهای مختلف مجلس شورای ملی با نهایت دقت بررسی فرمودید، در این مدت اکثر کاغذهایی که از طرف خرده مالکین یعنی مالکین البته دیگر مالک را تبدیل به بزرگ و خرد کردن مورد ندارد چون بنظر من ما در اصلاحات ارضی معتقد هستیم که خرده مالک به مفهوم اصلاحات ارضی آن مالکی است که مالک قطعه زمینی بوده و خودش شخصاً زراعت میکرده و در موقعیکه نیروی بیشتری احتیاج داشته يك مقدار کارگر میگرفته آن اصلاحات مشمول قوانین اصلاحات ارضی نبوده بنابراین مالک دو دسته است مالک مشمول مرحله اول و مالک مشمول مرحله دوم و همین مالکین در نامه‌هایشان استدعا و تقاضایشان از ساحت مقدس مجلس شورای ملی و هر جای دیگر که نامه داده بودند این بود که ملک را تقسیم بکنیم و آن قسمتش را که بزراع میدهم حتی مجانی بزراعین واگذار کنند، ولی در اینجا يك مسئله مطرح است که ما نمیخواهیم يك دسته زارع داشته باشیم که پولی داده باشند و ملک و نسق خود را

خریده باشند و يك دسته زارعینی که ملک را مجاناً گرفته باشند، این است که، درست نبعت کردیم و علت این ۷.۱۵ که در تمام کمیسیونها بررسی شد این است که بنده حقیقتاً هستم که در تعیین میزان الاجاره بدون اینکه کسی عمد و نظر خاصی داشته باشد میزان مال الاجاره ای است که بر اساس عایدات سالهای ۴۰ و ۴۱ و ۴۲ عنوان شد و در آن روز زراع برای بهره برداری از زمین از امکانات مالک سابق استفاده میکرده حال دیگر این امکان را بهمان ترتیب و کمیت و کیفیت زارع در اختیار ندارد و این فلسفه اش است و حالا تکرار میکنم که $\frac{1}{5}$ کل مال الاجاره ملک در دهسال آن قسمت نقد است و جنابعالی هم هیچ پیشنهادی در این زمینه نفرمودید، والا در کمیسیونها مطرح میشود.

دکتر یزدان پناه - راجع به رسید رسمی هم توضیحی بفرمائید.

دکتر ولیان - ملاحظه فرمائید يك گرفتاری در اینجا هست و من خیلی متشکرم که این مطالب در اینجا عنوان میشود و روشن میشود، رسید رسمی از نظر دولت رسیدی است که زارع و جها بر مالک یا نماینده قانونی او میدهد و از او يك رسید کتبی میگیرد و اگر درده این عمل انجام میشود ده بان با مأمور اصلاحات ارضی یا يك نفر مأمور دولتی که مورد نظر ما باشد آنرا گواهی میکند و این مورد قبول ماست نه اینکه بروند در محضر و رسید رسمی بگیرند چون نمیخواهیم این تشریفات را داشته باشد، امیدوارم این توضیحات بنده رفع سوء تفاهم کرده باشد.

رئیس - آقای یزدان پناه بفرمائید (گفته شد - نیستند)
آقای مهندس ریاحی بفرمائید.

مهندس ریاحی - بنده بسیار متشکرم از حسن نظر جناب آقای وزیر نسبت به بنده که بنده را هم جزء کسانی قلمداد کردند که تا حدی در کار اصلاحات ارضی وارد هستم تشکر میکنم عرض کنم حضورتان بنده هم این را توجه داشتم که چیز جدیدی در اینجا عنوان نشده است بلکه در قوانین مربوط با اصلاحات ارضی باین ترتیب بود که $\frac{1}{5}$ قیمت کل ملک ایراد بنده این بود که وقتی شما این جمله را میخوانید نوشته است «نهای نقدی آن قسمت از ملک اعم از اراضی دایر و بایر با حقا به مربوط» که بر اساس ماده فوق در نتیجه تقسیم بزراعین واگذار میشود جمله معادل $\frac{1}{5}$ ده برابر

مال جاریه مربوطه بر میگردد به جمله آن قسمت (دکتر ولیان -
 مربوط درست است) اینجا چاپ شده است مربوطه البته های
 تأیید راهم مادر مجلس حذف کردیم منهای این هم مربوطه هم
 که شد بر میگردد بآن قسمت نه به کل در حالیکه مفهوم
 فرمایشات آقای وزیر در اینجا این است که $\frac{1}{5}$ کل و بنده
 هم تأیید میکنم که نظرشان $\frac{1}{5}$ کل است برای اینکه چیز
 جدیدی نیابورند این را مجدداً عرض کردم که روشن بشود
 که لااقل اگر مربوطه سالیانه بشود این ابراهام ازین میرود
 نظریه مطلبیکه در سطر بعدی آمده است اما اینکه عرض
 کرده چیز جدیدی فرمودند نیابورند اما در عین حال
 مطلب جدیدی آوردند و فرق این با قبلی این است که
 قبلاً بر اساس ضریب بود مالیات ضربدر ضریب
 حداکثر منطقه $\frac{1}{5}$ کل قیمتی که باین ترتیب بدست میداد
 یعنی مالیات را ضربدر ضریب منطقه میکردند در حالیکه
 در اینجا مال الاجاره را ضربدر ۱۲ یا ۱۰ کردیم بنده نکته ای که
 میخواهم عرض کنم در همین مورد است این یک واقعیت است
 که با اصل اجاره روشن شد در عمل که خدشه ای در اصول اساسی
 قانون اصلاحات ارضی وارد کرد چرا وارد کرد؟
 برای اینکه مسال الاجاره ها جوری بسته شد بوسیله
 عده ای که اعمال نفوذ کردند که ناچاراً از عین نتوانستند
 پرداخت بکنند و وزارت اصلاحات ارضی که بر اساس قانون
 مکلف بود که این مال الاجاره را وصول کنند و نتیجه این
 بود که زارعین بزندان بروند و قتیکه ما یک اصلی را به
 این دلائل منتفی کردیم گرفتیم یک جزئی از آن اصل
 بعنوان یک ضابطه این صحیح نیست مخصوصاً این مسئله
 را دعا کردم حالا هم باز تکرار میکنم و از جناب
 آقای وزیر هم خواهش میکنم ...

رئیس - اگر پیشنهادی دارید مرحمت بفرمائید.

مهندس ریاحی - بنده پیشنهادی ندارم جنسب

آقای رئیس ولی بنده این مسئله را بعنوان مخالفت عرض
 میکنم مخالفت را هم از این جهت عنوان میکنم که لااقل
 فرصت بدست من بیاید که بتوانم این مطالب را متذکر
 بشوم بن یک واقعیتی است که آقای وزیر اصلاحات ارضی
 خود قبول دارند ما در مرحله دوم سر و کارمان
 با خرده مالک شد ولی در همین دسته عمده مالک خرده
 مالک داریم بین آقایان بعنوان یک کسبکه افتخار این

را دارد که بعنوان مأمور اصلاحات ارضی در مرحله اول
 در مملکت ایفای وظیفه کرد . مفتخر بمنایت شاهنشاه
 مملکت هم شد با نشان اصلاحات ارضی این را
 عرض میکنم که تمام آن کسانی که ملکهایشان عمده بوده
 است مالیاتهای خیلی کم داشت و قیمت ضریب ضربدر
 مالیات یا مال الاجاره فعلی ضربدرده اینها تفاوت میکنند
 یعنی این مال الاجاره ها بالاتر است اما تمام آنها را یک
 ملکها خرید بوده چون در گذشته مشمول پرداخت مالیات
 نمیشدند مالیات بالا قطعی شده و مال الاجاره ها متأسفانه
 پائین است شاهد عرضم در اجتناب از اصلاحات ارضی میکنم
 با آماری که دلوند نمده پیشنهاد کردم ولی نه بعنوان
 پیشنهاد رسمی سوءتفاهم نشود بنده اینجا حضور آقای وزیر یک
 مرتبه خواستم عرض کنم برای مطالعه خودشان چون این
 یک مرحله رسیدگی در مجلس سنا دارد بنده هم از این
 فرصت برای توجه بهمین مسئله استفاده میکنم که جناب
 آقای وزیر اصلاحات ارضی و تعاون روستائی که از هر استان
 یا فرمانداری کل ۵۰۰۰ در قیمت بخواهند دهه که سابقه و ریشه
 خرده مالکی دارد دهی را که بده عمده مالکی دارد با مالیات
 ضربدر ضریب منطقه ای قیمتش را بنویسند و مال الاجاره فعلی
 راهم بنویسند حقایق تلخی برایشان روشن خواهد شد
 فکر میکنم شاید مؤثر باشد در روشن کردن این قانون
 و بنحوی مؤثر در وضع خرده مالکین واقعی باشد
 برای اینکه در قانون شق تقسیم را چه کسی انتخاب
 میکند شق تقسیم را آن کسی انتخاب میکند که ملک
 باندازه کافی دستش بیاید که زراعت بکند تازه $\frac{1}{5}$ قیمت
 ملک را بر اساس قیمت مال الاجاره بگیرد اما آن کسانی که
 بهانه فرار گرفتند برای اصلاح این قانون آنها آنچنان
 خرده مالکینی هستند که یک شعیر و دو شعیر دارند و قانون
 تا حدی که اصلاح شده است درست است که در جهت
 واقفاً منافع خرده مالک است اما آن خرده مالک به معنای
 واقعی که اگر تقسیم بکنند کسی که یک شعیر
 از ۹۶ شعیر یک ده را دارد کل آن ده ۲۰۰۰ جریب است
 این سه جریب که بدست میآید سه جریب را به نسبت
 بهره مالکانه وقتی تقسیم میکنند صاحب یک جریب میشود
 این چنین مالکی دنبال تقسیم نمیرود و این چنین مالکی

باید ملکش را بفروشد و این چنین مالکی آنچنان مالکی هست که مال الاجاره اش پائین بسته شده و ۱۰ برابر کمک نمیکند اما ضریب ضریب مالیات، داد این طبقه محروم میرسید بگذارید بعنوان يك کسیکه در اصلاحات ارضی خدمت کرده عرض بکنم که بنده در مرحله اول در کمیسیون تعیین ضریب بودم اجازه فرمائید اسم نبرم چنانکه خرده مالک بود بنده دیدم که اگر مالیاتش را ضریب صد بکنیم از قیمت شیرین بقول عوام قبل از اصلاحات ارضی بالاتر میزد ولی بخدا قسم و خدای من شاهد است در مرحله ای که من انجام وظیفه میکردم بودند دهانی که ۶ هزار برابر میکردیم باز به قیمت واقعی نمیرسید این بخاطر همین بود که در گذشته مالیات نداده بودند قانون اصلاحی که در مرحله اول اصلاحات ارضی مبنای مالیات ضریب ضریب قرارداد يك حقیقت مسلم بود لاف از این جهت که هر کس جور اعمال گذشته خودش را داد اگر زشت کرده بود بزشتی رسید اگر خوب کرده بود بخوبی رسید آقای دکتر ولیان شما خوب میدانید مالکینی بودند و هستند که چون مالیات خوب داده بودند قیمت ملکشان برابر بود با قیمت واقعی يك ده (دکتر ولیان - من نمیدانم) مأمورین هم کارشان این بود که مالیات قطعی شده را مشخص بکنند اما اجازه های اصلاحات ارضی که آقای دکتر ولیان خودشان مکرر اعتراف کردند که این اعتراف ناشی از این جهت بود که چون مشکلاتی داشت تعیین میزان مال الاجاره واقعی و با همه دقت و مراقبتی که من سراغ دارم شخص شما برای انجام این کار دارید و خرج دادید اما با وجود این چه میشود کرد؟ چه میتواند يك وزیر بکند با مشکلاتی که هست مال الاجاره ها به تریبی معین شده اما این حقیقت هم وجود دارد بنده فقط خواستم که از این فرصت استفاده کرده این مسئله را توجه بدهم متشکرم که شما روشن فرمودید $\frac{2}{5}$ مبلغ مال الاجاره کل قیمت میشود (بکنفر از نمایندگان - $\frac{2}{5}$ کل است) این چیزی است که آقای وزیر فرمودند بنده معتقدم که کلمه مربوطه یعنی مربوطه بآن قسمت نه بکل اما ایشان توضیحشان این است بنده

دیگر عرضی ندارم و خیلی هم متشکرم از اینکه توضیحات بنده را گوش کردند.

رئیس - آقای فرهادپور بفرمائید.

فرهادپور - بنده فکر میکنم با طرح و تصویب این لایحه امروز بزرگترین قدم در جهت نیل به هدف اجتماعی انقلاب سفید ایران برداشته میشود و بقین دارم که همه همکاران بامن همصدا هستند که یکی از هدفهای بزرگ و شاید بزرگترین هدف انقلاب سفید ایران برقراری عدالت اجتماعی بوده است انقلاب ما انقلابی بوده است در جهت تأمین منافع همه طبقات، تعدیل در آنچه که طبقه ای به طبقه دیگر تجاوز کرده بودند و امروز همه بحق خودشان بایستی برسند بنده در این لایحه پیشنهادی تقدیم کرده بودم که متأسفانه در کمیسیون مورد توجه قرار نگرفت و استدعا دارم آقای وزیر اصلاحات ارضی لاف در اینجا توجه فرمایند شاید بتوانم ایشان و همکاران را قانع بکنم که این پیشنهاد در جهت هدف انقلاب بوده است تقسیم بهره در رابطه مالک و زارع در طول قرون بر اساس چند عامل بوده خاک، آب، کار، گاو، تخم یا بذر و بر همین اساس در اکثر نقاط آنچه که حد نهائی بوده است مسئله نسبت ۲ و ۵ یعنی دو سهم به مالک رسیده است و سه سهم به زارع در نقاط دیگر سهم زارع بیش از این بوده است بنده در آن رشته عرضی ندارم ولی بوده است تقاطیکی عامل دیگری در این تقسیم تأثیر داشته است یعنی عامل قدرت، عامل نفوذ عامل ظلم و تعدی مالکین که نسبت را از $\frac{2}{5}$ هم تجاوز داده اند خیلی هایه نصف و خیلی هاییش از نصف بهره مالکانه میگرفتند بنده فکرمی کنم تسجیل و تأیید این رابطه ظلم به زارع است ظلم به مالکین است که در طول مالکیتشان تجاوز زیادی نکرده اند و يك پاداشی است به طبقه ای که در گذشته ظلم کرده اند و بهره بیشتری گرفته اند و امروز هم میخواهند ملکشان را بفروشند با قیمت بیشتر یا اگر بخواهند تقسیم بکنند سهم بیشتری خواهند گرفت بنده فکر میکنم انقلاب اجتماعی ایران چنین نتیجه ای را تجویز بکند بخصوص که بنده میبینم که در همین لایحه ای که تنظیم شده است در بند ۳ ماده ۱۱ اصلاحات ارضی $\frac{2}{5}$ را جنبه ای قبول فرمودید در بند

۵- بی برای نقاطی که ضابطه نباشد یک و دو یعنی $\frac{1}{4}$ را قبول فرمودند و بنده پیشنهاد کردم که بهر حال در هیچ موردی سهم زارع از آبی $\frac{1}{4}$ بایر و حقا به از $\frac{1}{4}$ کل کمتر نباشد و بنده تصور می کنم رأی همکاران محترم نسبت باین تبصره رأی باشد در جهت نیل به هدف مقدس انقلاب اجتماعی ایران که شما پاسدار آن لقب گرفتید این رأی نشان دهنده آن است که تا چه حد به جنبه عدالت در قوانینی که ما میگردانیم توجه و عنایت داریم.

رئیس - آقای دکتر ولیان بفرمائید.

دکتر ولیان (وزیر اصلاحات ارضی و تعاون روستائی) - مطلبی که دوست عزیزم آقای فرهادپور اشاره کردند در کمیسیون هم به تفصیل صحبت شد من در آنجا خدمتشان عرض کردم الان هم در ساحت مقدس مجلس شورای ملی عرض می کنم که يك وقت هست که ما در ابتدای کار هستیم برای اجرای يك پروژه و لایحه ای يك برنامه ای تنظیم میشود و این میشود اساس کار ما ولی وضعی که ما الآن داریم غیر از این است ما آمدیم در مملکت بر اساس قانون الحاقی به قانون اصلاحات ارضی تا این لحظه تعداد زیادی از املاک را به نسبت بهره مالکانه بین زارع و مالک تقسیم کردیم حال اینها برای يك عده دیگر حکم ضابطه دیگری را به میدان بکشیم و بگوئیم که سهم زارع فلان مقدار نباشد اولین مطلبی که در اینجا جلب توجه میکند باز در عمل با دودسته زارع مواجه خواهیم شد که يك عده طبق قانون تقسیم قبلی به نسبت بهره مالکانه ملک بینشان تقسیم شده بکند طبق قانون جدید نسبت به وضعی که کمتر از $\frac{1}{4}$ باشد آقای فرهادپور صحبت من مفهومش این نیست که منطق شمارا قبول ندارم لژيك و صحیح است ولی عرض من به يك واقعیتی است که ما تمام تلاشمان در اجرای برنامه اصلاحات ارضی چیزی جز این نیست که تمام زارعین فریب نآنجائی که امکان دارد به يك نحو از این مقررات برنامه اصلاحات ارضی استفاده کنند ولی يك مطلب را خدمتتان عرض کنم تا آنجائی که من اطلاع دارم که اتفاق افتاده و يك نسبت کمی هست بعضی جاها $\frac{1}{4}$ است بعضی جاها از $\frac{1}{4}$ کمتر است بعضی جاها $\frac{1}{4}$ است و در يك جای دیگر پیش بینی کردیم

اگر چنانچه تشخیص بهره مالکانه نسبت به بهره مالکانه برای ما امکان نداشته باشد که نظر شما خیلی عالیتر است یاد نظر هست نصف یا به نسبت دویك یعنی دو قسمت را میدهم به زارع و يك قسمت را میدهم به مالک پس بنا بر این ضمن اینکه منطق شما در اصل این مطالب منطق صحیحی است و هیچکس در منطق صحیح جنگ و دعوائی ندارد ولی بر گردیم به واقفیت که این قانون برای چه موقعیت و چه شرایطی باید بمورد اجراء گذاشته بشود باز زارعین دو قسمت میشوند باز یکمده میریزند جلوی دره مجلس شورای ملی که آقا بطور شده که در آنجا به نسبت بهره مالکانه تقسیم شده مثلاً بمن $\frac{1}{4}$ رسیده و به حسن $\frac{1}{4}$ رسیده آنجا من چه کنم؟ یعنی مملکت چه بکند این است که من خواهش میکنم همان طور که در کمیسیون خدمتتان عرض کردم موافقت بفرمائید که يك اصلاحی ارجحیت داشته باشد باین قبیل پیشنهادها و این است حالا که کار درست است تا آنجا که امکان دارد تبعیض و شرایط مختلف برای دو زارعی که بغل دست یکدیگرند بوجود نیاید یکی از مهم ترین فلسفه تقدیم این لایحه بمجلس شورای ملی این بود که با اجرای برنامه اصلاحات ارضی زارع شد دودسته یکی زارع مرحله اول یکی زارع مرحله دوم یکی مالک نسق شد یکی مستأجر سی ساله و این دو تا هیچ دخالتی نداشتند کدامشان فعالیت بکنند که بشوند زارع مرحله اول و کدامشان بشوند مرحله دوم این است که بنده خواهش میکنم موافقت بفرمائید که کار بهمان صورت که معتقدید در جهت مصلحت مملکت و در حدود شرایط فعلی است جلو برود خیلی ممنون هستم.

رئیس - آقای دکتر دادفر بفرمائید.

دکتر دادفر - در تفسیری که در اینجا از جهت $\frac{1}{4}$ شد بنظر بنده با مصوبات کمیسیون موافق نیست هیچکس در این مملکت با اینکه اگر املاکی گرفته شود از مالکین و بقیمت ده یا ۱۲ برابر اجاره سالانه اش باید حق خرده مالکین پرداخت شود مخالف نیست اماما نمیتوانیم این حق را بزرگ زارع تدوین کنیم اگر مملکت ما امکانات ندارد یا تازه میلیون زارع با برهنه چه تفسیری کرده اند آقا ملک چیه؟ این $\frac{1}{4}$ قیمت آن قسمت است بنده

اصرار دارم بنده در کمیسیون دادگستری بمنوان اینکه این $\frac{1}{5}$ به نسبت قیمت آن قسمتی است که تفکیک میشود و به زارع داده میشود نه $\frac{1}{5}$ کل ملک رأی دادم در اینجا هم مربوطه این است پیشنهاد قبایل بحث است و توضیحات جناب آقای وزیر هم این قسمت قانون را تغییر نمیدهد اما بنده توضیح میدهم که چرا اینطور است این ملک مالک مگر چیست؟ این ملک آقا مثل این میز است مالک و زارع بیک حدی بهره برداری میکنند $\frac{1}{5}$ مال مالک است $\frac{4}{5}$ بهره مالکانه این ملک مال زارع است یعنی در واقع عرصه مال مالک است و اعیانی مال زارع و حق انتفاع از این ملک مال زارع به مالک میتواند زارع را بیرون کند و نه او میتواند ملک را بفروشد ولی خارج کردن زارع از این ملک طبق قانون اساسی که قانون اصلاحات ارضی است ممنوع است نه زارع میتواند عرصه این ملک را تملک بکند پس قیمت این ملک مساوی است با مزایای آن هر کدام از اینها شریکند در عایدات باید به نسبت بهره برداری تقسیم شود وقتی شما یک ملک را تقسیم میکنید سهم مالک را مسترد میکنید بخودش یعنی عرصه و اعیاناً این ملک شد منتقل بهمین نسبت هم بآن زارع عرصه و اعیاناً بشود مال خودش اصلاً نباید پولی پرداخته باشد نهایتاً آمدید برای این قسمتی که تفکیک کردید عرصه و اعیاناً دادید به زارع گفتید مال خودت تازه $\frac{1}{5}$ قیمت را میگیرید حالا چرا بنده نمیدانم حالا چرا از شما دانک بگیرد نمیدانم آخر اگر شما ملک را که از مالک میگیرید بدهید زارع این زارع که تا دیروز هکتار میکاشت هکتار میکارد از مالک چه میگیرد که میدهد به این بابا و لذا این مربوط است به $\frac{1}{5}$ آن قیمت ما باید در این جا در مسیر انقلاب در مسیر حفظ منافع اکثریت زارعین اره نه که در این کوهپایه ها و بیغوله ها جان میکنند باشیم ز این جا خرده مالک را عنوان کردن و دوباره بن ها را گرفتار این ظلم کردن عجیب است قایم تازه این مورد در قانون اساسی و در تمام قوانین داریم و میشود یک کسی را بموجب قانون ملزم بفروش ملک کرد این قانون برای اولین بار آمده گفته یکمده لازم بخیرید هستند اگر زارعی با این پرداخت نخواهد

بخیرد شما اگر موقعی که او را مجبور کنید که امضاء بکند در آن ملک نمیباشد این نباید با میل خودش بخرد و لذا این چه تکلیف قانونی است که بدون ۱۵ میلیون نفر بار گردید و لذا با توجه به این مسائل که عرض کردم قیمت ملک مربوط به آن قسمت است و بنده هم در کمیسیون دادگستری بهمین ترتیبی که عرض کردم رأی دادم و تصور میکنم مجلس هم به این رأی داده است و پیشنهاد شما قابل طرح نیست و با توضیح هم قابل اصلاح نیست.

رئیس - آقای دکتر ولیان بفرمائید.

دکتر ولیان - اینجا موقعی که جناب آقای دکتر دادفر مطالبی را مطرح میکردند بکمیسیون دادگستری بنده فرستادم که لاقابل بین دو تائیدمان محترم است اینکه فرمودید که وزیر حق ندارد حرف تازه ای بزند خوشبختانه در این مورد بخصوص عین مطلب پیشنهادی دولت بتصویب رسیده و چون هیچ تغییری درش داده نشده بنده بنام نماینده دولت و وزیر مسئول اصلاحات ارضی این حق را دارم که در ساحت مقدس مجلس شورای ملی شرح بدهم که نظر دولت چه بوده نظر دولت $\frac{1}{5}$ برابر مال الاجاره کل ملک است و اما مطالبی هم فرمودید در مورد انقلاب و زارع و ... و ... و الی آخر اولاً بنده مسئولیت دارم یک نویدی را بشما عرض کنم روز جمعه گذشته افتخار داشتم رفتم بحوره انتخابیه دوست عزیزم آقای مهندس ریاحی حالا چه زارعی و چه زندگی خدا میداند خیلی خوشحال شدم زارعی را دیدم نه یکی، نه دو تا بلکه ۱۰۰ تا که دوپالتو بودن داشتند بالاخره مجلس این حق را دارد که بپرسد که این برنامه اصلاحات ارضی وضع زندگی زارع را چه کرد؟ (پور بابائی - عنایت شاهنشاه است) بنده و تمام افراد این محرف را میزنیم وضع زارعی مملکت با اجرای قوانین و مقررات اصلاحات ارضی بسیار خوب و آسرومند شده و ما وقتی که صحبت از مالک میکنیم مالک یک خونمونی نیست که خدای نکرده فکر تنبیه او باشیم این را عرض کنم بمنوان یک وزیر حقشناس که در این مملکت سهم مالکین مشمول اصلاحات ارضی در اجرای قوانین و مقررات اصلاحات ارضی یک سهم تاریخی و فراموش نشدنی است (صحیح است) این را عرض کنم

انجا يك مطالبی فرمایش میفرمائید بنده عرض میکنم
ممکن است خدای نکرده این توهم را بوجود بیاورد
يك اصل مهمی که در برنامه اصلاحات ارضی مورد
توجه خاص رهبر مملکت بود این يك وقت بآن
تم تیبی که باید صحبت بشود نشده این را میدانید که بنده
چون تعصب عجیبی روی این مطالب دارم در اجرای برنامه
اصلاحات ارضی ایران افتخار ما چیزی جز این نیست
که مال هیچکس مصادره نشده (صحیح است) در قیمتگذاری
املاک چه گفتیم؟ از ۵۰ سال قبل هستند پیر مردهایی که
صد سال عمر دارند قیمت يك ملك ۱۰ برابر عایدات خالص
يك ملك بود مالیات پرداختی يك ملك مزروعی $\frac{1}{10}$
عایدات خالص يك ملك بود حالا اگر مالیات پرداختی
يك ملك مزروعی سالی ۱۰۰ برابر کمتر بشود ۱۰ برابر
عایدات خالص يك ملك و فلسفه تعیین ضریب اصلاحات
ارضی ایران که هیچوقت کمتر از ۱۰۰ میشود این بود
حالا آمده اند مطالبی را در این نامه ها که بمن رسیده اظهار
میکند اجازه فرمائید بنده میخواهم صریح مطلب را
بگویم در اینجا این قانونیکه ما آوردیم بنده همه
چیز را بشهادت و گواهی میگیرم در اینجا میخواهم روشن
باشد این قانونیکه ما آوردیم فقط و فقط تحت تبعیت از

دو نظام هستیم یکی تأمین عدالت اجتماعی بمعنای وسیع
کلمه و دوم يك نام و دو هوا درست نکردن بین زارعین این
مطلبی است که فکر فرمائید این صحبت است که الان ما
از يك فرصتی استفاده کنیم يك چیزی بدهای بدهیم که
به اکثریت زارعین مملکت نداده باشیم این در تیب زارعین
ما اجد ناراحتی و ایجاد بدبینی میکند و فکر میکنند
باز يك تبعیض دیگر شده است من استدعا می کنم این است که
تمام بنکار آقابان مورد تأیید تمام خانها و آقابان اینجا
مسئول آنچه من عرض میکنم من دارم وضع فعلی
برنامه اصلاحات ارضی را عرض میکنم خلاصه میکنم
نظر و لت چون در این ماده هم تغییر داده نشده

۱۰ برابر مال الاجاره کلی ملك است و کلمه مربوط هم
یعنی ملك جلا باین دلیل توضیح میدهم و وقتی در صورت
جلسات قید بشود این مطلب است حالا باید ببینیم در
جزئیات شور اول این لایحه یا بین شورین پیشنهادی رسیده

بود که در این مورد تفسیری داده شود که چنین پیشنهادی
هم نرسیده بود فقط يك پیشنهاد، پیشنهاد آقای فرهاد پور
بود که آنرا هم عرض کردم اگر در ابتدای این لایحه
بودیم بنده صد درصد بآن موافق بودم ولی الان در همه
بیشتر راهیم یعنی بیشتر کار تمام شده حالا نمیخواهیم يك
شق را برداریم و يك شق دیگری بگذاریم اینست که
بنده استدعا میکنم محبت فرمائید این لایحه بهمین
ترتیبی که دارد پیش برود و الان از مترقی ترین برنامه های
اصلاحات ارضی دنیا است این برنامه اصلاحات ارضی ما
این را دیگر روزنامه های ما ننوشتند این را ما خودمان
نمیگوئیم این نوشته روزنامه واشنگتن پست هفته گذشته
است این را بررسی فرمائید ببینید از برنامه اصلاحات
ارضی ما در دنیا در يك مطالعه تحقیقی به چه ترتیب تجلیل
شده خیلی ممنونم

رئیس - نظر دیگری نسبت بماده ۱۱ نیست؟
(اظهاری نشد) پیشنهاد آقای فرهاد پور قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

محترماً پیشنهاد مینماید: تبصره زیر بماده ۱۱
قانون فروش مملکات مورد اجاره اضافه شود:

تبصره - در مورد تقسیم ملك اعم از دایر و سایر و
حقابه مربوط هیچگاه نباید سهم زارع یا زارعین از سه
پنجم کل ملك و حقابه آن کمتر باشد.

فرهاد پور

رئیس - خانها و آقاییکه با این پیشنهاد موافقت
خواهش میکنم قیام فرمائید (چند نفری برخاستند)
تصویب نشد. نسبت بماده ۱۱ بطوری که در گزارش هست
رأی میگیریم خانها و آقاییکه موافقت خواهش میکنم
قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده ۱۲ قرائت
میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۲ - در مورد کلیه املاکی که در اجرای قوانین
و مقررات اصلاحات ارضی بزارعین واگذار و در قیال بدهی
آنان در زمین و وثیقه میباشد و همچنین در مورد املاکی که
بموجب این قانون بزارعین واگذار خواهد شد در صورتیکه

زارعین بدون عذر موجه به تشخیص وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی از پرداخت بک قسط از اقساط بدهی مربوط خودداری کنند وزارت مذکور وسیله مأمورین زانند اهری از مستنکف خلع یدو ملک را بقیمت اقساط باقیمانده در درجه اول بزارعین داوطلب همانده و در صورت نبودن زارع داوطلب با رعایت ترتیب مقرر در ماده شانزدهم قانون اصلاحی قانون اصلاحات ارضی مصوب ۱۹/۱۰/۴۰ با سایر اشخاص و در صورت عدم امکان بخود منتقل خواهد کرد خریدار جدید موظف است قسط عقب افتاده و همچنین اقساط پرداخت نشده را در سررسیدهای معین بذینفع بپردازد.

در هر حال و تحت هیچ عنوان این قبیل املاک بمالک بامالکین اولیه و باقائم مقام آنها منتقل نخواهد شد.

تبصره ۱- زارعینیکه باعذر موجه در پرداخت اقساط بدهی خود تأخیر نمایند موظفند با موافقت فرورونده ترتیب پرداخت اقساط معوقه را بدهند. در صورت عدم توافق طبق نظر وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی تاریخ و ترتیب پرداخت آن معین خواهد شد.

تبصره ۲- وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی برای استیفای حقوق مالکین نسبت بوصول اقساط بدهی زارعین مربوط با اجرای این قانون از کلیه امکانات قانونی استفاده نموده و بهر حال پرداخت مطالبات قانونی مالکین را وسیله زارعین هدیون تضمین مینماید.

رئیس- در ماده ۱۲ نظری نیست؟ (اظهاری نشد)
بماده ۱۲ رأی میگیریم خانمها و آقایانیکه موافقتند خواهش میکنم، قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده ۱۳ قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۳- نسبت باملاک مشمول این قانون که مالکین تقاضای استفاده از مقررات ماده ۱۱ این قانون را ننموده باشند در صورتیکه مورد معاملات رهتی و با با حق استرداد و بموجب اسناد رسمی در رهن و وثیقه باشند اگر موعد پرداخت طلب دائن ترسیده باشد موعد آن حال شده و در تر اسناد رسمی مکلفند با فک رهن سند انتقال ملک را بزراع تنظیم و بمیزان طلب دائن وجوه پرداختی و قبوض اقساطی مورد تمهید زارع را به صندوق ثبت محل بسیار ندانند

ذینفع بامر اجمعه به صندوق ثبت طلب خود در دریافت دارد.
تبصره ۳- از تاریخ تنظیم سند انتقال و فک رهن دائن بیش از آن مبلغ که تا تاریخ فک رهن از اسما و فرغ طاکار بوده حق مطالبه و دریافت وجهی از مدیون ندارد.

تبصره ۴- هر گاه وجوه و قبوض اقساطی تودیع شده در صندوق ثبت تکافوی طلب داین را ننماید نامبرده حق دارد برای وصول بقیه طلب خود بمدیون مراجعه نماید.
رئیس- در ماده ۱۳ نظری نیست؟ (اظهاری نشد)
بماده ۱۳ رأی میگیریم خانمها و آقایانیکه موافقتند خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد ماده ۱۴ قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۴- زارعین مشمول این قانون ضمن بر خورداری از کلیه حقوق و مزایاییکه در قوانین و مقررات اصلاحات ارضی برای زارعین پیش بینی شده مکلف بانجام کلیه تکالیف و وظایف مقرر در قوانین مذکور نیز میباشند و در هر مورد که موجبات عضویت آنها در شرکتهای تعاونی روستائی وسیله وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی فراهم گردد موظف بقبول عضویت در شرکتهای مزبور خواهند بود.

رئیس- در ماده ۱۴ نظری نیست؟ (اظهاری نشد)
بماده ۱۴ رأی میگیریم خانمها و آقایانیکه موافقتند خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد ماده ۱۵ قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۵- کلیه معاملات و نقل و انتقالات و اسناد وام اتحادیهها و شرکتهای تعاونی روستائی مشمول ماده بک قانون تشکیل وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی با تحت نظارت بانک عمران و بسته به بنیاد یهلوی که بک طرف آن سازمانهای دولتی یا بانکهای دولتی یا بانک عمران و یا شرکتهای اتحادیههای تعاونی باشند از تاریخ تصویب این قانون بمدت پنج سال در دفتر اسناد رسمی از پرداخت حق الثبت - حق نمبر - مالیات - عوارض شهرداری

خیریه - شیر و خورشید سرخ و هر گونه هزینه و مالیات و
 عوارض با استثنای حق التحریر معاف خواهند بود.
 رئیس - در ماده ۱۵ نظری نیست؟ (انظاری نشد)
 بماده ۱۵ رأی میگیریم خانها و آقایانیکه موافقتخواهش
 میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده
 ۱۶ قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۶ - در مورد املاکیکه اکثریت مالکین
 شق تقسیم بنسبت بهره مالکانه را انتخاب کرده باشند و
 بقیه ملك بزارعین واگذار شده یا مشمول شقوق اجرائی
 پیش بینی شده در قانون مواد الحاقی بقانون اصلاحات
 ارضی و آئیننامه مصوب ۴۳/۵/۳ کمیسیون خاص مشترك
 مجلسین گردیده و یا از مستثنیات قانونی باشد، در صورتی
 که کلیه مالکین به افزاز ملك توافق نکنند یا بعلل دیگری
 توافق در افزاز میسر نباشد ادارات اصلاحات ارضی و تعاون
 روستائی شهرستان مربوط رأساً و در صورت لزوم با جلب
 نظر کارشناس (اعم از رسمی یا غیر رسمی) سهم اکثریت
 را از بقیه ملك تفکیک مینماید و سهم تفکیک شده مزبور
 بین مالك یا مالکین و زارعین تقسیم میگردد.

مقررات این ماده شامل املاك موضوع ماده ۱۱
 این قانون نیز خواهد بود.

تبصره ۱ - اشخاص ذینفع که نسبت بعمل افزاز
 مترض باشند موظفند ظرف پانزده روز از تاریخ اعلام
 ادارات اصلاحات ارضی و تعاون روستائی دلائل خود
 کتیباً به ادارات مذکور تسلیم نمایند. مرجع رسیدگی
 اعتراضات رسیده کمیسیون سه نفری مندرج در ماده ۴۲
 این نامه اصلاحات ارضی مصوب ۴۳/۵/۳ کمیسیون خاص
 ترك مجلسین است.

تبصره ۲ - پرونده های افزاز این قبیل املاك که
 دادگاهها مطرح است چنانچه تا تاریخ تصویب این
 قانون منجر بصدر حکم نهائی نشده باشد، طبق تقاضای
 ادارات اصلاحات ارضی و تعاون روستائی محل به آن ادارات
 فرستاده میشود تا بترتیب فوق نسبت به آنها تعیین تکلیف
 گردد.

تبصره ۳ - ادارات ثبت و دفاتر استادرسی مکلفند

طبق صورت مجالس تنظیمی و در صورت وصول اعتراض
 طبق نظریه کمیسیون سه نفری مندرج در ماده ۴۲ این نامه
 اصلاحات ارضی مصوب ۴۳/۵/۳ کمیسیون خاص مشترك
 مجلسین اقدام و مراتب را در پرونده های ثبتی منعکس
 نمایند.

تبصره ۴ - مالکینی که بحدو فوق سهم آنان
 تفکیک میگردد مکلفند هزینه مساحی یا کارشناسی را
 بپردازند ولی از پرداخت هر گونه هزینه دیگری معاف
 خواهند بود.

رئیس - در ماده ۱۶ نظری نیست؟
 رامبد - اگر اجازه فرمائید بنده چند کلمه ای
 عرض کنم.

رئیس - چون ۴ ساعت وقتمان تمام شده و از این
 لایحه چند ماده بیشتر باقی نمانده رأی میگیریم به ادامه
 جلسه، خانها و آقایانیکه با ادامه جلسه موافقتخواهش
 می کنند قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد آقای
 رامبد بفرمائید

رامبد - بنده عرض کنم در دو مورد است یکی يك
 اخطار نظامنامه ای است و یکی مطلبی پیرامون ماده ۱۶
 تکلیف صحبت کردن در مجلس را آئین نامه تعیین کرده
 است و سخنران در پشت تریبون با شرط و شروط نمیتواند
 وقت مجددی برای خودش تعیین کند و بعد بیاید پائین
 هر نماینده ای موافق یا مخالف یکبار در باره ماده ای صحبت
 می کند و جناب آقای مهندس ریاحی هم در دفعه اول که
 فرمایش ایشان تمام شد مطالب ثانویه ایشان گرسرچه
 در صورت جلسه ثبت است ولی رسمیت نداشته مثال اگر
 من آدم سمجی باشم که بگویم بشرطی از اینجا میروم
 پائین که ۱۲ دفعه دیگر بتوانم بیایم صحبت کنم قطعاً
 این مورد قبول نیست مطابق آنچه که آئین نامه تعیین
 کرده و اما ماده ۱۶ که مربوط است به تقسیم و افزاز، دو
 نکته را بنده خواستم جناب آقای وزیر اصلاحات ارضی
 و تعاون روستائی توضیح بدهند متأسفانه برخلاف فرمایش
 جناب آقای دکتر دادفر عرض میکنم تمام توضیحات و
 تمام مطالب متصدیان و وزیر و معاون که به نمایندگی

دولت در پشت تریبون صحبت می کنند ملاک عمل و ناظر برای مجلس است اگر غیر از این می بود فقط لایحه بکبار فرائت میشد بدون اینکه کسی صحبت کند بعد از آن می گرفتند آنچه نمایندگان مجلس رأی میدهند با توجه به تمام مذاکرات است که بعمل می آید و موافق و مخالف صحبت می کند و گفته های وزیر مسئول بصورت سندیت و تعبیر و تفسیر آن نوشته برای مجریان قابل استناد است (صحیح است) لذا اگر شما فرمایش بکنید بنده معتقدم برای من یکی کافی است یعنی منظور آن که در اینجا مرقوم فرمودید که به نسبت بهره مالکانه تقسیم میکنید این نسبت بهره مالکانه همانطور که در تبصره مربوط که تبصره ۵ خیال میکنم باشد اشاره شده مربوط میشود به ۴۰/۱۰/۱۹ یا قبل از آن ملاک عمل خواهد بود یا امروز عمل میشود (دکتر ولیان - قبل از آن عرض دوم بنده راجع به این است که در این تقسیم اگر فرضاً بین مالک و زارع یا خرده مالک و زارعین نسبت به تقویم مزدی با بایر توافق بعمل آمد و خرده مالک داوطلب شد و زارعین هم موافقت کردند قسمت بایر را با همان تقویمی که شده قبول کنند و خودش زراعت کنند از نقطه نظر اصلاحات ارضی قابل قبول است یا خیر؟

رئیس - آقای دکتر ولیان بفرمائید.

مهندس ریاحی - اخطار نظامنامه ای دارم بموجب ماده ۷۴ آئین نامه.

دکتر ولیان - دوست عزیزم جناب آقای رامبد دو مطلب را توضیح خواستند که عرض میکنم قیمت بهره مالکانه مقرر در این لایحه بهره مالکانه قبل از ۱۹ دیماه ۱۳۴۰ یعنی تاریخ تصویب قانون اصلاحات ارضی است این اول دوم در این لایحه پیشنهادی دولت برای آنکه عمل تقسیم در حد اکثر سرعت ممکن انجام پذیرد مدت یکسال فرصت دادیم که طرفین توافق کنند و صورت جلسه ای که توافق کرده باشند بیاورند در ادارات اصلاحات ارضی تا ادارات اصلاحات ارضی تأیید کنند و دفاتر ثبت هم موظفند این صورت جلسات را مستند عمل خودشان قرار بدهند بنابراین هر توافقی که طرفین بکنند که کی بایر را بردارد کی دایر را از نظر ما محترم است فکر میکنم خرده مالکین عاقل هم اکثر آبروند زمینهای بایر را ترجیح بدهند و این حرف باید بگوش زارعین هم برسد و بروند زمینهای بایری که خاکش دچار فرسایش و

کرفتارهای دیگر نشده بشرطیکه پول داشته باشند چاه بزنند قبول کنند در هر حال نظر جنابعالی کاملاتاً مین است.

رئیس - آقای مهندس ریاحی اخطار نظامنامه ای مربوط است به اینکه مجلس کاری را برخلاف آئیننامه عمل کرده باشد و بنده خیال میکنم مجلس کاری برخلاف آئیننامه نکرده است.

مهندس ریاحی - بنده بموجب آئیننامه اجازه خواستم چون آقای رامبد ضمن فرمایشات خودشان ...

رئیس - در مورد بیانات شما چیزی نگفتند که اخطار لازم باشد نظر دیگری در ماده ۱۶ نیست؟ (اظهاری نشد)

رأی میکنم باماده ۱۶ خانها و آقایانیکه موافقت خواهند میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده ۱۷ فرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۷ - تشخیص اراضی موات خارج از محدوده شهرها طبق تعریف بند ۹ ماده اول قانون اصلاحات ارضی مصوب ۳۹/۲/۲۶ با وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی است.

تشخیص و تصدی اراضی موات واقع در محدوده شهرها (طبق مصوبه وزارت کشور در مورد حدود هر شهر) و همچنین شعاع سی کیلومتر خارج از محدوده مذکور با وزارت آبادانی و مسکن میباشد.

رئیس - نسبت بماده هفده نظری نیست؟ (اظهاری نشد) رأی میکنم بماده ۱۷ خانها و آقایانیکه موافقت خواهند میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده ۱۸ فرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۸ - سایر مواردیکه در این قانون صراحتاً و بطور خاص تعیین تکلیف نشده تابع قوانین اصلاحات ارضی خواهد بود.

رئیس - در ماده ۱۸ نظری نیست؟ (اظهاری نشد) نسبت بماده هجده هم رأی میکنم باماده ۱۷ خانها و آقایانیکه موافقت خواهند میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده ۱۹ فرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۹ - آئیننامه اجرائی این قانون وسیله وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی تهیه و پس از تصویب هیئت وزیران لازم الاجراء خواهد بود .
رئیس - نسبت بماده ۱۹ نظری نیست؟ (اظهاری نشد)
رأی میگیریم بماده ۱۹ خانمها و آقایانیکه موافقتند خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد کلیات آخر لایحه مطرح است آقای مهندس ریاحی فرمائید .

مهندس ریاحی - بنده بسیار متشکرم از جناب آقای رئیس که اگر چه در يك مورد عرض قانونی بنده را غایت نفرمودند ولی چون اداره مجلس بمعهده ایشان است اراده ایشان هم برای بنده معتبر است بنده با عرض معذرت عرایض را در این موقع بعرض میرسانم قبل از بیان مطالب چون جناب آقای رامبد مستقیماً مطالبی را خطاب به بنده ایراد فرمودند فکر میکنم برای ایشان سوء تفاهمی نده است گذشته از اینکه ایشان من حیث يك وکیل حق تعیین تکلیف نه برای بنده و نه برای جناب رئیس دارند اما برای

استحضارشان و برای اینکه رفع این سوء تفاهم بشود خواستم بعرض برسانم که بنده قبلاً در تبصره ۲ ماده ۱۱ سوالی در اینجا مطرح کردم و سوال کردم که آیا این مربوط به این قسمت از ملك است یا تمام ملك و چون جناب آقای وزیر اصلاحات ارضی اینجا پاسخ دادند که این ابهامی نیست بنظر وزارت اصلاحات ارضی با توضیحات مفصل بعدی هم که دند روشن شد که مربوط به تمام ملك است بنده قبلاً بن مسئله را اینجا عنوان کردم بعلاوه بنده در هر مورد میتوانم در هر زمان که در جلسه علنی هستم میتوانم استدعا بکنم و این استدعا را اینجا ضمن عرایضم کردم و بعد در حال که خودم نشسته بودم مجدداً این استدعا را از جناب آقای رئیس کردم بعنوان مخالف اجازه صحبت خواستم و بعد ان مخالف اجازه صحبت دادند و بنده آمدم صحبت بکنم اما مطلبیکه بنده بسیار خوشوقت هستم که مورد این خطاب و تذکر از طرف ایشان واقع شدم خودش برای

من باعث نهایت خوشوقتی باید باشد برای اینکه بنده مطالب متوجه دو نکته اساسی بوده بکنم اینکه در مورد این زارعین که ملك تقسیم میشود آن نظر یکنواختی را که جناب آقای وزیر اصلاحات ارضی که فکرشان این است که یکنواختی ایجاد بکنند تبصره عملی نمیکند يك زارع قیمت ملك را يك مبلغی است میدهد و این اگر بر مبنای دو پنجم گل باشد چیزی بیشتر میشود از آن زارعی که این ملك را خریده است در نتیجه بضر زارعین است یعنی يك قسمت از عرایض بنده دفاع از طبقه زارعین بود و يك قسمت دیگر دفاع از طبقه آنچنان خریده مالکینی بود که معنای خریده مالك دارد و بنده بسیار خوشوقت هستم که ضمن اینکه از این دو دسته طبقه زحمتکش مملکت صحبت میگردم و عرایض بنده در باره این دو طبقه بود و مورد اعتراض ایشان واقع شد و اگر بنا باشد مطالبی که در این باره عرض کردم رسمیت نداشته باشد و این مطلب از طرف جناب آقای رامبد عنوان بشود این کمال خوشوقتی برای بنده است چون منم نمیخواهم ایشان تا بید بکنند مطالب بنده را در مورد این دو طبقه زیرا من از طرف همین طبقه آمدم ام و خواه و ناخواه حرفم و دفاعم از زارعین است شغلم مهندس کشاورزی و در خدمت کشاورز کار کردن است بنده افتخارم این است که خدمت مرا در اصلاحات ارضی انجام داده ام و من بایستی مورد اعتراض باشم بایستی که مطالب من رسمیت نداشته باشد اما هم از نظر من و هم از نظر مجلس و هم از نظر ملت ایران نماینده ای که دفاع بکنند از حقوق طبقه زحمتکش و ضعیف حرفش معتبر است و با گفته کسی هم از اعتبار او کم نمیشود .

رئیس - نظر دیگری در کلیات آخر لایحه نیست؟ (اظهاری نشد) نسبت به این لایحه با ورقه اخذ رأی میشود.
(اسامی خانمها و آقایان نمایندگان بوسیله آقای مهندس سائبی (منشی) اعلام و در محل نطق اخذ رأی بعمل آمد)
آقایان : عطائی - دکتر موققی - مجید - دکتر فرهود - مهندس ابراهیمی - دکتر حکمت - مرونی - و خدیو - دکتر صاحب قلم - دکتر دادفر - دکتر امامی خوئی - دکتر اعتقادی - پاینده - مهندس پرویز بهرودی - شیخ الاسلامی - مهندس زنجبالیجی - دیبیم - پرویزی - موقر -

مهندس جلالی نوری - پدramی - فرهادپور - دکتر مدنی - ابوذر
 نوشهری - دکتر بقالی یزدی - دکتر بیت منصور - دکتر
 صفائی - مهندس برومند - رامبد - دکتر غنی - دکتر
 یزدان پناه - خانلر قراچورلو - مانی - اصولی - دکتر
 مهدوی - دکتر فریور - مهندس اسدی سمیع - دکتر
 معظمی - قاضی زاده - امام مردوخ - جاماسی - سلیمانی
 کلانتر هرمزی - خواجه نوری - دکتر حکیم شوشتری -
 معزی - دکتر نجمی - عبدالحسین طباطبائی - پزشکپور
 اسدی - دکتر حبیب اللهی - بیات - مهندس رباحی -
 مالکزاده آملی - روحانی - خانم دکتر دولتشاهی - مهندس
 یارمحمدی - خسروی - آموزگار - خانم تربیت مهندس
 سهم الدینی - کمالوند - دکتر اسفندیاری - مهندس بریمانی
 - یورساطح - شیخ بهائی - غلام نیاکان - ادیب سمعی -
 صالحی - دکتر یگانگی - دکتر غلامرضا عدل - تیمسار
 همایونی - مرزوقی - دکتر طالع - فخر طباطبائی -
 تیمسار سر لشکر نکوزاد - زرآور - ظفر - امیر احمدی
 - معیری - زرگر زاده - عامری - تیمسار حکیمیان -
 خانم بزرگ نیا - مبارکی - ضیاء احمدی - ماهیار -
 موسوی ماکوئی - درودی - صائمی - ریگی - دکتر
 میرعلاء - دکتر ستوده - مهندس کیا کجوری - صادقی -
 خانم سعیدی - نامنی - اخلاقی - روستا - صدقیانی زاده
 فیاض فاضلی - دکتر بهمانی - جوانشیر
 - رضوی - خانم ابتهاج سمعی - تهرانی - پوربابائی -
 دکتر سبزواری - مریدی - دکتر امین - موسوی -
 مهندس عثرت - مهندس اخوان - محدث زاده - دکتر
 رفت - دکتر کفائی - دکتر ناصر بهبودی - دکتر محقق
 - صادق سمعی - حاج کریم بخش سعیدی - عجم - دکتر
 خیر اندیش - جهانشاهی - مهندس قادر پناه - دکتر
 رهنوردی - مهاجرانی - دکتر اسدی - پردلی - سر تیپ پور
 - مهندس ارفع - ملک افضلی - رضوانی - محسنی مهر -
 یورساطح - شیخ بهائی - غلام
 نیاکان - ادیب سمعی - صالحی - دکتر یگانگی - دکتر
 غلامر ضاعدل - تیمسار همایونی - مرزوقی - دکتر طالع -
 فخر طباطبائی - تیمسار نکوزاد - زرآور - ظفر - امیر
 احمدی - معیری - زرگر زاده - عامری - تیمسار
 حکیمیان - خانم بزرگ نیا - مبارکی - ضیاء احمدی -
 ماهیار - موسوی ماکوئی - درودی - صائمی - ریگی -
 دکتر میرعلاء - دکتر ستوده - مهندس کیا کجوری -
 صادقی - خانم سعیدی - نامنی - اخلاقی - روستا -
 صدقیانی زاده - دکتر فریور - مهندس اسدی سمیع -
 دکتر معظمی - قاضی زاده - امام مردوخ - جاماسی -
 سلیمانی - کلانتر هرمزی - خواجه نوری - دکتر حکیم

آراء مأخوذه شماره شد نتیجه بقرار زیر اعلام گردید:

آراء موافق ۱۸۵ رأی

رئیس - لایحه با ۱۸۵ رأی موافق با اتفاق آراء

تصویب شد برای تصویب به مجلس سنا فرستاده میشود

موافقتین - آقایان: فیاض فاضلی - دکتر بهمانی -

دکتر فریور - جوانشیر - رضوی - خانم ابتهاج سمعی -

تهرانی - پوربابائی - دکتر سبزواری - دکتر رفیعی

مریدی - دکتر امین - موسوی - مهندس عثرت - مهندس

اخوان - محدث زاده - دکتر رفت - دکتر کفائی - دکتر

ناصر بهبودی - دکتر محقق - صادق سمعی - حاج کریم

بخش سعیدی - عجم - دکتر خیر اندیش - جهانشاهی -

مهندس قادر پناه - دکتر رهنوردی - مهاجرانی - دکتر

اسدی - پردلی - سر تیپ پور - مهندس ارفع - ملک افضلی -

رضوانی - محسنی مهر - یورساطح - شیخ بهائی - غلام

نیاکان - ادیب سمعی - صالحی - دکتر یگانگی - دکتر

غلامر ضاعدل - تیمسار همایونی - مرزوقی - دکتر طالع -

فخر طباطبائی - تیمسار نکوزاد - زرآور - ظفر - امیر

احمدی - معیری - زرگر زاده - عامری - تیمسار

حکیمیان - خانم بزرگ نیا - مبارکی - ضیاء احمدی -

ماهیار - موسوی ماکوئی - درودی - صائمی - ریگی -

دکتر میرعلاء - دکتر ستوده - مهندس کیا کجوری -

صادقی - خانم سعیدی - نامنی - اخلاقی - روستا -

صدقیانی زاده - دکتر فریور - مهندس اسدی سمیع -

دکتر معظمی - قاضی زاده - امام مردوخ - جاماسی -

سلیمانی - کلانتر هرمزی - خواجه نوری - دکتر حکیم

مهندس جلالی نوری - پدramی - فرهادپور - دکتر مدنی - ابوذر
 نوشهری - دکتر بقالی یزدی - دکتر بیت منصور - دکتر
 صفائی - مهندس برومند - رامبد - دکتر غنی - دکتر
 یزدان پناه - خانلر قراچورلو - مانی - اصولی - دکتر
 مهدوی - دکتر فریور - مهندس اسدی سمیع - دکتر
 معظمی - قاضی زاده - امام مردوخ - جاماسی - سلیمانی
 کلانتر هرمزی - خواجه نوری - دکتر حکیم شوشتری -
 معزی - دکتر نجمی - عبدالحسین طباطبائی - پزشکپور
 اسدی - دکتر حبیب اللهی - بیات - مهندس رباحی -
 مالکزاده آملی - روحانی - خانم دکتر دولتشاهی - مهندس
 یارمحمدی - خسروی - آموزگار - خانم تربیت مهندس
 سهم الدینی - کمالوند - دکتر اسفندیاری - مهندس بریمانی
 - یورساطح - شیخ بهائی - غلام نیاکان - ادیب سمعی -
 صالحی - دکتر یگانگی - دکتر غلامرضا عدل - تیمسار
 همایونی - مرزوقی - دکتر طالع - فخر طباطبائی -
 تیمسار سر لشکر نکوزاد - زرآور - ظفر - امیر احمدی
 - معیری - زرگر زاده - عامری - تیمسار حکیمیان -
 خانم بزرگ نیا - مبارکی - ضیاء احمدی - ماهیار -
 موسوی ماکوئی - درودی - صائمی - ریگی - دکتر
 میرعلاء - دکتر ستوده - مهندس کیا کجوری - صادقی -
 خانم سعیدی - نامنی - اخلاقی - روستا - صدقیانی زاده
 فیاض فاضلی - دکتر بهمانی - جوانشیر
 - رضوی - خانم ابتهاج سمعی - تهرانی - پوربابائی -
 دکتر سبزواری - مریدی - دکتر امین - موسوی -
 مهندس عثرت - مهندس اخوان - محدث زاده - دکتر
 رفت - دکتر کفائی - دکتر ناصر بهبودی - دکتر محقق
 - صادق سمعی - حاج کریم بخش سعیدی - عجم - دکتر
 خیر اندیش - جهانشاهی - مهندس قادر پناه - دکتر
 رهنوردی - مهاجرانی - دکتر اسدی - پردلی - سر تیپ پور
 - مهندس ارفع - ملک افضلی - رضوانی - محسنی مهر -
 یورساطح - شیخ بهائی - غلام
 نیاکان - ادیب سمعی - صالحی - دکتر یگانگی - دکتر
 غلامر ضاعدل - تیمسار همایونی - مرزوقی - دکتر طالع -
 فخر طباطبائی - تیمسار نکوزاد - زرآور - ظفر - امیر
 احمدی - معیری - زرگر زاده - عامری - تیمسار
 حکیمیان - خانم بزرگ نیا - مبارکی - ضیاء احمدی -
 ماهیار - موسوی ماکوئی - درودی - صائمی - ریگی -
 دکتر میرعلاء - دکتر ستوده - مهندس کیا کجوری -
 صادقی - خانم سعیدی - نامنی - اخلاقی - روستا -
 صدقیانی زاده - دکتر فریور - مهندس اسدی سمیع -
 دکتر معظمی - قاضی زاده - امام مردوخ - جاماسی -
 سلیمانی - کلانتر هرمزی - خواجه نوری - دکتر حکیم

دوماه ناظر بودم که این لایحه باجه موکافی وقت و اتوجه به چه نکاتی و با توجه به چه جزئیاتی مورد رسیدگی قرار گرفت و بنده معتقد هستم که مجلس شورای ملی ایران یکی از تاریخی ترین لوایح مربوط به انقلاب سفید ایران را امروز تصویب کرد با تفاق آراء و انشاء الله دولت هم موفق بشود بابر خورداری از این عنایات خاص همان ترقیبی که مورد نظر هست تحت اجرا بگذارد و موجباتی فراهم بکند که همدم ما خوشحال و سر بلند باشیم، خیلی ممنونم (احسنت)

۱۰ - قرائت دستور و تعیین موقع جلسه بعد -
ختم جلسه

رئیس .. دستور جلسه آینده قرائت میشود

(بشرح زیر خوانده شد)

دستور جلسه ۹۲ روز سه شنبه ۲۶/۹/۴۷ .

- ۱- گزارش شور دوم اجازه فروش و واگذاری اراضی و ساختمانهای دولتی. شماره چاپ ۶۰۴ .
  - ۲- گزارش کمیسیونهای آجعه بیهه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری در مقابل شخص ثالث شماره چاپ ۶۰۵ .
  - ۳- گزارش شورای اول اصلاح قانون تأسیس سازمان بنادر و کشتیرانی و تعرفه حقوق و عوارض بندری. شماره چاپ ۶۰۶ .
  - ۴- گزارش شور اول الحاق يك تبصره بماده ۶۵ قانون استخدام نیروهای ملی شاهنشاهی. شماره چاپ ۶۰۷
- رئیس - البته دو لایحه هم که از دستور امروز مانده است بجلسه آینده موکول میشود با اجازه خانها و آقایان جلسه امروز را ختم میکنیم جلسه آینده ساعت ده صبح روز سه شنبه خواهد بود .

(ساعت دو و ۲۵ دقیقه بعد از ظهر جلسه ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - عبدالله ریاضی

شوشتری - معزی - دکتر نجیمی - عبدالحمید طباطبائی -
یزشکیور - اسدی - دکتر حبیب اللهی - بیات - مهندس
ریاحی - ملک زاده آملی - روحانی - خانم دکتر دولتشاهی -
مهندس یار محمدی - خسروی - آموزگار - خانم تربیت - مهندس
سهم الدینی - کمالوند - کتر اسفندیاری - مهندس بریمانی
دکتر پروا اعظم - بختیاری پور - دکتر کیان - دکتر
عاملی تهرانی - مهندس فیروز عدل - مهندس اردلان -
دانشمند - فویمی - ارسنجانی - کاسمی - خزائلی -
بدر صالحیان - فروتن - یزشکی - مهندس پروشانی - بهنیا
دکتر سعید - سعید وزیری - صدری کیوان - مهندس
صائبی - مهندس ریاحی - مهندس امیر قاسم معینی - مدرس -
شاه - دکتر وفا - یوسفی - بختیار بختیارها - کورس
کیا - کلالی - شهرستانی - توسلی - عباس میرزائی - شاخویی -
برومند - عطائی - دکتر موثقی - مجد - مهندس ابراهیمی - دکتر
حکمت - مروتی - دکتر وحیدنیا - دکتر صاحب قلم - دکتر
دادفر - دکتر امامی خوشی - دکتر اغتمادی - یابنده -
مهندس پرویز بهبودی - شیخ الاسلامی - مهندس زنجانیچی
دبیم - پرویزی - موقر - مهندس جلالی نوری - پدرامی
فرهادپور - دکتر مدنی - ابوذر - بوشهری - دکتر بقائی
یزدی - دکتر بیت منصور - دکتر صفائی - مهندس برومند
رامبد - دکتر غنی - دکتر یزدان پناه - خانلر قراچورلو -
مانی - اصولی - دکتر مهدوی - ایلخانی پور - الموتی - دکتر
هوا کیمیان - محمد ولی قراچورلو - ساکینیان - مؤید
ایینی - صائب - پرفسور مخیر فرهمند - تیمسار وحدانیان
دکتر صالحی - دکتر ملکی - زعفرانلو - مهندس اربابی
امامی رضوی - مصطفوی .

رئیس - آقای دکتر ولیان بفرمائید .

دکتر ولیان - بنده جداً از مصمم قلب و وظیفه اخلاقی ،
و دانی و انسانی خودم میدانم که از طرف دولت نهایت
د تشکر و سپاسگزاری را تقدیم حضور نمایندگان
ترم مجلس شورای ملی عرض بکنم برای اینکه مدت